

Lahden yhteiskoulun lukion opetussuunnitelma

Opetussuunnitelman viimeisimmät muutokset on merkitty punaisella värillä.

Nimi	Lahden yhteiskoulun lukion opetussuunnitelma
Tiivistelmä	Lahden yhteiskoulun lukio on Lahden yhteiskoulun säätiön ylläpitämä nuorten lukiokoulutusta antava oppilaitos. Lahden yhteiskoulun tehtävänä on antaa opiskelijoilleen ajan vaatimuksia vastaava monipuolinen yleissivistys, joka on hyvä perusta opiskelijan pyrkiessä lukio-opintojen jälkeisiin jatko-opintoihin. Monipuoliseen yleissivistykseen kuuluvat tiedollisten ja taidollisten perustavoitteiden saavuttaminen yhteisissä oppiaineissa, suomalaisen kulttuurin tuntemus sekä perusvalmiudet kansainväliseen vuorovaikutukseen. Laajan, kaikille yhteisiä opintojaksoja syventävän tarjonnan avulla opiskelijalla on mahdollisuus painottaa opinto-ohjelmaansa oman kiinnostuksensa, jatko-opintosuunnitelmiansa ja yksilöllisten taipumustensa suuntaisesti.
Kunta	Lahti
Koulu	Lahden yhteiskoulu

Sisällys

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö	7
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen	7
1.2. Opetussuunnitelman sisältö	8
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta	9
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.....	9
2.2. Arvoperusta.....	10
3. Opetuksen toteuttaminen.....	11
3.1. Opintojen rakenne.....	11
3.1.1. Lahden yhteiskoulun lukion tuntijako	11
3.1.2. Kieliohjelma.....	12
3.1.3. Koulun painotukset	12
3.1.4. Opiskelijaksiotto	12
3.2. Oppimiskäsitys	12
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.....	13
3.4. Toimintakulttuuri	14
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	17
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys	18
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.....	22
4.1. Ohjaus	22
4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus.....	24
4.2.1. Oppimisen tuki.....	24
4.2.2. Erityisopetus.....	26
4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut	28
4.3. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.....	29
4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä	31
5. Lahden yhteiskoulun säätiön opiskeluhoitosuunnitelma	34
5.1. Johdanto.....	34
5.2. Arvio opiskeluhoitoon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista.....	34
5.2.1. Arvio opiskeluhoitoon kokonaistarpeesta Lahden yhteiskoulussa	35
5.2.2. Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista Lahden yhteiskoulussa	35
5.3. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoitoon edistämiseksi.....	36
5.3.1. Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset	36

5.3.2. Lahden yhteiskoulun opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	37
5.3.3. Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen.	38
5.3.4. Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen	40
5.3.5. Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.....	41
5.4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)	41
5.4.1. Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitolpalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut).....	41
5.4.2. Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen.....	43
5.4.3. Opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille.....	44
5.4.4. Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	44
5.4.5. Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokalla 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa	44
5.4.6. Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet	45
5.4.7. Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi	45
5.5. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa.....	46
5.5.1. Oppilaiden, opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitolpalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen.....	46
5.5.2. Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	47
5.5.3. Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	47
5.5.4. Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi	48
5.5.5. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	48
5.6. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	49
5.6.1. Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet.....	49
5.6.2. Toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitolpalveluihin	53
5.6.3. Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa	53
5.7. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	54
6. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi	55
6.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa	55

6.2. Opintojakson arviointi	56
6.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.....	56
6.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot	57
6.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi	58
6.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa	58
6.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	59
6.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi	60
6.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi	61
6.4. Lukion oppimäärän suoritus	62
6.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus	62
6.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	63
6.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat	65
7. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	67
7.1. Opetuksen yleiset tavoitteet	67
7.2. Laaja-alainen osaaminen.....	68
8. Oppiaineet	73
8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).....	73
8.2. Vieraat kielet	91
8.2.1. Vieras kieli, Englanti, A-oppimäärä (ENA1).....	95
8.2.2. Vieras kieli, Saksa, A-oppimäärä (SAA1)	103
8.3. Toinen kotimainen kieli, Ruotsi (TKRU).....	110
8.4. Matematiikka (MA)	120
8.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).....	122
8.4.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).....	123
8.4.3. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)	133
8.5. Biologia (BI)	146
8.6. Maantiede (GE).....	159
8.7. Fysiikka (FY)	169
8.8. Kemia (KE)	185
8.9. Filosofia (FI)	200
8.10. Psykologia (PS).....	206
8.11. Historia (HI).....	219
8.12. Yhteiskuntaoppi (YH)	232
8.13. Uskonto (UE).....	244

8.14. Elämänkatsomustieto (ET)	254
8.15. Terveystieto (TE)	263
8.16. Liikunta (LI)	270
8.17. Musiikki (MU)	277
8.18. Kuvataide (KU)	288
8.19. Opinto-ohjaus (OP)	301
8.20. Vieraat kielet	305
8.20.1. Vieras kieli, Ranska, B2-oppimäärä (RAB2)	310
8.20.2. Vieras kieli, Saksa, B2-oppimäärä (SAB2)	317
8.20.3. Vieras kieli, Espanja, B3-oppimäärä (EAB3)	324
8.20.4. Vieras kieli, Ranska, B3-oppimäärä (RAB3)	332
8.20.5. Vieras kieli, Saksa, B3-oppimäärä (SAB3)	339
8.20.6. Vieras kieli, Venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)	346
8.21. Lukiodiplomit (LD)	353
8.21.1. Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)	354
8.21.2. Käsitöiden lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)	355
8.21.3. Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)	356
8.21.4. Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)	357
8.22. Temaattiset opinnot (TO)	358
8.22.1. Tietotekniikka (AT)	358
8.22.2. Eräretki, 2 op (ERÄ)	360
8.22.3. Hyvinvointi, 2 op (HyVok)	361
8.22.4. Ilmaisutaito (IT)	362
8.22.5. Kansainvälisyys, 2 op (KV)	363
8.22.6. Kotitalous, 2 op (KO)	364
8.22.7. Käsitö, 2 op (KÄ)	365
8.22.8. Liikennekasvatus, 2 op (LK)	366
8.22.9. Muuttuva ilmasto ja sää, 2 op (SÄÄ)	367
8. Liitteet	369

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Lahden yhteiskoulun lukio on Lahden yhteiskoulun säätiön ylläpitämä nuorten lukiokoulutusta antava oppilaitos. Lahden yhteiskoulun tehtävänä on antaa opiskelijoilleen ajan vaatimuksia vastaava monipuolinen yleissivistys, joka on hyvä perusta opiskelijan pyrkiessä lukio-opintojen jälkeisiin jatko-opintoihin. Monipuoliseen yleissivistykseen kuuluvat tiedollisten ja taidollisten perustavoitteiden saavuttaminen yhteisissä oppiaineissa, suomalaisen kulttuurin tuntemus sekä perusvalmiudet kansainväliseen vuorovaikutukseen. Laajan, kaikille yhteisiä opintojaksoja syventävän tarjonnan avulla opiskelijalla on mahdollisuus painottaa opinto-ohjelmaansa oman kiinnostuksensa, jatko-opintosuunnitelmiansa ja yksilöllisten taipumustensa suuntaisesti.

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiä opintoja koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhoito
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoitoon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsumustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukio-koulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammatikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Paikallinen lisäys

Lahden yhteiskoulun lukion opetuksessa painotetaan oppiaineiden hyvää hallintaa ja tarjotaan opiskelijoille mahdollisuuksia jatko-opintovalmiuksiensa kehittämiseen. Koulua kehitetään monipuolisena yleislukiona, jossa on laaja opintotarjonta sekä mahdollisuus opiskella yhteiskunta- ja talouslinjalla.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitoa, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Paikallinen lisäys

Lukion opetussuunnitelman perusteissa olevien arvoperusteiden lisäksi Lahden yhteiskoulun arvojen perustana on suomalainen sivistyshistoria, joka muodostuu niin paikallisesta (pääjäthämäläisyys, lahtelaisuus), suomalaisesta kuin eurooppalaisesta kulttuuriperinteestä. Lukiossa opitaan vaalimaan, arvioimaan, ja uudistamaan kulttuuriperintöä. Opiskelijoita kasvatetaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteisiin sekä suvaitsevaisuuteen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Koulun arvopohjaan vaikuttavat koulun pitkä, yli satavuotinen historia ja yksityisyys. Koulun latinankielinen tunnuslause ”Vitae Discimus - Elämää varten” kiteyttää koulun arvoperustan. Lause viittaa koulun toiminnan akateemiseen suuntautuneisuuteen ja yleissivistyksen arvostukseen.

3.1.2. Kieliohjelma

Lahden yhteiskoulun kieliohjelma koostuu seuraavista vaihtoehtoista:

A-kielet

- englanti
- saksa

B1-kieli

- ruotsi

B2-kielet

- ranska
- saksa

B3-kielet

- espanja
- ranska
- saksa
- venäjä

3.1.3. Koulun painotukset

Lahden yhteiskoulu on yleisluokio, joka tarjoaa laajan valinnaisten opintojaksojen valikoiman kaikissa aineryhmissä. Lukiossa toimivalle yhteiskunta- ja talouslinjalle valitaan opiskelijat yhteishaun kautta. Yhteiskunta- ja talouslinjalle valitulle opiskelijalle osoitetaan opintojaksot, jotka suorittamalla opiskelija saa erillisen todistuksen.

3.1.4. Opiskelijaksiotto

Lukion yleinen opiskelijaksiotto tapahtuu yhteishakujärjestelmän kautta. Muu opiskelijaksiotto tapahtuu harkinnanvaraisesti yksilöllisin perustein. Vapaita opiskelupaikkoja täytetään harkinnan mukaan.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä

toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Paikallinen lisäys

Lahden yhteiskoulun oppimiskäsityksessä korostuu erityisesti opiskelijan aktiivinen ja tavoitteellinen toiminta, jota tukee ohjaus ja rakentava palaute. Tämän lisäksi keskeistä on ohjata opiskelijoita ymmärtämään oppiaineiden välisiä yhteyksiä sekä sovelta-
maan niitä opinnoissaan.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä, että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiassa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiaineraajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Paikallinen lisäys

Opiskeluympäristöt

Lahden yhteiskoulu tarjoaa opiskelijoilleen turvallisen ja ilmapiiriltään viihtyisäksi rakennetun opiskeluympäristön. Koulun pitkä historia ja perinteet kannustavat yhteisöllisyyteen ja luovat sitä kautta myönteisen opiskeluilmapiirin. Hyvä opiskeluympäristö tukee opiskelijan kasvua ja oppimista sekä ottaa huomioon erilaiset opiskelijat ja oppimisen tavat. Koulu pyrkii tarjoamaan mahdollisimman hyvät ja nykyaikaiset puitteet opiskelulle ja tiedonhankinnalle. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä digitaalisia oppimisympäristöjä. Opiskelijoiden omia tietoteknisiä laitteita käytetään oppimisen tukena.

Opetusjärjestelyillä luodaan kehys, jonka puitteissa opettajat ja opiskelijat työskentelevät. Lahden yhteiskoulussa lukuvuosi on jaettu viiteen jaksoon, jotka kukin ovat noin 38 työpäivän mittaisia. Oppitunnin pituus on 75 minuuttia. Lähiopiskelun lisäksi osa opinnoista voidaan suorittaa etäopiskeluna, jota opettaja tukee digitaalisin opetusvälinein.

Koulun sijainti keskellä kaupunkia mahdollistaa koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämisen. Paikallisen yliopiston, ammattikorkeakoulun, muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikuntatoimen, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään koulun omien oppimisympäristöjen ohella. Tämän lisäksi tehdään korkeakouluyhteistyötä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Oppimismahdollisuuksia tarjotaan myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä ja muissa työelämän organisaatioissa.

Opiskeluympäristöä kehitetään yhteistyössä koulun henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa. Turvallisuudesta huolehditaan koulun turvallisuussuunnitelman mukaan. Opiskeluympäristön siisteyteen ja esteettisyyteen kiinnitetään huomiota. Ilmastonmuutos ja kestävä kehitys on huomioitu opiskeluympäristön suunnittelussa.

Opiskelumenetelmät

Lahden yhteiskoulun lukiossa käytetään ja kehitetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla tuetaan kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Opetuksen ja opetusmenetelmien tarkoituksena on myös kannustaa opiskelijoita toimimaan yhdessä kaikille yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheissa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Paikallinen lisäys

Oppiva yhteisö

Lahden yhteiskoulussa toiminta on opiskelijälähtöistä. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Lahden yhteiskoulussa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun.

Osallisuus ja yhteisöllisyys korostuu Lahden yhteiskoulussa erityisesti opiskelijakunnan toiminnassa. Opiskelijakunnan toiminta on tärkeä osa demokraattista toimintakulttuuria ja kansalaisvaikuttamista lasten ja nuorten tasolla. Tämä toiminta parantaa koulun sisäistä ilmapiiriä ja parantaa oppilaiden ja koulun henkilökunnan välistä viestintää. Opiskelijakuntatoiminta kehittää opiskelijoiden valmiuksia toimia omien ryhmiensä edustajina ja harjaantua neuvotteluun perustuvaan yhteistoimintaan. Opiskelijoiden vaikuttaminen tukee hyvää oppimista sekä ihmiseksi että vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Ohjaus ja opiskeluhoito ovat Lahden yhteiskoulussa kaikkien yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Opiskelijoita ohjataan huomioimaan luontoa ja ympäristöä vastuullisesti. Myös ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lahden yhteiskoulun toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytään vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Lahden yhteiskoulussa on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lahden yhteiskoulun lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Lahden yhteiskoulussa korostetaan opiskelijan monikielistä osaamista. Tämä koostuu eri tieteidenalojen kielistä, äidinkielenä sekä muiden kielten osaamisesta. Vieraiden kielten osaaminen korostuu erityisesti kansainvälisissä projekteissa.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhoitosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Paikallinen lisäys

Kodin ja koulun yhteistyön edellytyksenä on hyvä tiedonkulku. Lahden yhteiskoulun lukiossa tiedottamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Lukuvuosittain opiskelijoille jaetaan lukiolaisen Lyk-kalenteri, jossa on koko lukuvuoden ohjelma. Kalenteria täydentävät jaksokohtaiset tiedotteet, koulun verkkosivut sekä muu sähköinen yhteydenpito. Lukuvuoden aikana järjestetään jokaisella

vuosiluokalla vanhempainillat. Lukuvuoden aikana opiskelijalle jaetaan kaksi kertaa opintokirjan ote. Sen lisäksi vanhemmat saavat tietoa nuorensa koulumenestyksestä oppilashallintojärjestelmän kautta. Mikäli opiskelijan koulumenestys tai käyttäytyminen antavat aihetta, koulu ottaa yhteyttä huoltajaan tilanteen parantamiseksi.

Poissaolojen seuranta ja valvonta ovat osa kodin ja koulun yhteistyötä. Koulu edellyttää säännöllistä koulunkäyntiä ja selvitystä poissaoloista. Ongelmatilanteissa yhteistyö huoltajien kanssa siirretään opiskeluhoitoryhmälle.

Lisäksi Lahden yhteiskoulussa toimii vanhempainyhdistys, joka osaltaan tukee opiskelijoiden toimintamahdollisuuksia koulussa ja toimii kodin ja koulun yhteistyöfoorumina.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tunte-
musta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtio-
neuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja

muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkotasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päättään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työ-elämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Paikallinen lisäys

Korkeakouluyhteistyö

Lahden yhteiskoulun lukiossa tehdään yhteistyötä ja kehitetään uusia yhteistyömalleja paikallisen korkeakoulun sekä muiden korkeakoulujen kanssa. Opinto-ohjauksen sekä muiden oppiaineiden opintojaksoihin integroidaan vierailuja korkeakouluihin ja koululla käy vierailijoita esittelemässä korkeakouluihin hakeutumista, korkeakoulujen koulutusvaihtoehtoja sekä uramahdollisuuksia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia hyödyntää korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtääviä ja korkeakouluissa suoritettavia opintoja.

Työelämävalmiudet

Lahden yhteiskoulussa työelämävalmiuksia ja tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista parannetaan mm. opettajien säännöllisillä tutustumiskäynneillä alueen yrityksiin. Opiskelijoiden työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineiden opetuksessa tekemällä vierailuja alueen yrityksiin sekä kutsumalla työelämän edustajia oppitunneille kertomaan omista urapoluistaan ja työelämän näkymistä. Työelämän ja työnhaun asioita on myös integroitu opinto-ohjauksen opintojaksojen sisältöihin vierailujen, vierailijoiden ja yhteisten projektien kautta. Jatko-opintosuunnitelmissa opiskelijat pohtivat ja refleктоivat omia työelämään ja työhön liittyviä kiinnostuksenkohteitaan ja vahvuuksiaan.

Kansainvälinen osaaminen

Oppiaineiden yhteistyönä pyritään toteuttamaan kansainvälisiä projekteja. Koulun kielitarjonta tukee kansainvälistä vuorovaikutusosaamista. Temaattisissa opinnoissa tarjolla on myös kansainvälisyys-opintojakso. Koulu tukee vaihto-opiskelumahdollisuuksia sekä kannustaa opiskelijoiden kanssakäymistä täällä opiskelevien vaihto-opiskelijoiden kanssa. Tutustuminen jatko-opintomahdollisuuksiin ulkomailla sekä vieraskielisiin koulutuksiin hakeutuminen kotimaassa.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet

- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskelu-aika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija

suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Paikallinen lisäys

Lahden yhteiskoulun lukion ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä 3.

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille

opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

Oppimisen tuki Lahden yhteiskoulussa

Lahden yhteiskoulussa opiskelijalla on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Opiskelija voi saada aineenopettajan antamaa tukiopetusta, erityisopettajan antamaa tukea sekä opinto-ohjaaja antamaa tukea ja ohjausta. Tukea annetaan heti tuen tarpeiden ilmetessä.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Erityisopettajan antama tuki on esimerkiksi erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä tukea toiminnanohjaukseen ja aika-
tauluttamiseen. Erityisopettaja auttaa sopivien opiskelustrategioiden löytämisessä ja opiskelutaitojen kehittämisessä, ohjaa kokonaisuuksien jäsentämisessä sekä tukee opiskelijaa toimimalla yhteistyössä opiskelijan ja aineenopettajien kanssa.

Syksyllä kaikki halukkaat ensimmäisen vuoden opiskelijat tekevät Niilo Mäki-instituutin Digilukiseulan. Lukiseulan tulosten perusteella opiskelija tekee tarvittaessa yksilötestin. Ennen kuin opiskelija aloittaa tutkinnon, erityisopettaja tekee opiskelijan kanssa YTL:n erityisjärjestelyhakemuksen.

Aineenopettajat arvioivat tuen tarvetta säännöllisesti opiskelijan kanssa. Tarvittaessa huoltaja pyydetään mukaan. Matematiikassa sekä englannin ja ruotsin kielessä tuen tarpeen arvioinnissa käytetään lähtötasotestejä, joiden tulosten perusteella opiskelijoina ohjataan tukipintoihin.

Ensimmäisen lukuvuoden keväällä ryhmäohjaaja haastattelee oman ryhmänsä opiskelijat. Toisen opiskeluvuoden jälkeen ryhmäohjaaja tarkastaa opiskelijan opintojen etenemistä opintopistekertymän pohjalta. Jos opintopisteitä ei ole riittävästi, ryhmäohjaaja on yhteydessä opinto-ohjaajaan. Opinto-ohjaaja päivittää opintosuunnitelmaa yhdessä opiskelijan kanssa ja tarvittaessa ohjaa opiskelijan erityisopettajan luo.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja suunnittelevat tarvittavat tukitoimet opiskelijan kanssa. Opiskelijan suostumuksella suunnitteluun voi tarvittaessa osallistua myös muita asiantuntijoita. Opinto-ohjaaja kirjaa tukitoimet opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvítettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelu-

jen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevät-lukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltynä erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhailintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhoillon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

Erityisopetus Lahden yhteiskoulussa

Lahden yhteiskoulussa opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen todennettujen oppimisvaikeuksien tai niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Jos opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, tukitoimet kirjataan opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin sekä erityisopetuksen tarvetta on selvitettävä ja arvioitava perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeuksia todennetaan esimerkiksi lukitestin ja lähtötasotestien perusteella. Osana arviointia haastatellaan opiskelijaa sekä tarvittaessa häntä opettavia opettajia. Oppimisvaikeuksien todentaminen voidaan tehdä yhteistyössä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, joka vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Hallintopäätökseen perustuva erityisopetus on systemaattisempaa ja tavoitteellisempaa, esimerkiksi opiskelutaitojen ja strategioiden opettamista, toiminnanohjausta, tukea ajanhallintaan sekä opiskelun tavoitteiden asettamiseen.

Tukitoimet suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa. Tarvittaessa aineenopettajat ja opinto-ohjaaja osallistuvat suunnitteluun. Rehtori tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa kuullaan ennen päätöksen tekemistä. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa. Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut Lahden yhteiskoulussa

Lahden yhteiskoulussa opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Jos opiskelijan suoriutuminen kurssikokeissa on heikkoa ja opiskelija ei tukitoimista huolimatta saa kurssia suoritettua hyväksytysti, voidaan kokeilla koealueen pilkkomista pienempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijan työskentelyä ja oppimista arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin opiskelijan tarpeiden mukaisesti.

Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa tehdään yhteistyötä opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Muun tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada yksilöllistä opiskeluhuoltoa.

4.3. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitotoimia (lukiolaki 714/2018, 41 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta
- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.
- Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.
- Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Paikallinen lisäys

Suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lahden yhteiskoulussa suunnitelman kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä valmistelee koulun johtoryhmä yhteistyössä lukion opettajien ja opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma on osa opetussuunnitelmaa.

Kurinpidolliset keinot

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi. Edellä säädetyt toimenpiteet ovat kurinpitotoimia. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suoritamisesta määräaikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä. (11.3.2022/165)

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 32 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. (11.3.2022/165)

Ennen kirjallisen varoituksen antamista tai opiskelijan määräaikaista erottamista koskevan päätöksen tekemistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Kurinpitotoimea harkitessa otetaan huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista laissa tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä kuvatuista toimenpiteistä tulee antaa päätös ja lukiolain 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. (11.3.2022/165)

Oppilaitoksesta erottamisesta sekä kirjallisen varoituksen antamisesta päättää Lahden yhteiskoulun johtokunta tai rehtori. Rehtorille voidaan antaa toimivalta päättää korkeintaan kolme kuukautta kestävästä erottamisesta oppilaitoksesta. Rehtorille ei voida kuitenkaan antaa toimivaltaa päättää oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta. (11.3.2022/165)

Opiskelijan tuen järjestämisestä opetuksen epäämistilanteissa huolehtii tapauskohtaisesti opettajista ja opiskeluhuollon henkilöistä koottava ryhmä.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä.

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta kielletty esine tai aine. Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niistä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen

henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Edellä säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Lahden yhteiskoulussa rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa asioiden selvittämismvastausta, työnjaosta sekä kuulemis- ja kirjaamisvastuusta määrää rehtori. Opiskelijaa ja hänen huoltajaansa kuullaan ennen päätöksen tekoa.

Kurinpitokeinojen käyttöperiaatteista ja niiden muutoksista annetaan henkilöstölle säännöllistä koulutusta. Opiskelijoille perusperiaatteet ja koulun järjestyssäännöt kerrotaan lukuvuosikalenterissa. Vanhemmille asiasta kerrotaan vanhempainilloissa, lukuvuosi- ja jakso tiedotteissa.

Suunnitelman toteuttamisen ja vaikuttavuuden arviointia tekevät johtokunta, opiskeluhuoltoryhmä ja rehtori. Lisäksi käydään läpi tilastoja esillä olleiden tapausten määrästä ja laadusta.

4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden

tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tunte-
musta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieleen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös

yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Paikallinen lisäys

Lahden yhteiskoulun lukiossa opetuskielenä on suomi. Tarpeen mukaan saamenkielistä, romanikielistä ja viittomakielistä opetusta pyritään järjestämään yhteistyössä Lahden kaupungin kanssa.

5. Lahden yhteiskoulun säätiön opiskeluhoitosuunnitelma

5.1. Johdanto

Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu koko Lahden yhteiskoulun käyttöön ja se kattaa perusopetuksen vuosiluokat 6–9, lukion ja aikuislukion. Lahden yhteiskoulussa järjestetään perusopetusta ja nuorten lukiokoulutusta. Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa järjestetään kolmea eri koulutusta: aikuisten perusopetusta, tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (TUVA) ja aikuisten lukiokoulutusta.

Opiskeluhoitosuunnitelmaa sovelletaan Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa aikuisten perusopetuksen opiskelijoihin, jotka opiskelevat perusopetuksen koko oppimäärää aikuisten perusopetuksen perusteiden mukaan (tutkintotavoitteiset opiskelijat) ja oppivelvollisuutta suorittaviin opiskelijoihin. Kaikkiin edellä mainittuihin oppilaisiin ja opiskelijoihin viitataan opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskelijoina. Osioissa, joissa käsitellään ainoastaan peruskoulua, käytetään termiä oppilas.

Suunnitelma on laadittu yhteistyössä Lahden yhteiskoulun opiskeluhoollon, oppilaskunnan, huoltajien ja henkilöstön kanssa. Yhteisten käytänteiden osalta yhteistyötä on tehty Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä¹. Opiskeluhoito toteutetaan kahdella tavalla: yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoollona. Yhteisöllinen opiskeluhoito on ennaltaehkäisevää, koko koulua tukevaa ja rakentavaa toimintaa. Sitä organisoi koulussa yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä. Yksilökohtaista opiskeluhoitoa järjestetään nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi. Siitä vastaavat opiskeluhoollon palveluiden asiantuntijat sekä monialaiset asiantuntijaryhmät ja moniammatilliset verkostot. Liitteenä 1 Opetushallituksen määräykset opetussuunnitelmien muutoksista.

5.2. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhoito sekä kuraattori ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys² huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 §

² Oppilas ja opiskelijahuoltolaki 9 a § (1146/2021), oppilas ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010)

ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arvioissa käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

5.2.1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta Lahden yhteiskoulussa

Lahden yhteiskoulussa opiskeluhuollon palvelut jakautuvat peruskoulun, lukion, aikuislukion TUVA-koulutuksen ja aikuisten perusopetuksen kesken. Lisäksi Lahden yhteiskoulu tuottaa opiskeluhuollon koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut Lahden Steiner koulun esi- ja perusopetukseen ja lukioon.

Opiskelijamäärä jakautuu Lahden yhteiskoulussa seuraavasti (lukumäärät ilmoitettu 20.9.2025 koonnin mukaisesti). Luvut päivitetään vuosittain syyskuussa.

Lahden yhteiskoulun järjestämät koulutukset	Oppilasmäärä	Opiskeluhuollon piirissä
Perusopetus	673	673
Lukiokoulutus	460	460
Aikuisten perusopetus	60	60
TUVA-koulutus	48	48
Aikuisten lukiokoulutus	187	117
Oppilasmäärä yhteensä	1428	1358

Lahden Steiner koulun opiskelijamäärä on esi- ja perusopetuksessa 221 ja lukiossa 86, yhteensä siis 307.

Lahden yhteiskoulussa opiskeluhuollollisen tuen tarve näyttäytyy tämänhetkisen arvion mukaan tyypillisenä keskustan alueen koulun tarpeena.

5.2.2. Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista Lahden yhteiskoulussa

Lahden yhteiskoulussa työskentelee kaksi koulupsykologia, jotka jakavat työpanoksensa tarpeen mukaan Lahden yhteiskoulun peruskoulun, lukion ja aikuislukion TUVA-koulutuksen ja aikuisten perusopetuksen sekä Lahden Rudolf Steiner koulun peruskoulun ja lukion kesken. Tämänhetkinen resurssi on 2 henkilötyövuotta.

Lahden yhteiskoulussa työskentelee kaksi koulukuraattoria. Koulukuraattorit jakavat työpanoksensa Lahden yhteiskoulun peruskoulun, lukion, aikuislukion TUVA-koulutuksen ja aikuisten perusopetuksen sekä Lahden Rudolf Steiner koulun peruskoulun ja lukion kesken. Tämänhetkinen resurssi on 2 henkilötyövuotta.

Lahden yhteiskoululla työskentelee kokoaikaisena yksi kouluterveydenhoitaja, jonka lisäksi toinen terveydenhoitaja auttaa määräraikaistarkastusten toteuttamisessa yhtenä päivänä viikossa. Terveydenhoitajat toimivat sekä Lahden yhteiskoulun peruskoulun että Yhteiskoulun aikuislukion aikuisten perusopetuksen kouluterveydenhuollossa. Tämänhetkinen resurssi on n. 1,2 henkilötyövuotta. Koululääkärin palvelut tulevat Hyvinvointialueelta. Opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvat Lahden yhteiskoulun

lukio ja TUVA-opiskelijat sekä aikuislukion ja aikuisten perusopetuksen oppivelvollisuusikäiset opiskelijat. Opiskeluterveydenhuollossa toimii yksi Lahden yhteiskoululle nimetty terveydenhoitaja, jonka resurssi Lahden yhteiskoululle on 0,9 henkilötyövuotta.

5.3. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (*opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito*) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä.³ Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista⁴.

5.3.1. Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

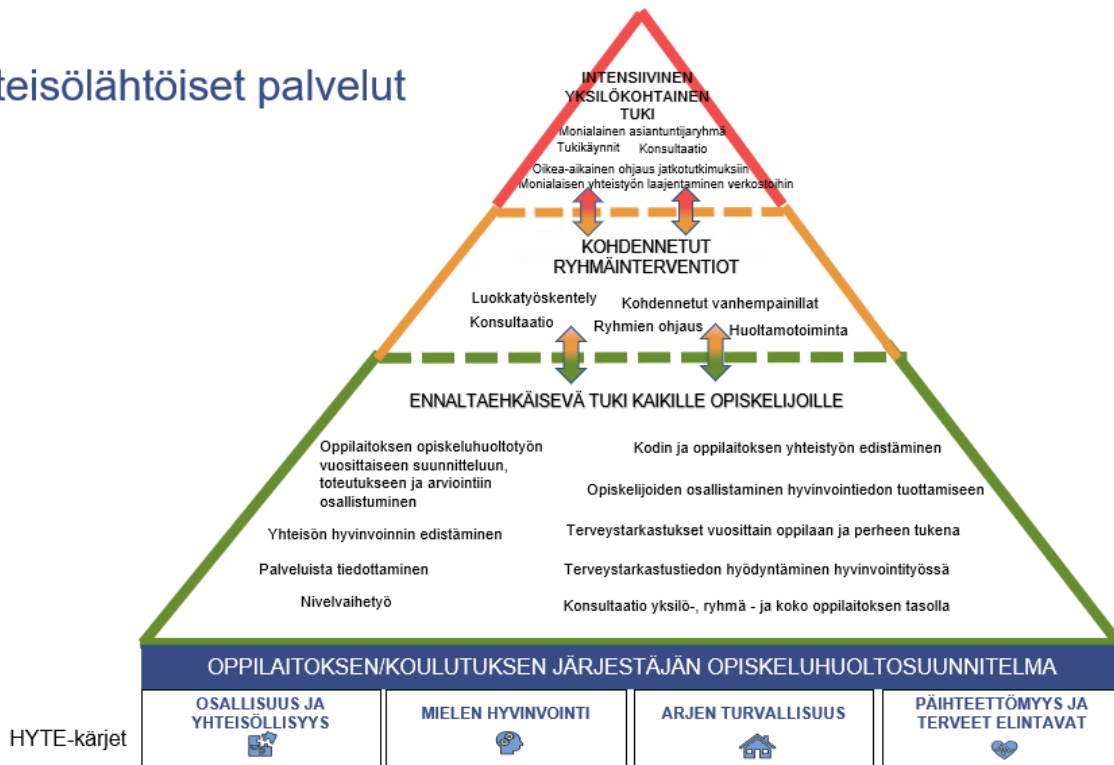
Lahden yhteiskoulussa seurataan säännöllisesti oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointia. Käytössä on valtakunnallinen kouluterveyskysely, jossa kartoitetaan laajasti opiskelijoiden ja koko oppilaitoksen hyvinvointia. Kouluterveyskyselyt teetetään valtakunnallisen aikataulun mukaisesti. Joka kevät tehdään KiVa-koulu -toiminnan KiVa-kysely, jossa kiusaamistilanteen lisäksi saadaan tietoa kouluyhteisön ja luokkatason ilmapiiristä. Lisäksi toteutetaan vuosittain luokkakohtainen ilmapiirikysely, jossa kartoitetaan myös kouluyhteisöön sitoutumista. Tämän kyselyn tulokset käydään läpi luokan kanssa. Kolmen vuoden välein teetetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely. Edellisten kyselyjen tulosten perusteella valitaan hyvinvointia tukevat painopistealueet. Päijät-Hämeen Hyte-kärjet toimivat painopistealueiden pohjana.

Kuva1. Päijät-Hämeen yhteisölähtöiset palvelut

³ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

Yhteisölähtöiset palvelut

Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa toteutetaan mm. seuraavilla käytänteillä

- ilmapiiirikyselyn tulosten läpikäyminen luokkien kanssa, tarvittavat kehittämistoimet
- oppilas- ja opiskelijakuntatyö
- tukioppilas- ja tutortyö
- luokka- ja ryhmäkohtaiset ryhmäytystilaisuudet vähintään kerran lukuvuodessa
- opiskeluhoollon työntekijöiden pitämät teemaoppitunnit
- lukiolaisille suunnattu opiskeluhoollon Huoltoasematoiminta
- KiVa-koulu -oppitunnit
- luokanvalvojan ja ryhmänohjaajan tunnit
- teemapäivät ja -viikot
- vanhempainillat
- tapahtumat ja juhlat

5.3.2. Lahden yhteiskoulun opiskeluhoolltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Opiskeluhoollon ohjausryhmän tehtävänä on suunnitella, kehittää, ohjata ja arvioida opiskeluhoollon toteutumista. Lahden yhteiskoulun opiskeluhoollto toimii yhteistyössä Lahden kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän kanssa. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että Lahden yhteiskoulun opiskeluhoolltosuunnitelmaa päivitetään ja seurataan asetettujen tavoitteiden ja toimien toteutumista.

Alueellinen opiskeluhoollon ohjausryhmä ohjaa opiskeluhoolltöytä kerätyn arviointitiedon maakunnallisten arviointikyselyiden ja kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta. Lahden yhteiskoulun opiskeluhoolltohenkilöstöä osallistuu alueellisen opiskeluhoollon ohjausryhmän toimintaan. Yksityiskouluilla on myös yhteinen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Tämä ohjausryhmä toimii Yksityiskoulujen Liitto ry:n hallituksen ohjauksessa.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Lahden yhteiskoulun opiskeluhoitoryhmiä (peruskoulussa ORY ja lukiossa LORY sekä aikuislukion opiskeluhoitoryhmä) johtaa koulun rehtori ja aikuislukiossa aikuislukion rehtori. Ryhmien jäseniä ovat koulupsykologit, koulukuraattorit, terveydenhoitajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat sekä tarvittaessa luokanvalvojat ja ryhmänohjaajat. Opiskeluhoitoryhmät kokoontuvat säännöllisesti etukäteen sovittuina aikoina useita kertoja vuodessa. Ainakin kerran vuodessa opiskeluhoitoryhmät tapaavat oppilas- ja opiskelijakunnan edustajia. Opiskeluhoitoryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmien keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoon toteuttaminen ja kehittäminen.

5.3.3. Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen.

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen opiskelijankin tasolla.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee opiskelijoiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen opiskelijan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee opiskelijan läsnäoloa koulussa.

Koulupoissaoloja, koulun keskeyttämistä ja muita kouluun tulemisen haasteita ennakoidaan Yhteiskoulussa tutkimalla opiskelijoiden kouluun kiinnittymistä eli suhdetta koulunkäyntiin, oppimiseen ja opiskeluun sekä sitä, miten he kokevat suhteet koulussa toisiin opiskelijoihin sekä koulun aikuisiin. Vuosittain järjestetään opiskelijoille kysely, jossa kouluun kiinnittymistä tutkitaan. Kyselyssä havainnoidaan kolmea kiinnittymisen osa-aluetta: emotionaalista, kognitiivista ja toiminnallista kiinnittymistä.

Aineenopettajat, luokanvalvojat ja ryhmänohjaajat vahvistavat opiskelijoiden kiinnittymistä kouluun oppituntivuorovaikutuksessa. Opettajat kiinnittävät huomiota kolmeen osa-alueeseen: tunnetukeen, ohjaukselliseen tukeen sekä luokan toiminnan organisointiin. Yhteiskoulussa painotetaan kohtaamisen ja huomioiduksi tulemisen tärkeyttä koko kouluyhteisön tasolla. Tavoitteena on, että yksittäisen opiskelijan suhde koulussa käymiseen, oppimiseen ja koulussa oleviin ihmisiin on vahva ja että luokkien sekä ryhmien toiminta on sujuvaa, opiskeluilmapiiri on hyvä ja ryhmän jäsenillä on vahvat keskinäiset suhteet.

Koko koulun tasolla poissaolomääriä seurataan vuosittain. Seurannasta saatua tietoa hyödynnetään kouluun kiinnittymistä vahvistavassa työssä.

Peruskoulu

Lahden yhteiskoulun peruskoulussa on käytössä poissaoloihin puuttumisen yhteistyömalli. Mallin tarkoituksena on päästä puuttumaan mahdollisimman varhain poissaolojen taustalla oleviin ongelmiin yhdessä oppilaiden, huoltajien ja tarvittaessa viranomaisverkostojen kanssa. Pitkittyneet poissaolot hankaloittavat opinnoissa etenemistä, vaikuttavat oppilaan kaverisuhteisiin ja

pahimmillaan lisäävät syrjäytymisen riskiä. Tämä yhteistyömalli on kuvattu tarkemmin omassa suunnitelmassaan osana Lahden yhteiskoulun peruskoulun opetussuunnitelmaa (Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen).

Vastuu oppilaan poissaolojen seurannasta on luokanvalvojalla. Luokanvalvoja seuraa oman valvontaluokkansa poissaoloja päivittäin. Huoltaja ilmoittaa äkillisestä sairauspoissaolosta Eepoksen kautta. Jos oppilaalla on tarve olla pois koulutyöstä esimerkiksi lääkärikäynnin vuoksi, tulee huoltajan anoa tätä varten lupa poissaololle etukäteen luokanvalvojalta. Luokanvalvojan tehtävä on merkitä luvallinen poissaolo Eepokseen. Jos oppilas on pois oppitunnilta ilman, että huoltaja on etukäteen anonut tähän lupaa tai ilmoittanut äkillisestä sairauspoissaolosta, aineenopettajat merkitsevät poissaolot aina oppitunnin alussa Eepokseen. Huoltajan tehtävä on selvittää poissaolon syy Eepoksen kautta. Jos poissaolo on luvaton, luokanvalvoja keskustelee asiasta oppilaan ja huoltajan kanssa ja tarvittaessa ryhdytään opiskeluhaastatteluihin.

Lukio

Lahden yhteiskoulun lukiossa poissaoloja seuraa ryhmänohjaaja. Poissaoloille on oltava aina hyväksyttävä syy: sairaus, rehtorin tai ryhmänohjaajan antama lupa. Luvan enintään kolmen päivän poissaoloon myöntää ryhmänohjaaja, muutoin rehtori tai vararehtori. Poissaololuvan koeviikolta tai koulun juhlista myöntää vain rehtori tai vararehtori. Tämä lupa on pyydyttävä kirjallisesti viimeistään viikkoa ennen aiottua poissaoloa.

Huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija ilmoittaa äkillisestä sairauspoissaolosta Eepoksen kautta. Jos opiskelijalla on tarve olla pois koulutyöstä esimerkiksi lääkärikäynnin vuoksi, tulee huoltajan tai täysi-ikäisen opiskelijan anoa tätä varten lupa poissaololle etukäteen ryhmänohjaajalta. Ryhmänohjaajan tehtävä on merkitä luvallinen poissaolo Eepokseen. Jos opiskelija on pois oppitunnilta ilman, että huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija on etukäteen anonut tähän lupaa tai ilmoittanut äkillisestä sairauspoissaolosta, aineenopettajat merkitsevät poissaolot aina oppitunnin alussa Eepokseen. Huoltajan tai täysi-ikäisen opiskelijan tehtävä on selvittää poissaolon syy Eepoksen kautta.

Ryhmänohjaajat ja opiskeluhoitoryhmän jäsenet seuraavat säännöllisesti poissaolojen kertymistä. Jos poissaoloja kertyy paljon ja useilta eri opintojaksoilta, ryhmänohjaaja tai opinto-ohjaaja keskustelee asiasta opiskelijan kanssa. Tarvittaessa kootaan tapauskohtainen opiskeluhaastattelun monialainen asiantuntijaryhmä (TAMMA), jossa selvitetään opiskelijan tilannetta yhdessä. Opiskelijan tilanne ja tarvittavat toimet kirjataan opiskeluhaastattelukertomukseen. Tarpeen mukaan opiskelijalle tarjotaan opiskeluhaastattelun tai oppilaitoksen ulkopuolisia palveluita. Selvittämättömien tai muuten runsaiden poissaolojen vuoksi opintojakso saattaa keskeytyä.

Poissaolo kokeen valmistelusta, kokeesta tai palautustunnilta on selvitettävä opintojakson opettajalle heti. Poissaolo koulun yhteisestä tilaisuudesta, ryhmänohjaustuokiosta tai -tunnilta on selvitettävä ryhmänohjaajalle heti. Kaikki poissaolot on selvitettävä ennen opintojakson summatiivista koetta. Poissaoloja pyritään ehkäisemään tiedottamalla poissaolokäytänteistä sekä opiskelijoita että huoltajia ryhmänohjaustunneilla ja vanhempainilloissa. Myös panostamalla terveelliseen ja turvalliseen oppilaitosympäristöön sekä oppilaitoksen hyvään ilmapiiriin ehkäistään osaltaan turhia poissaoloja.

Aikuislukio

Oppivelvollisen huoltajan tai muun laillisen edustajan tehtävät ja vastuu on huolehtia ensisijaisesti siitä, että nuori suorittaa oppivelvollisuuden. Oppivelvollisen huoltajalle myönnetään henkilökohtaiset tunnukset koulun käyttämään oppilashallinto-ohjelmaan, josta opiskelija tai hänen huoltajansa voivat seurata opintojen edistymistä ja työskentelyä. Mikäli opiskelijalle kertyy hyväksyttyjä opintosuorituksia vähemmän kuin kaksi / periodi, tulee opiskelijan hakeutua keskustelemaan asiasta opinto-ohjaajan kanssa. Opinto-ohjaaja seuraa aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppivelvollisten opintojen edistymistä ja mahdollisia poissaoloja. TUVA-koulutuksen ryhmänohjaajat seuraavat TUVA-opiskelijoiden opintojen edistymistä ja mahdollisia poissaoloja.

Jos TUVA-opiskelijoilla on runsaasti poissaoloja, ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa ja on mahdollisesti yhteydessä huoltajaan. Aikuislukion opiskelijoiden poissaolojen seurannan malli on kuvattu opetussuunnitelmassa.

Poissaoloja pyritään ennaltaehkäisemään tiedottamalla oppivelvollisia koulun ohjaus- ja valvontakäytänteistä. Aikuislukiossa oppivelvollisuutta suorittavalla opiskelijalla on oltava poissaololleen aina hyväksyttävä syy: sairaus tai lyhytaikainen syy. Luvan enintään viikon poissaoloon myöntää rehtori. Opiskelijan on annettava lyhytaikainen poissaolo kirjallisesti viimeistään viikkoa ennen aiottua poissaoloa.

Aineenopettaja merkitsee yksittäisen poissaolon oppilashallinto-ohjelmaan. Oppivelvollisuutta suorittavan opiskelijan huoltajan on selvítettävä poissaolon syyn oppilashallintojärjestelmään. Jos poissaolon syy puuttuu toistuvasti ja / tai poissaoloja kertyy paljon, kootaan tapauskohtainen monialainen asiantuntijaryhmä. Tarvittaessa opiskelijalle tarjotaan opiskeluhoillon tai oppilähtötoimen ulkopuolisia palveluita. Selvittämättömien tai muuten runsaiden poissaolojen vuoksi kurssi tai opintojakso voi keskeytyä.

5.3.4. Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen

Peruskoulu ja lukio

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseen pyritään vahvalla yhteisöllisellä ja ennaltaehkäisevällä hyvinvointia tukevalla työllä sekä aikuisten läsnäololla. Tarvittaessa järjestetään kohdennettua opiskeluhoollollista työskentelyä. Lahden yhteiskoulun opiskelijat osallistuvat yhteistyötahojen järjestämiin päihdekasvatustapahtumiin.

Lahden yhteiskoulun järjestyssäännöissä (liite 3) kielletään tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttö. Jos opiskelija käyttää tupakkatuotteita koulupäivän aikana, havaitsija huolehtii, että huoltajaan ollaan yhteydessä.

Lahden yhteiskoulussa noudatetaan Lahden kaupungin päihteidenkäytön puuttumisen toimintamallia. Mahdollista havaintoa tai epäilyä opiskelijan päihteiden käytöstä koulupäivän aikana lähdetään selvittämään aina useamman aikuisen kanssa yhdessä. Opiskelija saatetaan terveydenhoitajan luokse tilanteen arvioimiseksi ja asiasta ilmoitetaan rehtorille. Terveydenhoitaja ja/tai rehtori keskustelee oppilaan kanssa tilanteesta ja ottaa aina yhteyttä huoltajaan. Mikäli huoltajaa ei tavoiteta, ollaan yhteydessä sosiaalipäivystykseen. Huoltajaa kehoitetaan viemään opiskelija laboratorioon (lähete terveydenhoitajalta tai päihdepäivystyksestä), jossa otetaan näyte päihtymistilan selvittämiseksi. Koululla järjestetään monialaisen asiantuntijaryhmän neuvottelu, jossa sovitaan mahdolliset opiskeluhoillon tukitoimet, seuranta (myös vastuuhenkilö) ja tehdään mahdollinen koulun ulkopuolisen tuen arvio. Tilanteesta tehdään lastensuojeluilmoitus. Koulun kurinpidolliset toimet ja dokumentaatio tehdään järjestyssääntöjen mukaan.

Aikuislukio

Aikuislukion opiskelijoita ohjataan päihteettömyyteen ja terveellisiin elämäntapoihin. Ennaltaehkäisevään ohjaustyöhön osallistuu koko aikuislukion henkilökunta. Tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttöön puututaan välittömästi, jos käyttää koulutyön aikana, koulun tiloissa tai koulun alueella havaitaan. Aikuislukiossa noudatetaan Lahden yhteiskoulun järjestyssääntöjä. Tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö koulussa on kielletty. Kielto koskee koulun sisätiloja ja koulun piha-alueita. Havainnoista ilmoitetaan aikuislukion rehtorille. Rehtori pyytää opiskelijaa kuultavaksi. Tarvittaessa rehtori on yhteydessä opiskelijan huoltajaan. Aikuislukion alaikäisten opiskelijoiden kohdalla sovelletaan peruskoulun ja lukion käytänteitä.

5.3.5. Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Oppilaitosyhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Opiskelijan terveyden edistämiseksi on oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden, opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa.

Työolot tutkitaan Lahden ympäristöterveyden aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todetut puutteet korjataan. Oppilaitosyhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, oppilaitostyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa.

5.4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla⁵ tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoiltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen⁶. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet⁷ otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä⁸.

5.4.1. Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoiltopalveluihin (kouluterveydenhoolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tehtävänä on edistää opiskelijan hyvinvointia, terveyttä, sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia, osallisuutta, oppimista sekä edistää yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Tavoitteena on varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä. Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (OHL 18 §).

Jos koulun tai opiskeluhoillon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhoillon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhoillon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija, huoltaja tai muu henkilö

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

⁶ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

⁸ EU:n tietosuoja-asetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 § (1288/2013), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihoillon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä. Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto tässä pykälässä säädetystä yhteydenotosta, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16§). Terveystarkastajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että terveystarkastaja on tavoitettavissa saman päivän aikana. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 §:n mukaisesti (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 17 §).

Lahden yhteiskoulussa opiskelija ohjautuu opiskeluhuoltopalveluihin oma-aloitteisesti, huoltajan tai koulun henkilöstön ohjauksella. Lahden yhteiskoululla on omat koulupsykologit ja koulukuraattorit. Päijät-Hämeen hyvinvointialue järjestää oppilaitoksen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon.

5.4.1.1. Psykologipalvelut

Opiskeluhuollon psykologi on mielenterveyden asiantuntija oppilaitoksessa. Psykologin työn tavoitteena on tukea opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, tukikeskustelu- ja konsultaatiopalvelujen avulla. Psykologi tekee myös yhteisöllistä työtä tavaten luokkia ja opiskelijaryhmiä opiskelua ja hyvinvointia tukevissa teemoissa. Psykologin tukitapaamisilla tavoitellaan esimerkiksi itsetunnon, opiskelumotivaation, mielialan, tunteiden käsittelyn ja ihmissuhdeasioiden edistämistä. Oppimisvaikeuksien arviointi ja tutkiminen tapahtuvat psykologisten menetelmien avulla. Psykologi antaa yksilökohtaista konsultaatiota muun muassa oppimisvaikeuksiin liittyen sekä seuraa opiskelijan saamien tukitoimien riittävyttä ja vaikuttavuutta. Psykologi tekee moniammatillista yhteistyötä oppilaitoksen sisällä sekä perheen ja oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa ja toimii tarvittaessa monialaisissa asiantuntijaryhmissä.

5.4.1.2. Kuraattoripalvelut

Opiskeluhuollon kuraattorit ovat oppilaitoksen sosiaalityön asiantuntijoita. Kuraattorien tehtävänä on tukea opiskelijoita kokonaisvaltaisesti ja edistää koko kouluyhteisön hyvinvointia.

Kuraattorit painottavat työssään yhteisöllisestä opiskeluhuoltoon. Kuraattorit järjestävät luokkakohtaista yhteisöllistä opiskeluhuoltoon ja osallistuvat vahvasti myös koko koulun yhteisölliseen opiskeluhuoltoon. Kuraattorit ovat organisoimassa tukioppilas- ja tutortoimintaa sekä ovat mukana koulun KiVa-työryhmässä.

Kuraattorit tekevät myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoon. He antavat opiskelijan sosiaaliseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvää ohjausta ja neuvontaa sekä tarjoavat kriisiapua vaikeissa elämäntilanteissa. Kuraattorien tukitapaamisilla käsitellään esimerkiksi opiskelun haasteita, ihmissuhdeasioita, perhetilanteita, jaksamista, mielen hyvinvointia, elämänmuutoksia sekä omaan kasvuun- ja kehitykseen liittyviä asioita. Kuraattorit tekevät moniammatillista yhteistyötä Lahden yhteiskoulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa ja toimivat tarvittaessa monialaisissa asiantuntijaryhmissä.

Lahden yhteiskoulussa kuraattorit tekevät vahvaa yhteisöllistä työtä ja pyrkivät näin olemaan opiskelijoille tuttuja ja helposti lähestyttäviä aikuisia. Tästä johtuen suuri osa kuraattorin asiakkaista ohjautuu palveluiden piiriin oma-aloitteisesti tai huoltajien yhteydenoton kautta. Koulun henkilökunta ohjaa opiskelijoita kuraattoripalveluihin yhdessä nuorten ja heidän huoltajiensa kanssa keskustellen ja kokoamalla monialaisia asiantuntijaryhmiä.

5.4.1.3. Terveystarkastuspalvelut

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön ja vanhempien kanssa. Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja ne toteutetaan joka ikäluokalle vuosittain. Kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu

terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi. Oppilas voi hakeutua kouluterveydenhoitajan vastaanotolle koulukohtaisesti sovittuina vastaanottoaikoina. Myös vanhemmat voivat ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan lapsen terveyteen tai hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Koululääkärin vastaanotolle hakeudutaan terveydenhoitajan kautta. Sairaushoito ei sisälly kouluterveydenhuoltoon, ainoastaan koulupäivän aikana tapahtuneet lievät tapaturmat ja sairastapaukset kuuluvat palvelun piiriin. Päijät-Hämeen hyvinvointialueella opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelut tuotetaan yhteistyössä terveysasemien kanssa.

Oppilaalla tulee olla mahdollisuus päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Samoin on varmistettava mahdollisuus saada yhteys terveydenhoitajaan saman päivän aikana. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b säädetyn mukaisesti.⁹

Opiskeluterveyden terveydenhoitaja toteuttaa ennalta ehkäisevää hoitotyötä. Hän myös koordinoi opiskelijan hoidon ja kuntoutuksen toteutumista opiskelijahuollossa. Terveyspalvelut ovat opiskelijalle maksuttomia. Terveystarkastukseen kutsutaan lukioaikana ensimmäisen vuosikurssin tytöt. Pojat varaavat toisen vuosikurssin keväällä terveydenhoitajalta ajan kutsuntatarkastukseen, joka sisällöltään vastaa ensimmäisen vuosikurssin tarkastuksia. Terveystarkastuksen tarkoituksena on saada kokonaiskäsitys opiskelijan terveydestä ja hyvinvoinnista sekä ohjata opiskelijaa tekemään terveyttä tukevia valintoja, tunnistaa varhaisen tuen tarve, ehkäistä syrjäytymistä ja tarvittaessa ohjata opiskelija hoitoon tai tutkimuksiin ja järjestää tarvittava tuki. Huomiota kiinnitetään opiskelijan elämäntilanteeseen, opiskelumotivaatioon ja terveysriskeihin. Opiskelijan terveydentilaa arvioidaan erityisesti opinnoista selviytymisen kannalta. Tuen tarpeen arvioinnin työvälineinä käytetään terveystarkastusta sekä mieliala- ja päihteidenkäyttötöstejä. Erityisen tuen tarvetta voivat aiheuttaa mm. nuoren krooninen sairaus, mielenterveys- ja päihdeongelmat, kiusaaminen, oppimisvaikeudet, vanhempien sairaus tai mielenterveys- ja päihdeongelmat, läheisväkivalta ja vaikeudet perheen tai nuoren toimeentulossa. Terveystarkastuksen, opiskelukykyyn vaikuttavien asioiden selvittely on opiskeluterveydenhuollon tehtäväaluetta, ja siksi opiskeluterveydenhuollossa tehdäänkin laajaa yhteistyötä tuen järjestämiseksi muiden opiskelijahuollon toimijoiden kanssa. Opiskeluterveydenhuolto tukee nuorta omalta osaltaan yhteistyösuunnitelman mukaisesti.

Lääkärintarkastus tehdään tarveharkintaisesti terveydenhoitajan tarkastuksen jälkeen. Kutsuntatarkastukseen sen sijaan liittyy lakisääteinen lääkärintarkastus. Muuten opiskeluterveydenhuollon lääkärille ohjataan opiskelijat opiskeluun liittyvissä asioissa terveydenhoitajan kautta opiskeluterveydenhuollon ja lähiklinikoiden kesken sovitun työnjaon mukaisesti. Varsinaiset sairaanhoitopalvelut on Lahdessa keskitetty lähiklinikoille. Opiskelijoiden raskaudenehkäisyasiat ja seksuaalineuvonta hoidetaan opiskeluterveydenhuollossa.

5.4.2. Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Tarvittaessa kootaan opiskelijan tukemiseksi yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä (TAMMA). Ryhmän kokoonpano perustuu opiskelijan ja/tai huoltajan suostumukseen. Opiskelijan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen perustuu aina suostumukseen. Koollekutsuja huolehtii prosessin käynnistämisestä ja vastuuhenkilö opiskeluhuoltokertomuksen kirjaamisesta ja tuen seurannasta.

⁹ Terveystarkastuslaki 19.1.2023/120

Monialalainen asiantuntijaryhmä työskentelee opiskelijaa kuunnellen ja kunnioittaen.

5.4.3. Opiskeluhohtokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhohtorekisterille

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhohtolain mukainen opiskeluhohtokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhohtokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Opiskeluhohtokertomukset säilytetään opiskeluhohtorekisterissä, jonka vastuuhenkilö on koulupsykologi Lari Laakkonen.

5.4.4. Tarvittavan opiskeluhohton järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Lahden yhteiskoulun kurinpidollisten keinojen suunnitelma on liitteenä 2. Yhteiskoulussa oppilaalle tarjotaan opiskeluhohton palveluita kurinpidollisten toimien tai opetuksen osallistumisen epäämisen yhteydessä. Jälkimmäisessä tapauksessa palvelut tarjotaan samana tai seuraavana arkipäivänä.

Oppilaalle on taattava tarpeellinen opiskeluhohton tuki kurinpitotukien yhteydessä. Tarpeelliset tukitoimet voivat tilanteesta riippuen olla esimerkiksi yksilökohtaista kuraattorin, psykologin tai terveydenhohton palvelua. Jossain tilanteessa myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen voi olla perusteltua.

5.4.5. Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokalla 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy oppilaan hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja terveydentilan arvioimisen lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin selvittely kokonaisvaltaisesti ja siihen kutsutaan mukaan oppilaan molemmat hohtajat. Tarkastusta varten oppilas täyttää terveystarkastuslomakkeen ja vanhemmat terveystarkastuksen esitietolomakkeen. Luokanvalvoja antaa kouluterveydenhohtolalle oman arvionsa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Asetuksen 338/2011 (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhohtosta sekä lasten ja nuorten ehkäisestä suun terveydenhohtosta) 7 §:n mukaisesti laajaan terveystarkastukseen sisällytetään hohtajan kirjallisella suostumuksella opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

Tarkastusten käytännön toteutus sovitaan koulukohtaisesti opiskeluhohton yhteistyönä. Lomakkeen käyttöön liittyvät asiat, kuten lomakkeen kulku ja aikataulut, käydään koululla läpi yhdessä kouluterveydenhohton ja tarkastettavien luokkien opettajien tai luokanvalvojien kesken. On tärkeää, että kaikki osaavat tarvittaessa vastata hohtajien ja oppilaiden kysymyksiin lomakkeesta. Lomakkeen käyttöön voidaan yhdistää vanhempaintapaamisia tai muita yhteistyötilanteita, mikäli se on aikataulullisesti mahdollista. Ennen tarkastusten alkua käytävä kouluterveydenhohton ja opettajan/luokanvalvojan välinen keskustelu luokan tilanteesta yleisellä tasolla auttaa suuntaamaan terveystarkastusten sisältöä oikein.

Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki edellä mainitut kyselyt ja niissä esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa. Oppilaan tuen ja avun varmistamiseksi laajojen terveystarkastusten kokonaisarvioista ja jatkosuunnitelmista siirretään tarvittavaa tietoa muille oppilaan kanssa työskenteleville opiskeluhohton toimijoille, opettajalle/luokanvalvojalle tai muille tahoille. Tietojen luovuttaminen kouluterveydenhohtolasta tapahtuu aina tietosuojalainsäädännön mukaisesti: kirjallisella

suostumuksella tai lakiin perustuen (esim. perusopetuslaki ja lastensuojelulaki). Oppilaan potilasasiakirjaan kirjataan mitä tietoa on siirretty, kenelle ja millä perusteella (suostumus tai säädöspäätös). Allekirjoitetut tiedonsiirtoluvut säilytetään alkuperäisinä.

5.4.6. Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytännöt

Kokonaisvastuu lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden annosta on aina vanhemmilla. Vanhempien tehtävä on tiedottaa koulussa lapsen opettajille lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, mutta erityisjärjestelyt on aina sovittava koulussa lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

Tarvittaessa asioiden järjestämisestä pidetään hoitoneuvottelu, johon osallistuvat opiskelija, vanhemmat, terveydenhoitaja, opettaja sekä tarvittaessa koululääkäri ja erikoissairaanhoidon edustaja. Hoitoneuvotteluissa on tarkasteltava, onko lapsi riittävän terve käydäkseen koulua tietyin erityisjärjestelyin. Lisäksi on selvittävä, onko koululla mahdollisuus tällaisiin erityisjärjestelyihin vai päädytäänkö sairaalakouluun tai kotiopetukseen. Koulun henkilöstön vastuu lapsen voinnista ei ulotu koskaan vanhempien vastuuta laajemmaksi.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle koulussa tulee hätätilanne kuten epileptiakohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveystieteiden ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä. Vanhemmat ilmoittavat oppilaan tarvitsemasta lääkityksestä ja sen muutoksista kouluterveydenhoitajalle.

Kouluruokailu on tärkeä osa koulupäivää. Peruskoulun oppilas on velvollinen osallistumaan yhteiseen koululounastuokioon. Yhteiskoululaisten koululounas valmistetaan ja tarjoillaan kouluravintola Ellissä Kirkkokadulla. Kansakoululla ruokaillaan kahvila Pikku-Ellissä. Ellin henkilöstö suunnittelee ja valmistaa lounaan omalla koululla hyvistä aineksista. Listalla on päivittäin tarjolla myös kasvisvaihtoehto. Terveystieteisiin, eettisiin tai uskonnollisiin syihin perustuvasta erityisruokavaliosta on tehtävä ilmoitus. Terveystieteistä syistä johtuvasta erityisruokavaliosta tulee toimittaa erillinen lääkärin tai kouluterveydenhoitajan antama todistus. Lakto-ovovegetaristisesta ruokavaliosta ei tarvitse tehdä ilmoitusta. Ilmoituslomake löytyy koulun verkkosivuilta. Täytetyn lomakkeen voi tuoda Elliin tai lähettää sähköpostitse ravintolaelli@lyk.fi.

5.4.7. Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Ei-kiireellisissä vaivoissa ja sairauksissa opiskelija voi varata ajan oman oppilaitoksensa terveydenhoitajalle tilannearvioon. Opiskeluterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut sisältävät mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien varhaisen toteuttamisen, hoidon ja jatkohoidon ohjauksen sekä seksuaaliterveyttä edistävät palvelut. Opiskelija ohjautuu opiskeluterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalveluihin oma-aloitteisesti, huoltajan tai koulun henkilöstön ohjaamana puhelimitse, sähköisen ajanvarauksen tai Eepoksen kautta. Opiskeluterveydenhuollon palveluista tiedotetaan oppilaitoksen ja Päijät-Soten verkkosivulla. Opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat opiskelijan käytössä koko opintojen ajan. Opiskeluterveydenhuollossa toimii lisäksi terveydenhoitajan akuutti sairastuvastuvastuu ajanvarauksella sellaisissa asioissa, joissa hän arvelee terveydenhoitajan antaman hoidon riittäväksi. Pääsääntöisesti akuutit sairaustilanteet hoidetaan omilla terveysasemilla, Digiklinikalla, kiirevastaanotolla tai Akuutti24. Koulutapaturmat hoidetaan Lahden kaupunginsairaalan tapaturmapoliklinikalla. Opettaja, terveydenhoitaja tai kanslia täyttää tapaturmalomakkeen opiskelijan mukaan. Lahden yhteiskoulu on vakuuttanut opiskelijat koulussa, koulumatkoilla ja koulun järjestämällä retkillä sekä matkoilla.

5.5. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhooldienstammien yhteinen tehtävä¹⁰. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooldienstammien työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

5.5.1. Oppilaiden, opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooldienstammien osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen

Peruskoulu ja lukio

Opiskelijan ja huoltajan osallisuus opiskeluhoollon, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhoollon tiedottaminen lisäävät opiskeluhoollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Yhteisöllistä opiskeluhoollotyötä suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Opiskeluhoollon suunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilaskunnan ja opiskelijakunnan edustajat sekä vanhempainyhdistys. Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä luokkien ja kouluyhteisön toiminnasta esimerkiksi vanhempainvartissa, vanhempainilloissa, kodin ja koulun yhteisessä päivässä sekä suunnatuin kyselyin.

Lahden yhteiskoulun peruskoulussa opiskelijat osallistuvat vahvasti yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen. Yhteiskoulussa tehtävällä tukioppilastyöllä on pitkät perinteet kouluyhteisön vahvistamisessa. Peruskoulun vanhimasta ikäpolvesta koostuva, koulutettu tukioppilasjoukko huolehtii osaltaan uusien luokkien ryhmäytymisestä ja hyvinvoinnista. Tukioppilastyön rinnalla toimii LYK-kummi, eli LUMMI-toiminta, jossa peruskoulun vanhimmat oppilaat toimivat kummeina nuoremmille oppilaille. Lisäksi Yhteiskoulussa toteutetaan vahvasti oppilaskunnan hallituksen toimintaa.

Lahden yhteiskoulun lukiossa opiskelijakunnan hallitus tekee vahvasti yhteisöllistä opiskeluhoollon järjestämällä vuosittain itsenäisyyspäivän Linnanjuhlat, joka on koko lukion opiskelijoille suunnattu yhteinen juhlatilaisuus. Hallitus järjestää vuosittain myös teemapäiviä ja tempauksia. Tärkeää yhteisöllistä työtä tekevät myös lukion tutoropiskelijat, jotka ohjaavat uusia lukiolaisia varsinkin lukio-opintojen alussa, mutta myös lukuvuoden aikana.

Lahden yhteiskoulussa opettajat toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhoollon vahvistamalla oppilaiden kiinnostumista kouluun oppituntivuorovaikutuksessa. Opettajat kiinnittävät huomiota kolmeen osa-alueeseen: tunnetukeen, ohjaukselliseen tukeen sekä luokan toiminnan organisointiin. Yhteiskoulussa painotetaan kohtaamisen ja huomioiduksi tulemisen tärkeyttä koko kouluyhteisön tasolla. Tavoitteena on, että yksittäisen oppilaan suhde koulussa käymiseen, oppimiseen ja koulussa oleviin ihmisiin on vahva ja että luokkien toiminta on sujuvaa, opiskeluilmapiiri on hyvä ja ryhmän jäsenillä on vahvat keskinäiset suhteet.

Aikuislukio

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

Aikuislukiossa opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen osallistuvat opiskelijat, huoltajat ja aikuislukion henkilöstö. Opiskelija ja hänen huoltajansa voivat vaikuttaa opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen osallistumalla yhteisiin keskustelutilaisuuksiin, arvioimalla opiskeluhoollon toimivuutta ja antamalla siihen kehittämisehdotuksia. Opiskeluhoollon ohjauksellinen toiminta on aikuislukion henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä.

Opiskelija osallistuu ohjauksen ja opetuksen keinoin opintojen kaikissa vaiheissa yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen. Tavoitteena on, että aikuislukion opiskelijoista koostuu oppilaskunta, mikä edistää koulun kehittämistä ja eri osapuolien välistä yhteistoimintaa. Oppilaskuntatoiminnan tavoitteena on luoda yhteishenkeä, vahvistaa yhteistoimintaa ja järjestää virkistystoimintaa.

Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä koko koulutuksen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä tuetaan osallisuutta. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan monialaisena yhteistyönä.

5.5.2. Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Lahden yhteiskoulu vastaa riittävästä henkilöstön perehdyttämisestä ja kouluttamisesta. Uudet opettajat perehdytetään työsuhteen alkaessa koulun toimintakulttuuriin ja opiskeluhoollon käytänteisiin. Perehdytykseen osallistuvat eri aineryhmien mentoriopettajat ja tarvittaessa opiskeluhoollon henkilöstö. Henkilöstön osaamista pidetään lisäksi yllä suunnittelemalla ja järjestämällä tarvittavaa koulutusta.

5.5.3. Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon, jonka opettajat laativat. Pedagogisen arvion laadinnassa voidaan hyödyntää opiskeluhoollon asiantuntijoiden konsultaatiota. Kun oppilas saa tehostettua tukea, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä oppilaan, tämän huoltajien ja koulun henkilöstön kanssa. Mikäli tehostettu tuki ei riitä, tehdään moniammatillisesti pedagoginen selvitys erityistä tukea varten. Kun oppilas saa erityistä tukea, hänelle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Kuten oppimissuunnitelma myös HOJKS tehdään yhteistyössä kodin ja koulun kanssa. Verrattuna yleiseen tukeen sekä tehostetussa että erityisessä tuessa osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä seurataan ja arvioidaan säännöllisesti sekä kodin että koulun taholta.

Jos oppilas on vaarassa jäädä ilman päättötodistusta, huoltajat voivat yhteistyössä koulun erityisopettajan ja tarvittaessa opiskeluhoollon henkilöstön kanssa hakea lapselleen paikkaa joustavan perusopetuksen (JOPO) luokalta. Joustavassa perusopetuksessa korostuvat toiminnallisuus, oppiminen erilaisissa oppimisympäristöissä ja työssäoppiminen. On tärkeää, että ennen JOPO-luokalle hakemista oppilas, koti ja koulu ovat yhteistyössä hyödyntäneet eri tukimuotoja ja todenneet JOPO-luokan hyväksi vaihtoehdoksi suorittaa peruskoulu loppuun.

Jos koululla järjestettävästä tuesta huolimatta oppilas ei terveydentilansa vuoksi kykene suoriutumaan koulutyöstä ilman sairaalahoitoa tai muuten tiivistä hoitokontaktia, hoitava taho ohjaa oppilaan suorittamaan opintoja sairaalakoulussa. Koululta annetaan tarvittavat tiedot opintojen tilanteesta sairaalakoulun henkilöstölle. Kun oppilas palaa kouluun, sairaalakoululta annetaan

tiedot opintojen etenemisestä sekä keskustellaan yhdessä perheen, oppilaanohjaajan ja luokanvalvojan kanssa tuen järjestämisestä jatkossa. Tarvittaessa kootaan tapauskohtainen monialainen asiantuntijaryhmä.

5.5.4. Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat opiskelijan kasvua, kehitystä ja oppimista. Koulun henkilöstö voi olla ohjaamassa opiskelijaa yhteistyössä perheen kanssa koulun ulkopuolisiin palveluihin, kuten lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin tai lapsiperhepalveluihin ja täysi-ikäisten opiskelijoiden kohdalla vastaaviin aikuisten palveluihin.

Opintojen nivelvaiheessa oppilaanohjaaja voi tehdä yhteistyötä esimerkiksi nuorisopalveluiden kanssa, jos oppilas on vaarassa jäädä ilman opiskelupaikkaa tai muuten on tuen tarpeessa. Opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä Lahden nuorisopalveluiden oppivelvollisuuden tuen työntekijöiden kanssa, jos opiskelija keskeyttää opintonsa ilman tietoa seuraavasta opiskelupaikasta.

Poliisin työ koululla on ennen kaikkea koulutus- ja valistustyötä, mutta poliisia voidaan tarvita myös esimerkiksi sellaisissa kiusaamistapauksissa, joissa koulun KiVa-tiimin puuttuminen asiaan ei ole ratkaissut tilannetta. Opiskelijan tietojen siirtäminen edellä mainituissa tilanteissa perustuu aina opiskelijan ja/tai hänen huoltajansa suostumukseen. Hämeen poliisin Ankkuri-tiimin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä liittyen syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.

Mikäli opiskelijaa jo tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta, on yhteistyön kannalta tiedon jakamisessa ja kokonaistilanteen kartoittamisessa hyvä hyödyntää esimerkiksi verkostotapaamisia. Tarkoituksena on koota opiskelijan tukemisen kannalta keskeiset toimijat ja tiedot yhteen. Näin voidaan välttää päällekkäisiä selvityksiä/tutkimuksia ja tukitoimia sekä suunnitella yhdessä, mitä kukin taho opiskelijan auttamiseksi tekee. Työntekijät voivat konsultoida toisiaan ja näin mahdollisesti saada yhä parempia näkökulmia ja välineitä opiskelijan auttamiseen. Esimerkiksi luvattomien poissaolojen käsittelyssä lastensuojelun, perheen ja koulun yhteistyö voi olla hyödyllistä. Vastaavasti esimerkiksi nuorisopsykiatrian näkemys opiskelijan sosiaalisen ahdistuksen esiintymisestä ja käsittelystä on tärkeä tieto opettajalle luokkatilanteissa. Tärkeää on myös sopia siitä, kuinka opiskelijan tilannetta seurataan jatkossa. Tietojen siirto perustuu opiskelijan ja/tai tämän huoltajan antamaan suostumukseen.

Edellä kuvattu yhteistyö voi tapahtua sekä yksittäisten työntekijöiden ja opiskelijan yhteistyössä tai laajemmin opiskeluhuollon asiantuntijaryhmän työskentelyssä.

5.5.5. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedotetaan LYK-kalentereissa, koulun verkkosivuilla ja vanhempainilloissa. Opiskeluhooltohenkilöstö tapaa kouluvuoden aikana jokaisen opetusryhmän. Henkilöstö saa tietoa erilaisissa tilaisuuksissa, esimerkiksi opettajainkokouksissa ja koulutustilaisuuksissa lukuvuoden aikana. Yhteistyötahoille tiedottaminen tapahtuu alueellisissa verkostotapaamisissa sekä muissa kohtaamisissa.

5.6. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön¹¹, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytännöt. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa¹² tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia¹³.

5.6.1. Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytännöt

Opiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallinen opiskeluympäristö koostuu psyykkisistä, sosiaalisista ja fyysisistä tekijöistä. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön kattaa sen ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan oppilaitoksessa tai sen ulkopuolella. Tämä koskee myös perusopetuksen työelämään tutustumista. Lahden yhteiskoulussa noudatetaan koulun järjestyssääntöjä, jotka ovat liitteenä 3. Lahden yhteiskoulussa jokaisella aikuisella on velvollisuus puuttua havaitsemaansa väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään.

Lieviissä opiskelijoiden välisissä konflikteissa asia selvitetään koulun sisäisin keinoin. Koulu voi puuttua opiskelijoiden toimintaan omilla kurinpidonkeinoillaan. Koululla on nollatoleranssi henkistä- tai fyysistä väkivaltaa kohtaan. Pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttyessä koulu tekee aina rikosilmoituksen poliisille. Tällöin poliisista tulee tapahtumaa tutkiva viranomainen, jolle koulu antaa tietoja ja tarvittaessa tukea. Poliisille ilmoitettavia asioita ovat mm. pahoinpitelyt, isommat varkaudet, pitkään jatkunut raju kiusaaminen ja yleensäkin sellaiset tapaukset, joihin koulun kurinpitovalta ei enää riitä.

5.6.1.1. Toimenpiteet kiusaamisen ehkäisemiseksi

Peruskoulu

Lahden yhteiskoulu toteuttaa KiVa Koulu -ohjelmaa. Koulussa on nimetty KiVa-tiimi, johon kuuluu jäseniä opettajakunnasta ja opiskeluhoitoryhmästä. KiVa Koulu -toimintaan osallistuu kuitenkin koko koulu, ja pääpaino on ennaltaehkäisevässä työssä.

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

¹² Perusopetuslaki 29 §

¹³ Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014) 35 §

Koulun 6. ja 7. luokille pidetään lukuvuoden aikana neljä teematuntia, joissa käsitellään muun muassa vuorovaikutusta ryhmässä, minäkäsitystä ja jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta, kiusaamisen muotoja ja mekanismeja sekä kiusaamisen seurauksia ja vastavoimia. 8. ja 9. luokille pidetään lukuvuoden jokaisen jakson lopussa luokanvalvojan tunti, johon sisällytetään tarpeen mukaan KiVa Koulu -asiaa. Luokanvalvoja voi pyytää KiVa-tiimin jäseniä mukaan oppituntien suunnitteluun ja pitämiseen. KiVa Koulu -toiminnasta kerrotaan oppilaiden vanhemmille vanhempainilloissa ja kotiin lähetettävillä tiedotteilla. Tukioppilaat järjestävät joka syksy uusille 6.- ja 7.-luokkalaisille KiVa-päivän. Joka kevät sekä 7.- että 8.-luokkalaiset järjestävät KiVa-teemaan liittyvää ohjelmaa. Jokaisen lukuvuoden alussa 9.-luokkalaiset toteuttavat valokuvaprojektin kiusaamista vastaan. Lisäksi koululla järjestetään lukuvuoden aikana muitakin tietoiskuja ja erilaisia muistutuksia kiusaamisen vastaisen työn tärkeydestä.

Jos kiusaamista tapahtuu, KiVa-tiimi selvittää yhdessä luokanvalvojan kanssa tapausta. Osapuolien kanssa keskustellaan erikseen, ja tilannetta seurataan keskustelujen jälkeen. Oppilaiden huoltajia tiedotetaan asiasta. Jos kiusaaminen ei lopu KiVa-tiimin käsittelyn jälkeen, pyydetään vanhempia koululle keskustelemaan asiasta ja tarvittaessa ollaan yhteydessä myös viranomaisiin, esimerkiksi poliisiin. Tarvittaessa kiusatulle järjestetään opiskeluhuollollista tukea, esim. mahdollisuus keskustella kouluterveydenhoitajan, koulupsykologin tai koulukuraattorin kanssa. Myös kiusaajalle tai kiusaajille järjestetään tarvittaessa apua.

KiVa-tiimi kokoontuu säännöllisesti lukuvuoden aikana ja suunnittelee lukuvuoden aikana toteutettavaa KiVa-toimintaa. KiVa-tiimi tekee yhteistyötä opiskeluhoitoryhmän kanssa.

Lukio ja aikuislukio

Opintojen alussa opiskelijoita muistutetaan toisten huomioimisesta, tasa-arvoisesta kohtelusta ja yhdenvertaisen ilmapiirin luomisesta. Vanhempia tiedotetaan kiusaamisen vastaisesta työstä vanhempainilloissa. Lahden yhteiskoulun lukiossa ryhmänohjaaja kysyy mahdollisesta kiusaamisesta opiskelijoilta osana ryhmänohjaajan haastattelua. Myös säännöllisesti toteutettavassa ilmapiirikyselyssä on kysymyksiä kiusaamisesta.

Jokainen koulun aikuinen puuttuu tilanteeseen, jos havaitsee mahdollista kiusaamista tai muuta häirintää. Jos kiusaamista esiintyy, ryhmänohjaaja tai rehtori selvittää tilannetta. Tarvittaessa mukaan pyydetään opiskeluhoitoryhmän tukea ja koulun KiVa-tiimi. Sekä kiusatulle että kiusaajalle järjestetään tarpeen mukaan tukea esim. opiskeluhuollon palveluista. Tarvittaessa hyödynnetään myös poliisin tai muiden viranomaisten palveluja.

Opiskeluhoitoryhmä seuraa kokouksissaan vuosittain oppilaitoksen kiusaamistilannetta ja kiusaamisen vastaisen työn toimivuutta.

5.6.1.2. Toimintamalli väkivaltatilanteessa

Lahden yhteiskoulussa lasten, nuorten ja yhteisön turvallisuus on koko henkilöstön vastuulla. Koulun toimintakulttuuri ja johtaminen edistää turvallisuutta ja kehittää yhteisöllisyyttä. Opetuksen ja koulupäivän aikana ei sallita väkivaltaa missään muodossa, ja kaikkiin väkivaltatilanteisiin puututaan. Opettaja vastaa kunkin oppilasryhmän turvallisuudesta opettaessaan ryhmää, ja siirryttäessä oppimisympäristöstä toiseen. Väkivaltaa ei hyväksytä, vaan sitä ennaltaehkäistään, ja kaikkiin henkilöstön tietoon tuleviin väkivallan muotoihin puututaan.

Opettajan ja rehtorin tulee ilmoittaa viiveettä tietoonsa tulleesta, oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta väkivallasta, niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle. Tarpeen vaatiessa opetushenkilöstö, muu henkilöstö tai rehtori tekee ilmoituksen väkivallasta tai sen uhasta muille viranomaisille. Väkivallasta tai väkivallan uhasta, joka koskee oppilaan vapaa-aikaa tai kotioija, on velvollisuus ilmoittaa poliisille ja myös lastensuojeluun. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä.

Päiväkoulu ja lukio (ohjeita sovelletaan aikuislukion toiminta-aikoina)

- Puutu tilanteeseen, pyydä apua. Käytä koulun hätäsoittojärjestelmää.
- Arvioi, tarvitaanko välitön ensiapu
 - Ohjaus kouluterveydenhoitajalle tai soita 112
- Ilmoittaminen rehtorille ja koulun toimistoon
- Selvittely oppilaiden kanssa, mikäli mahdollista kaksi aikuista selvittelemässä
 - Selvittelyn kirjaaminen
- Yhteys osallisena olleiden oppilaiden huoltajiin puhelimitse
 - Huoltaja tulee tarvittaessa koululle
 - Kerrotaan huoltajalle tapahtuneesta, miten koulu toimii ja mitkä ovat huoltajan mahdollisuudet toimia
 - Tarvittaessa lastensuojeluilmoitus
 - Tarvittaessa rikosilmoitus tai ilmoitus lapseen kohdistuneesta rikosepäilystä
 - Tarvittaessa oppilaan kotiuttaminen loppupäiväksi
 - Lähettäminen terveydenhoitajalle tai lääkäriin
 - Koulun määräämät rangaistukset
- Tarvittavat jatkoselvittelyt (tilanteesta riippuen esimerkiksi seuraavana päivänä)
- Dokumenttien kerääminen (selvittely, jatkotoimet, tehdyt ilmoitukset)
- Seurannasta sopiminen
- Opiskeluhuollollisista toimista sopiminen
- Rehtori harkitsee tiedottamisen tarpeen mukaan Eepos-viestinä kaikille huoltajille
 - Yleisellä tasolla, salassapitoa loukkaamatta esim. tilanteesta, jossa on jouduttu tilaamaan ambulanssi
 - Tarvittava tilanteen läpikäynti luokassa / luokissa
- Tilanteen läpikäyminen henkilöstön kanssa.

5.6.1.3. Toimintamalli seksuaalisen häirinnän tilanteessa

Lapseen ja nuoreen kohdistuvassa seksuaalisessa häirinnässä on kysymys heidän altistamisestaan ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Häirinnälle on tyypillistä sen toistuvuus, mutta se voi olla myös yksittäinen teko.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin:

- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset puheet tai kaksimieliset vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat seksuaaliset huomautukset tai kysymykset
- epäasialliset seksuaaliset sisällöt, viestit, kuvat tai videot eri sosiaalisen median kanavissa
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuoliäskäystä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvaa työntekijää

- ilmoitus rehtorille
- tapahtuman kulku selvitetään rehtorin tai hänen määräämän henkilön toimesta
- kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut. Selvittelyn kirjaaminen.
- päätetään toimenpiteistä ja seurannasta

- häirinnän kohteeksi joutunut ohjataan yksilökohtaisten opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin ja palvelujen vaikutuksia seurataan
- jos häirintä on vakavaa tai jos lievempi häirintä jatkuu selvittelyn jälkeen, tehdään tarvittavat palvelussuhdetta koskevat päätökset (varoitus ja viime kädessä palvelussuhteen päättäminen)
- jos asiassa epäillään rikosta, tehdään tutkintapyyntö poliisille

Seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen opiskelijaa

- ilmoitus rehtorille
- tapahtuman kulku selvitetään rehtorin tai hänen määräämään henkilön toimesta
- kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta. Selvittelyn kirjaaminen.
- häirintään syylistyneelle opiskelijalle määrätään kurinpitoseuraamus
- jos asiassa epäillään rikosta, tehdään tutkintapyyntö poliisille.
- häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syylistynyt ohjataan yksilökohtaisten opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin ja palvelujen vaikutuksia seurataan
- alle 18-vuotiaaseen opiskelijaan kohdistunut seksuaalirikosepäily ilmoitetaan poliisille ja lastensuojeluun

5.6.1.4. Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Opetuksen ja opiskeluhuollon henkilöstö on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli työssään havaitsee lastensuojellisen huolen. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä. Vaikka työntekijä olisi muuten velvollinen pitämään salassa työssään esiin tulleita asioita, on hänen velvollisuutensa tehdä lastensuojeluilmoitus, jos lapsen tilanne niin vaatii. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, vaikka lapsi tai perhe kieltäisi sen tekemisen. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei saa viivästyttää delegoimalla ilmoituksen tekemistä esimerkiksi esimiehelle. Ilmoituksen tekemiseen on velvoitettu se henkilö, joka on saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta.

Ilmoitus tulee tehdä silloin, kun havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Ilmoituksen tekemisen ja lastensuojelutarpeen selvittämisen taustalla voi olla hyvin erilaisia seikkoja, jotka liittyvät lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen, kehitystä vaarantaviin olosuhteisiin tai lapsen omaan käyttäytymiseen.

Muun muassa:

- lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen heitteillejättö, lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka
- lapsen hoidossa tai huolenpidossa havaitaan muutoin puutteita tai osaamattomuutta, joka vaarantaa lapsen hyvinvointia
- lapsesta huolehtivan aikuisen päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus tai oman hoidon laiminlyöminen tai myös arjen tukiverkon puuttuminen silloin, kun se saattaa vaarantaa lapsen hyvinvointia
- lapsen oma päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelma, rikoksilla oireilu tai lapsen itsetuhoisuus.

Muu lapsen kehitystä vaarantava olosuhde voi olla esimerkiksi lapsen kehitykseen todennäköisesti vaikuttavat vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat, jatkuva koulunkäynnin laiminlyöminen sekä tilanne, jossa lapsi joutuu kantamaan ikätasoonsa nähden suhteetonta vastuuta perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi. Joissakin tilanteissa myös

perheen erittäin heikko taloudellinen tilanne saattaa vaarantaa lapsen huolenpitoa tai kehitystä, jolloin lapsen tilannetta parannetaan antamalla taloudellista tukea esimerkiksi lastensuojelullisin perustein. Ilmoitus tulisi tehdä myös havaittaessa edellä lueteltujen lisäksi muita vastaavia syitä, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää.

Jos on epävarma siitä, tulisiko tietyissä tilanteissa tehdä lastensuojeluilmoitus, voi kysyä neuvoa lastensuojeluviranomaiselta ilmaisematta lapsen henkilöllisyyttä. Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä. Sen arviointi, johtaako ilmoitus kiireellisiin toimenpiteisiin, kuuluu sosiaalihuollon ammattilaisille.

Uuden lastensuojelulain hengen mukaisesti ilmoituskynnys on matala. Ilmoitusvelvollisilla ei ole lain mukaan harkintavaltaa, jonka perusteella he olisivat oikeutettuja siirtämään lastensuojeluilmoituksen tekemistä sen vuoksi, että itse arvioivat, ettei ilmoitus todennäköisesti tule johtamaan välittömiin lastensuojelutoimenpiteisiin, esim. kiireelliseen sijoitukseen. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei myöskään voi viivästyttää tai jättää tekemättä sillä perusteella, että arvioi jonkun muun tahon jo tehneen samasta asiasta ilmoituksen. Toisen tahon ilmoitusvelvollisuus ei poista omaa ilmoitusvelvollisuutta. Usean tahon kautta saadut tiedot auttavat sosiaalitoimea muodostamaan asiasta kokonaiskuvan. Ilmoitusten kautta sosiaalitoimi saa myös tarvittavat yhteystiedot tietojen mahdollista tarkistamista varten. Ilmoitusvelvollisuutta ei myöskään poista se, että ilmoitusvelvollinen taho tietää varmuudella, että kyseinen lapsi tai perhe on jo lastensuojelun asiakkaana. Ilmoitus ei tällöin käynnistä uuden lastensuojelutarpeen arvion tekemistä, mutta se voi johtaa asiakkaan tilanteen uudelleen arviointiin ja mahdollisesti kiireellisesti toteutettuihin toimenpiteisiin. Sen sijaan tietoja, jotka ovat jo käyneet ilmi yhteisessä verkostopalaverissa tms., ei tarvitse erikseen ilmoittaa lastensuojeluun.

Lastensuojeluilmoitus tehdään ensisijaisesti Päijät-Hämeen hyvinvointialueen sähköisen linkin kautta. Lastensuojeluilmoitusta tehtäessä on hyvä sisällyttää ilmoitukseen ainakin ne lasta koskevat henkilötiedot, jotka ovat ilmoittajan tiedossa. Lisäksi ilmoitukseen on sisällytettävä syy ilmoituksen tekemiselle, tarkoittaen esimerkiksi perusteita ja tapahtumia, joiden vuoksi ilmoitus tehdään. Lastensuojeluilmoituksen tekijä lisää ilmoitukseen myös maininnan siitä, ovatko lapsi ja hänen huoltajansa tietoisia siitä, että ilmoitus tehdään.

5.6.2. Toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskelu- huoltopalveluihin

Lahden yhteiskoulun henkilökunnan jäsenen havaitessa väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää, siihen puututaan välittömästi. Tilanteen vaatimalla tavalla havaitsija on yhdessä opiskelijan kanssa yhteydessä opiskeluhuollon ammattilaiseen, joka arvioi tuen tarpeen. Tarvittava jälkihoito järjestetään psykososiaalisen opiskeluhuollon toimijoiden ja kouluterveydenhuollon sekä koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen suunnitelmallisena yhteistyönä.

5.6.3. Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Hyvin suunniteltu ja organisoitu normaaliajan turvallisuuden ylläpito toimii hyvänä pohjana myös varauduttaessa poikkeusoloihin ja suuronnettomuuksiin. Lahden yhteiskoulun turvallisuussuunnitelmassa on ohjeet mm. erilaisiin vaara- ja kriisitilanteisiin. Suunnitelma päivitetään vuosittain, ja jokainen oppilaitoksen työntekijä perehtyy suunnitelmaan ja turvallisuusasioihin. Jokaisen lukuvuoden alussa henkilöstö kertoo opiskelijoille turvallisuuteen liittyviä asioita, jonka jälkeen järjestetään mm. poistumisharjoitus. Lisäksi vuosittain järjestetään aiheeseen liittyvää koulutusta sekä henkilöstölle että opiskelijoille (esim. ensiapu ja paloturvallisuus).

Lahden yhteiskoulun turvallisuudesta sekä toiminnasta ja viestinnästä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteessa vastaa rehtori. Oppilaitoksen apulaisturvallisuusjohtajia ovat vararehtori, apulaisrehtorit ja aikuislukion rehtori. Muille henkilökunnan jäsenille on osoitettu turvallisuussuunnitelmassa omia tehtäviä.

Opiskeluhoolto tarjoaa tarpeen mukaan tukea (esim. keskusteluapua) opiskelijoille ja heidän perheilleen kriisitilanteiden jälkeen ja ohjaa tarvittaessa jatkoavun piiriin. Koulun henkilöstölle järjestetään tukea työterveyden kautta.

5.6.3.1. Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu

Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa ovat kuvattuina Lahden yhteiskoulun turvallisuus- ja kriisisuunnitelmissa. Lahden yhteiskoulun kriisisuunnitelma on liitteenä 4.

5.6.3.2. Kriisityön johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako

Lahden yhteiskoulun turvallisuudesta sekä toiminnasta ja viestinnästä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteessa vastaa rehtori. Oppilaitoksen apulaisturvallisuusjohtajia ovat vararehtori, apulaisrehtorit ja aikuislukion rehtori. Muille henkilökunnan jäsenille on osoitettu turvallisuussuunnitelmassa omia tehtäviä. Kriisityön johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn ja vastuunjako on kuvattu Lahden yhteiskoulun turvallisuus- ja kriisisuunnitelmissa.

5.6.3.3. Sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän tiedottamisen periaatteet kriisitilanteissa

Lahden yhteiskoulun sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä tiedottamisen periaatteet kriisitilanteissa on kuvattu Lahden yhteiskoulun turvallisuus- ja kriisisuunnitelmissa.

5.7. Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä, Lahden yhteiskoulu säätiö, seuraa oppilaitoksen opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista. Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ovat osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhooltopalveluista vastuussa olevien viranomaisien kanssa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 §).

Lahden yhteiskoulun opiskeluhooltoryhmät päivittävät opiskeluhooltosuunnitelman vuosittain. Keväällä arvioidaan kuluneen lukuvuoden tavoitteiden toteutumista ja asetetaan seuraavan lukuvuoden opiskeluhoollolliset tavoitteet. Lukuvuoden aikana ryhmät seuraavat tavoitteiden toteutumista sekä reagoivat lukuvuoden aikana syntyneisiin tarpeisiin.

Opiskeluhoolto kerää palveluiden saatavuudesta, laadusta ja asiakkuuksista yksilöimätöntä tilastotietoa. Tietoa käytetään toiminnan suunnitteluun ja mitoituksen seurantaan. Yksilöimätön tilastotieto luovutetaan viranomaisille näiden pyytäessä säännöllisesti seurantatietoa oppilaitoksilta. Tällainen taho on esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, joka kysyy tilastoitua tietoa Tea-viisari kyselyssä, jolla mitataan opiskeluhoollon johtamisen laatua. Lisäksi kouluterveyskyselyistä saadaan tietoa opiskeluhooltopalveluiden toimivuudesta.

Yhteistyötä tehdään kaupunkitasoisen opiskeluhoollon ohjausryhmän kanssa. Myös Yksityiskoulujen Liitto ry:n opiskeluhoollon ohjausryhmä tukee oppilaitosta opiskeluhoollon arviointimenetelmien ja seurannan kehittämistyössä. Yksityiset oppilaitokset tekevät myös yhteistyötä toiminnan laadun arvioinnissa.

6. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

6.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvoinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.
2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suunnittelemaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Paikallinen lisäys

Arviointikulttuuri perustuu oikeudenmukaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Arvioinnin perusteet ovat avoimesti esillä ja ne käydään opiskelijoiden kanssa läpi ennen opintojakson alkua ja ennen päättöarviointia.

6.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvოსanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

6.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti. Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Paikallinen lisäys

Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät Lahden yhteiskoulussa

Mikäli opintojakson suoritusta tulee puutteellisenä täydentää, annetaan opintojaksosta jaksotodistukseen määräaikainen O-merkintä. O-merkinnällä kirjatut puutteelliset opintojaksosuoritukset on täydennettävä mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään ilmoitettuna määräaikana. Sen jälkeen ne mitätöityvät.

Numeroarvioinnissa käytettävä arviointiasteikko

10	erinomainen
9	kiitettävä
8	hyvä
7	tydyttävä
6	kohtalainen
5	välttävä
4	hylätty

Lisäksi arvioinnissa käytetään seuraavia kirjainlyhenteitä

S	suoritettu
O	osallistunut opetukseen, suoritus kesken, täydennettävä määräajassa
H	hylätty

Opintojakson arvosanan korottaminen

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa kunkin oppiaineen arviointikriteereiden mukaan. Arvosanan korottaminen voi edellyttää summatiivisen loppukokeen suorittamista ja/tai muiden opintojaksoon liittyvien näyttöjen antamista. Lopulliseksi opintojakson arvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Summatiivisia uusintakoetilaisuuksia järjestetään kolme kertaa vuodessa: tammikuussa, huhtikuussa ja elokuussa:

- tammikuun puolivälissä uusitaan 1.-2. jaksossa suoritettuja opintojaksoja
- huhtikuun lopulla 3.-4. jaksos aikana suoritettuja opintojaksoja
- elokuussa 5. jaksos aikana suoritettuja opintojaksoja.

Hylätyn tai hyväksytyn opintojakson arvosanaa voi korottaa summatiivisen uusintakokeen suorittamalla kerran. Opiskelija menettää tämän korotusmahdollisuuden, jos hän ilman perusteltua syytä jättää saapumatta uusintakokeeseen, johon on ilmoittautunut. Tällöin arvosanan korottaminen on mahdollista käymällä opintojakso uudelleen.

6.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Paikallinen lisäys

Itsenäinen opiskelu; opintojakson suorittaminen opetukseen osallistumatta

Opiskelija voi suorittaa joitakin opintojaksoja itsenäisesti eli opetukseen osallistumatta. Tavoitteena on ohjata opiskelijaa suunnitelmalliseen ja vastuulliseen työskentelyyn. Itsenäiseen opiskeluun liittyy useimmiten osasuorituksina kirjoitelma, referaatti, portfolio, oppimispäiväkirja, kielissä kuuntelu- ja keskustelukoe sekä opintojakson loppukoe. Kunkin aineen opintojakson kuvauksissa on maininta opintojakson soveltuvuudesta itsenäiseen opiskeluun. Pääsääntöisesti kaikille yhteiset opintojaksot suoritetaan osallistumalla opetukseen. Opintojakson itsenäinen opiskelu tulee ajoittaa sellaiseen jaksoon, jolloin kyseinen opintojakso on perustöjärjestyksessä. Itsenäisesti opiskellusta opintojaksosta edellytetään hyväksytty arvosana. Opintojakson itsenäisestä opiskelusta on keskusteltava opinto-ohjaajan kanssa ennen opintojakson alkua.

6.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskeissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

Paikallinen lisäys

Suullisen kielitaidon koe suoritetaan pääsääntöisesti suullisen kielitaidon opintojakson lopussa. Suullisen kielitaidon todistuksessa on kokeen numeroarvosanan lisäksi kielitaidon eurooppalaisen viitekehyksen mukainen arviointi.

6.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Paikallinen lisäys

Huoltajille annetaan käyttöoikeudet koulun oppilashallintojärjestelmään oman nuorensa tietojen osalta. Huoltajia opastetaan seuraamaan opiskelijan opintojen edistymistä ja opintomenestystä oppilashallintojärjestelmän kautta. Oppilashallintojärjestelmää käytetään myös kodin ja koulun välisessä viestinnässä.

Tarpeen vaatiessa huoltajat osallistuvat opiskelijan kanssa koululla käytävään ohjausneuvotteluun.

Täysi-ikäistä opiskelijaa koskevassa merkittävässä opintojen edistymiseen liittyvässä asiassa pyydetään huoltaja mukaan keskusteluun opiskelijan suostumuksella.

6.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2

5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3
----------------	----------------------------------	---

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opinnot vastaavat, ylempää vai alemmää, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettujen opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2-oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2-oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiaineen mukaisesti suoritettujen opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/ SV2-oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2-opintojen arvosanaksi. S2/ SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiaineen opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineesta, mutta ei molemmista.

Paikallinen lisäys

Lahden yhteiskoulun lukion opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin.

Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita.

6.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

6.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarvointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitettut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitettut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – –. (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänskatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä teemaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyttävä.

6.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etene mistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, **Lupa- ja valvontavirastolta** 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen **Lupa- ja valvontavirasto** voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua **Lupa- ja valvontavirastolta** siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntiedon opetusta
6. oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

Paikallinen lisäys

Arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta tiedotetaan opiskelijoille lukion suoritusohjeissa.

6.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus.

Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi

- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelema oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja -kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Paikallinen lisäys

Yhteiskunta- ja talouslinjan oppimäärään sisältyvistä opinnoista annetaan opiskelijalle erillinen todistus päättötodistuksen liitteinä.

6.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet

- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

7. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

7.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukio-koulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävä elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylitäten. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

7.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävä tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävä tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittämissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisien välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelämällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentamaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohden pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalta kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lahden yhteiskoulussa kannustetaan opiskelijoita terveellisiin elämäntapoihin. Tämä ilmenee terveellisten ruokailutottumusten sekä liikunnallisen elämäntavan tukemisena. Opiskelijoiden hyvinvointia tukee myös opiskelijahuolto, esimerkiksi kuraattorin ja koulupsykologin palvelut. Opinto-ohjauksessa autetaan opiskelijoita tunnistamaan omia vahvuuksia sekä kehittämiskohteita.

Vuorovaikutusosaaminen

Lahden yhteiskoulussa opiskelija sitoutetaan kouluyhteisöön oman ohjausryhmän sekä tutortoiminnan avulla. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen. Koulumme eri aineiden opintojaksot tarjoavat opiskelijalle valmiuksia rakentamaan vuorovaikutukseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lahden yhteiskoulussa korostetaan monitieteisen osaamisen merkitystä opiskelun sekä jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelijalle mahdollistetaan laaja-alainen yleissivistys monipuolisella oppiainetarjonnalla. Häntä ohjataan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja sen tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Koulussamme kannustetaan opiskelijaa luovaan ajatteluun.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijakuntatoiminnan kautta mahdollistetaan opiskelijoiden osallisuus koulun toimintakulttuurin suunnitteluun. Opiskelijoita kannustetaan myös ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä edistämään niitä paikallisesti ja kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys korostuu koulun toiminnassa. Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojen aikana opiskelijan paikallisen, kansallisen ja maailmankansalaisen identiteetin rakentumista tuetaan monipuolisesti opetuksessa. Opiskelija tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monipuoliseen, luovaan yhteistyöhön hyvän paikallisen ja globaalin tulevaisuuden rakentamiseksi. Lahden yhteiskoulussa opiskelijaa opetetaan arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

8. Oppiaineet

8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentamaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

1. Tekstit ja kirjoittaminen, 2 op (Ä11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (Ä11), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukeminen ja oman tekstin tuottaminen erilaisten aineistojen pohjalta kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan ryhmäviestintätaitoja ja harjaannuttaa toimimaan ryhmän jäsenenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja tekstikokonaisuuksista syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä antaa ja vastaanottaa palautetta kehittyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan erityisesti lukijana ja kirjoittajana.

2. Kieli ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI2)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää ja syventää opiskelijan viestijäkuvaa ja kykyä toimia rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa perehdytään suomen kielen historiaan ja asemaan suomalais-ugrilaisena kielenä sekä tarkastellaan laajemmin suomalaista kulttuuria osana globaalia kontekstia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan käsitys kielen merkityksestä, vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija syventää kieli- ja tekstitietoa ja kirjoitustaitojaan. Hän oppii ymmärtämään, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle. Opiskelijan käsitys vuorovaikutuksesta ja omasta viestijäkuvasta syvenee. Hänen kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti kehittyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana ja ryhmän jäsenenä.

3. Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monipuolinen kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen vahvistaa opiskelijan käsitystä muun muassa kriittisestä ja kulttuurisesta lukutaidosta sekä eettisyydestä.

Hyvinvointiosaaminen

Monipuolinen kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen kehittää opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolinen kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen kehittää opiskelijan kulttuuritietoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan käsitys sekä kauno- että tietokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissa. Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomuksellisuuden näkökulmasta esimerkiksi peleissä, elokuvissa ja muissa mediateksteissä. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista syvenee. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin teksteihin.

4. Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin perehtyminen vankistaa opiskelijan aktiivista kansalaisuutta ja työelämän taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin, syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja sekä kehittää kriittistä lukutaitoa.

5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu

- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan monipuolista vuorovaikutusosaamista myös digitaalisissa ympäristöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten tekstien kirjoittaminen ja erilaisten aineistojen hyödyntäminen kehittää monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelija kehittyy kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan sekä vahvistaa omaäänisyytään tekstin tuottajana. Opiskelija syventää ja monipuolistaa esiintymistaitojaan, vuorovaikutusosaamistaan ja siihen liittyvää tietoa erilaisissa konteksteissa. Opiskelijan taito analysoida ja arvioida sekä puhuttuja tekstejä että audiovisuaalista viestintää kehittyy opintojakson aikana.

6. Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI6)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolinen kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen syventää opiskelijan kulttuuritietoisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Monipuolinen kaunokirjallisuuden lukeminen rentouttaa ja lisää hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Hän harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyisiä ja -lajisia tekstejä. Hän tutustuu suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiin teoksiin.

7. Vuorovaikutus, 2 op (ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan monipuolista vuorovaikutusosaamista myös digitaalisissa ympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso kehittää ja syventää opiskelijan vuorovaikutusosaamista laaja-alaisesti erityisesti jatko-opintojen ja työelämän näkökulmista.

8. Kirjoittaminen, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa kehittämään erilaisten kirjoitusprosessien kautta ajankäyttönsä hallintaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa lähdekriittisyyteen, tekijänoikeuksien kunnioittamiseen ja lähteiden arviointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuuriin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

9. Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso laajentaa opiskelijan kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa sekä perehdyttää nykykulttuurin erilaisiin ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

10. Näkökulmia kirjallisuuteen, 2 op (Ä110)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syvennetään kirjallisuuden tuntemusta.
- Kehitetään taitoa kirjoittaa kirjallisuuden pohjalta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Luetaan mahdollisimman laaja-alaisesti sekä kauno- että tietokirjallisuutta.
- Kirjoitetaan omia tuotoksia kirjallisuuden pohjalta sekä analysoidaan niitä.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisuudesta keskusteleminen lisää vuorovaikutustaitoja sekä kasvattaa ymmärrystä omasta itsestä ja ympäröivästä maailmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen rentouttaa ja kehittää opiskelijan analyyttisiä taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään kirjallisuuden tuntemusta ja harjoitellaan kirjallisuuden pohjalta kirjoittamista, erityisesti runon ja novellin tulkitsemista. Luetaan sekä kotimaista että ulkomaista lyriikkaa ja proosaa. Analysoidaan omia ja muiden osallistujien kirjoittamia tekstejä. Opintojakso tarjoaa kiireiselle lukiolaiselle luku-aikaa ja mahdollisuuden keskustella kirjallisuudesta. Kauno-kirjallisuuden lisäksi voidaan lukea myös tietokirjallisuutta; teosten määrä ja laatu sovitaan osallistujien kanssa yhteisesti. Opintojakson tavoitteena on tukea yleissivistystä ja lukuharrastusta.

11. Kielihuoltamo, 2 op (Ä11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kirkastaa opiskelijan kirjallista ilmaisua ja kerrata suomen kielen oikeinkirjoitussääntöjä ja -ohjeita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kielihuoltamon keskeisiä sisältöjä ovat suomen kielen oikeinkirjoitussäännöt ja -ohjeet.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää kykyään ilmaista itseään sujuvasti kirjallisesti kertaamalla suomen kielen oikeinkirjoitussääntöjä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan suomen kielen oikeinkirjoitussääntöjä ja -ohjeita tehtävien ja omien havaintojen avulla. Tavoitteena on kirkastaa omaa kirjallista ilmaisua. Opintojakso sopii kaikille lukiolaisille, ja sen sisältöä muokataan osallistujien tarpeiden mukaan. Abiturienteille opintojakso sopii lisäkertaukseksi ylioppilaskokeeseen.

12. Luova kirjoittaminen, 1 op (Ä12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan luovaa itseilmaisua monipuolisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kaunokirjalliset tekstit, muun muassa runot, novellit, dialogit ja kuvaukset
- erilaiset palautteet suullisesti ja kirjallisesti

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kykyään toimia rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija vahvistaa itsetuntemustaan luovan kirjoittamisen harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan sanataiteen ominaispiirteisiin itse kirjoittamalla. Opintojakso sopii niin pöytälaatikkorunoilijoille kuin vasta-alkajillekin. Erilaisia harjoituksia (esim. kertomus, kuvaus, kirje, satu, novelli ja runo) kirjoitetaan sekä yksilöteinä että ryhmässä.

13. Taideilmaisun työpaja, 3 op (Ä13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan luovaa itseilmaisua sekä vuorovaikutustaitoja monipuolisesti. Opintojakso kehittää opiskelijan esteettistä ja eettistä elämänsäntä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Taideilmaisun työpajan keskeisiä sisältöjä ovat kaunokirjallisten tekstien tuottaminen sekä palautteen antaminen ja saaminen, näyttämötaiteen alaan kuuluvat improvisaatiot sekä muut teatteri-ilmaisun keinot.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kykyään toimia rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen ja esiintymisvarmuus kohenevat.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija vahvistaa itsetuntemustaan sekä luovan kirjoittamisen että ilmaisutaitoharjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan taideilmaisun eri muotoihin sekä luovan kirjoittamisen että ilmaisutaidon keinoin. Harjoitellaan sanataiteen eri lajeja (esim. kertomus, kuvaus, novelli ja runo) niin yksilötöinä kuin ryhmässäkin. Perehdytään ilmaisutaidon keskeisiin työtapoihin, esimerkiksi improvisaatioon ja prosessidraamaan. Mahdollisuuksien mukaan vieraillaan teatteriesityksessä.

14. Journalismia ja viestintää 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tarkastella journalismia ja viestintää monipuolisesti mm. jatko-opintojen ja työelämän näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan journalistin ja viestinnän opintoihin (korkeakouluyhteistyö) sekä ammattilaisten työelämään.
- Avarretaan käsityksiä journalismin ja viestinnän roolituksista.
- Opiskellaan journalismin ja viestinnän keskeisiä perussisältöjä monipuolisesti sekä käytännönläheisesti.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan vuorovaikutusosaamista kirjallisessa ja suullisessa vuorovaikutuksessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa pohtimaan viestintää ja journalismia myös tulevaisuudessa, eri tahojen motiiveja, vaikuttamista, kriittistä vastaanottajan otetta sekä mahdollisia omia urasuunnitelmia.

Monitieteinen osaaminen

Opintojakso vankistaa opiskelijan ymmärrystä monitieteisestä yhteiskunnasta ja sen merkityksellisyydestä sekä perehdyttää jatko-opintoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkillä. Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään journalismiin ja viestintään erilaisin työtavoin sekä tavataan asiantuntijatahoja. Opintojakso sopii kaikille lukiolaisille, ja sen sisältöä muokataan osallistujien ehdotukset ja tarpeet huomioiden.

15. Populaarikulttuuri 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on avartaa opiskelijan käsityksiä taiteesta ja kulttuurista ennen kaikkea populaarikulttuurin näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perehdytään monipuolisesti nykyajan kulttuurikenttään.
- Tarkastellaan erilaisia populaarikulttuurin ilmiötä erilaisia työtapoja käyttäen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso avartaa opiskelijan käsitystä ja kokemusta vuorovaikutuksesta yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan kannalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan tietoisuutta kulttuurin monihaaraaisesta tehtävästä ja nostaa esiin keskeisiä vaikuttamistapoja sekä tekijäoikeuskysymyksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan kulttuuritietoisuutta erilaisissa konteksteissa.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkillä. Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan yhdessä mm. elokuvaa, tv-sarjoja, sarjakuvaa, pelejä, meemejä, viihdekirjallisuutta sekä katutaidetta monipuolisin menetelmin. Opintojakso sopii kaikille lukiolaisille, ja sen sisältöä muokataan osallistujien ehdotusten ja toiveiden mukaan.

8.2. Vieraat kielet

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielen ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielistä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli
PO = portugalin kieli
KI = kiinan kieli
JP = japanin kieli
AR = arabian kieli
KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkeaa opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteeseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analyysitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokraatiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielensä asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Gloaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1(A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)

Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.2.1. Vieraskieli, Englanti, A-oppimäärä (ENA1)

Opintojaksot

1. Kieli-identiteetin rakentaminen ja englanti globaalina kielenä, 4 op (ENA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäytyli erilaisissa medioissa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja siirtää oppimansa käytäntöön arkitilanteissa. Hyvät vuorovaikutustaidot auttavat opiskelijaa vahvan kieli-identiteetin rakentamisessa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa pohditaan sekä fyysisen, psyykkisen että sosiaalisen toimintakyvyn vaikutusta elämänhallintaan. Opiskelijat vertailevat keskuudessaan hyvinvointia tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja. Lisäksi tarkastellaan teknologian vastuullista käyttöä ja sen eettisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Kirjallisen kokeen lisäksi arvioinnin perusteena ovat kuuntelukokeet, suullinen kielitaito ja oppitunneilla osoitettu jatkuva näyttö. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

2. Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA2)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan eurooppalaiseen ja globaalin kulttuuriin musiikin, teatterin, kirjallisuuden ja kuvataiteen kautta. Opiskelija pohtii omaa suhdettaan edellä mainittuihin kulttuurin osa-alueisiin jakamalla havaintojaan muiden kanssa. Opiskelija vahvistaa monilukutaitoaan hyödyntämällä monimuotoisia medioita ja lähdeaineistoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Kirjallisen kokeen lisäksi arvioinnin perusteena ovat kuuntelukokeet, suullinen kielitaito ja oppitunneilla osoitettu jatkuva näyttö. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

3. Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yhteiskuntaa aktiivisen kansalaisuuden, tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja demokratian näkökulmista. Opiskelijan tietoisuus yhteiskunnallisista kysymyksistä kasvaa ja kaikkien kansalaisten merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tuodaan esille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Kirjallisen kokeen lisäksi arvioinnin perusteena ovat kuuntelukokeet, suullinen kielitaito ja oppitunneilla osoitettu jatkuva näyttö. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustilanteissa. Tällöin opiskelijan tulee sopia opintojakson suorittamisesta opettajan kanssa.

4. Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Opintojaksossa painotetaan monitieteisen sisällön ja vaativan kieliaiineksen ymmärtämistä. Pohditaan mm. erilaisia tulevaisuuden visioita teknologian ja digitalisaation näkökulmasta, luovaa ongelmanratkaisua sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Kirjallisen kokeen lisäksi arvioinnin perusteena ovat kuuntelukokeet, suullinen kielitaito ja oppitunneilla osoitettu jatkuva näyttö. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustilanteissa. Tällöin opiskelijan tulee sopia opintojakson suorittamisesta opettajan kanssa.

5. Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso käsittelee jatko-opintoja ja työelämää myös kansainvälisissä konteksteissa, joihin liittyen opiskelijat harjoittelevat tuottamaan autenttisia tekstejä. Lisäksi käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Kirjallisen kokeen lisäksi arvioinnin perusteena ovat kuuntelukokeet, suullinen kielitaito ja oppitunneilla osoitettu jatkuva näyttö. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustilanteissa. Tällöin opiskelijan tulee sopia opintojakson suorittamisesta opettajan kanssa.

6. Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa havainnoidaan ja tutkitaan perusasioita kestävä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta käsin. Samalla syvennetään aihepiirien sanastoa ja harjoitellaan monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Kirjallisen kokeen lisäksi arvioinnin perusteena ovat kuuntelukokeet, suullinen kielitaito ja oppitunneilla osoitettu jatkuva näyttö. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustilanteissa. Tällöin opiskelijan tulee sopia opintojakson suorittamisesta opettajan kanssa.

7. Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla syvennetään taitoa tuottaa ja ymmärtää puhuttua kieltä moninaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelijoita rohkaistaan aktiivisesti hyödyntämään suullista kielitaitoaan. Opintojaksossa kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä kattavasti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10) ja tähän sisältyy opintojakson aikaiset näytöt sekä Opetushallituksen tuottama tai Opetushallituksen tuottamaa valtakunnallista suullisen kielitaidon koetta vastaava koe, josta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä. Koe arvioidaan käyttämällä Kehittyvän kielitaidon taitotasoa (A1.1. – C1.1.), joka tulee näkymään erilliseen todistukseen myös numeroarviointiin suhteutettuna (4- 10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8. Lukio-opintoihin valmentautuminen, 2 op (ENA8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata peruskoulun kieliopin keskeiset kohdat
- vahvistaa opiskelijan sanaston hallintaa
- valmentaa lukio-opintoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- verbioppi ja perussanaston vahvistaminen

Laaja-alainen osaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa. Opintojaksossa korostetaan vuorovaikutusosaamista ja kasvatetaan minäpystyvyyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen tunneilla. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

9. Ylioppilaskokeeseen valmentautuminen, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmistaa kokelaat ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kieliopin kertaus
- kirjallisen tuottamisen harjoittelu
- tekstin ymmärtämisen harjoittelu
- kuullun ymmärtämisen harjoittelu
- keskeisen sanaston kertaus

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa ohjataan opiskelijaa tunnistamaan kielenopiskelutaitoja, sopivia strategioita ja arvioimaan oppimisen edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen oppitunneilla. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.2.2. Vieras kieli, Saksa, A-oppimäärä (SAA1)

Opintojaksot

1. Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutuksessa, 4 op (SAA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (VKA1), 1 op
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (VKA2), 3 op

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määritellyn taitotasoon (ks. taulukko).

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- kohdekieli porttina sukulaiskielen oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäytylit erilaisissa medioissa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla painottuu omien opiskelutaitojen kartoittaminen ja kehittäminen. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään kohdekieltä. Ahkeraa yrittämistä arvostetaan ja opiskelijoita kannustetaan toimimaan pareittain ja ryhmissä.

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

2. Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SAA2)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (VKA3), 2 op

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaihteita tai -ilmiöitä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan kattavasti saksankielisen alueen kulttuuriin (kirjallisuus, elokuvat, teatteri, musiikki, kuvataide ja arkkitehtuuri), sekä pohditaan kulttuurien erityispiirteitä. Kannustetaan hyödyntämään kohdekielistä kulttuuritarjontaa monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

3. Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä (VKA4), 2op

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla pohditaan erilaisia yhteiskuntamalleja ja vaikuttamismahdollisuuksia aktiivisena kansalaisena. Harjoitellaan kohdekielistä viestintää yhteiskunnallisista aiheista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

4. Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (SAA4)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede (VKA5), 2 op

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyden sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin teksteihin. Vaativahkoa sanastoa harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

5. Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SAA5)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (VKA6), 2 op

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työnteekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään saksalaiseen ja suomalaiseen koulujärjestelmään, jatko-opintomahdollisuuksiin sekä opintojen rahoittamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

6. Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SAA6)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa (VKA7), 2 op

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan maapallon tulevaisuutta, omia asenteita ja käyttäytymismalleja suhteessa ympäröivään maailmaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

7. Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SAA7)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen (VKA8), 2 op

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutustaitoja erilaisissa puheviestinnän tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10) ja tähän sisältyy opintojakson aikaiset näytöt sekä Opetushallituksen tuottama tai Opetushallituksen tuottamaa valtakunnallista suullisen kielitaidon koetta vastaava koe, josta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä. Koe arvioidaan käyttämällä Kehittyvän kielitaidon taitotasoa (A1.1. – C1.1.), joka tulee näkymään erilliseen todistukseen myös numeroarviointiin suhteutettuna (4- 10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8. Kertaus / abi, 2 op (SAA8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan saksan kielen tietoja ja taitoja sekä parantaa sanaston ja kieliopin hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan saksan pitkän oppimäärän ylioppilaskokeeseen harjoittelemalla monipuolisesti kaikkia kokeen osa-alueita.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Kerrataan ja harjoitellaan kielenkäytön kaikkia osa-alueita. Korostetaan monipuolisen kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa erikseen.

8.3. Toinen kotimainen kieli, Ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kielenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kielilaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kielenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy eri laisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toisensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteeseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myönteellisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelestrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – –

[Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidin-kielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatua arvosanaa. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojaksot

1. Opin ja elän arkeani, 4 op (RUB1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan opiskelijan omaan ja muiden ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia seikkoja. Tuodaan esille empatian ja hyvien tapojen merkitystä elämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson alussa käydään läpi suoritus- ja arviointikriteerit. Opintojaksoon sisältyvät sen aikana suoritettavat tehtävät ja erilaisia osioita sisältävä loppukoe. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovi-
taan opettajan kanssa erikseen.

2. Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB2)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä
- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opitaan hakemaan tietoa ruotsinkielisistä lähteistä.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan tuntemaan suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muiden Pohjoismaiden kulttuuri-ilmiöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson alussa käydään läpi suoritus- ja arviointikriteerit. Opintojaksoon sisältyvät sen aikana suoritettavat tehtävät ja erilaisia osioita sisältävä loppukoe. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovi-
taan opettajan kanssa erikseen.

3. Ympäristömme, 2 op (RUB3)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan taitoa ilmaista omia mielipiteitään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan medialukutaito kehittyy, kun opiskelija tutustuu erityyppisiin tekstilajeihin, jotka liittyvät erilaisiin elinympäristöihin, kulttuureihin ja yhteiskuntiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson alussa käydään läpi suoritus- ja arviointikriteerit. Opintojaksoon sisältyvät sen aikana suoritettavat tehtävät ja erilaisia osioita sisältävä loppukoe. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovi-
taan opettajan kanssa erikseen.

4. Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB4)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti. Opiskelija oppii hallitsemaan eri tilanteiden vaatimia kielenkäyttötapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ymmärretään, että monipuolinen kielitaito laajentaa mahdollisuuksia opiskella ja työskennellä sekä kotimaassa että muissa Pohjoismaissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan toimimaan kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisissa ympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson alussa käydään läpi suoritus- ja arviointikriteerit. Opintojaksoon sisältyvät sen aikana suoritettavat tehtävät ja erilaisia osioita sisältävä loppukoe. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovi-
taan opettajan kanssa erikseen.

5. Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB5)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti. Opiskelijoita rohkaistaan hyödyntämään suullista kielitaitoaan aktiivisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10) ja tähän sisältyy opintojakson aikaiset näytöt sekä Opetushallituksen tuottama tai Opetushallituksen tuottamaa valtakunnallista suullisen kielitaidon koetta vastaava koe, josta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä. Koe arvioidaan käyttämällä Kehittyvän kielitaidon taitotasoa (A1.1. – C1.1.), joka tulee näkymään erilliseen todistukseen myös numeroarvointiin suhteutettuna (4- 10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

6. Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB6)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Syvennetään ymmärrystä globaaleista asioista ja omien toimintatapojen vaikutuksesta koko maailmaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tarkastellaan yhteiskuntaa kaikille tasa-arvoisena elinympäristönä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 - 10). Opintojakson alussa käydään läpi suoritus- ja arviointikriteerit. Opintojaksoon sisältyvät sen aikana suoritettavat tehtävät ja erilaisia osioita sisältävä loppukoe. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovi-
taan opettajan kanssa erikseen.

7. Ruotsia abeille, 1 op (RUB7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmistaudutaan ruotsin kielen ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin harjoittelemalla ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opinto-
jaksolla ei pidetä loppukoetta.

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja syvennetään kielialueiden käytäntöjen mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, kun opiskelija osallistuu kaikille oppitunneille ja tekee kaikki opintojaksoon sisältyvät
tehtävät. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.4. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

*Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutki-
misessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.*

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista sekä hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelijaa opii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkin-
töjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän matematiikan opintojaksot	Pitkän matematiikan moduulit		Lyhyen matematiikan opintojaksot	Lyhyen matematiikan moduulit	Koulukohtaisiin valinnaisiin opintojaksoihin luettavat opintopisteet
MAA2 3 op.	MAA2 3 op.		MAB2 2 op.	MAB2 2 op.	1 opintopiste
MAA3 2 op.	MAA3 2 op.		MAB3 2 op.	MAB3 2 op.	
MAA6 5 op.	MAA6 3 op. MAA7 2 op.		MAB7 2 op.	MAB8 2 op.	3 opintopistettä
MAA7 2 op.	MAA8 2 op.		MAB5 2 op.	MAB5 2 op.	
MAA8 1 op.	MAA9 1 op.		MAB6 2 op.	MAB6 1 op. MAB7 1 op.	- 1 opintopiste

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisä näyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

8.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

1. Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- vahvistetaan luottamusta omiin kykyihin
- luodaan työn tekemisen kulttuuri
- ohjataan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta

Vuorovaikutusosaaminen

- opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

8.4.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

2. Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaa lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- oppimistaitojen ja itseluottamuksen kehittyminen
- pitkäjänteisen työnteon oppiminen
- ajankäytön suunnittelun oppiminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

3. Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- oppimistaitojen ja itseluottamuksen kehittyminen
- pitkäjänteisen työnteon oppiminen
- ajankäytön suunnittelun oppiminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 -10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

4. Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

- autetaan opiskelijaa hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4 -10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

5. Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutustutaan erilaisiin tiedon hankinta- ja esitystapoihin

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/ kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

6. Talousmatematiikka, 2 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

- ohjataan opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/ kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

7. Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutkitaan monitieteellisiä ääriarvosovelluksia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

8. Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutustutaan erilaisiin tiedon hankinta- ja esitystapoihin

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/ kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

9. Laskupaja 1, 2 op (MAB9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tuetaan lyhyen matematiikan opintojen aloitusta.
- Harjoitellaan lyhyen matematiikan opiskelussa tarvittavien ohjelmistojen käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ensimmäisen vuoden lyhyen matematiikan opintojaksojen aihepiirit ja ohjelmistot

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- Vahvistetaan luottamusta omiin kykyihin.
- Luodaan työntekeksen kulttuuri.
- Ohjataan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta.
- Kehitetään oppimistaitoja.
- Ajankäytön suunnittelu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä tuntityöskentelyn ja läsnäolon perusteella. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

10. Laskupaja 2, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa toisen vuosikurssin lyhyen matematiikan keskeisten sisältöjen hallintaa.
- Ryhmätyötaitojen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Toisen vuoden lyhyen matematiikan opintojaksojen aihepiirit ja ohjelmistot

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteita sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekeä ja sinnikkyyttä

Vuorovaikutusosaaminen

- rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä tuntityöskentelyn ja läsnäolon perusteella. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

11. Talousmatematiikka 2, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tarkastellaan talouden ilmiöitä palveluntarjoajan ja kuluttajan näkökulmasta.
- Tarjotaan valmiuksia talousmatematiikan jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lineaarinen optimointi
- suhteellisen edun periaate
- kannattavuuden arviointi
- sijoittaminen
- laskentatoimi

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa tarkastelemaan talouden ilmiöitä palveluntarjoajan ja valtiovallan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

12. Kertaus, 2 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lyhyen matematiikan oppimäärän kertaaminen.
- Omaksuttujen taitojen hallitseminen kokonaisuutena yli opintojaksorajojen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lyhyen matematiikan oppimäärä.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

- opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) kokeen perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

8.4.3. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

2. Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)

- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- oppimistaitojen ja itseluottamuksen kehittyminen
- pitkäjänteisen työnteon oppiminen
- ajankäytön suunnittelun oppiminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

3. Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- oppimistaitojen ja itseluottamuksen kehittyminen
- pitkäjänteisen työnteon oppiminen
- ajankäytön suunnittelun oppiminen
- harjoitellaan rohkeutta lähteä ongelmanratkaisutilanteessa joskus keskeneräisenkin tuntuudesta ideasta liikkeelle

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

4. Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksikulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- analyyttisen geometrian menetelmät luovat yhteyden geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille
- vektorilaskenta monipuolistaa geometrian menetelmiä ja tuo erilaisia näkökulmia geometristen ongelmien ratkaisuun

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

5. Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- autetaan opiskelijaa hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

6. Derivaatta ja integraalilaskenta, 5 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen
- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutustutaan erilaisiin tiedon esitystapoihin (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen)

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

7. Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä

- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutustutaan erilaisiin tiedon hankinta- ja esitystapoihin

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan ratkaista globaaleja ongelmia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

8. Talousmatematiikka, 1 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

- ohjataan opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

9. 3D-geometria, 2 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Syventämällä avaruusgeometrian ja vektorilaskennan sisältöjä opitaan mallintamaan ja ratkaisemaan kolmiulotteisen avaruuden tilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

10. Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta
- käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia ja erilaisia algoritmeja mm. ohjelmointia apuna käyttäen.
- Tutustutaan logiikan käsitteisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

11. Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- paloittain määritelty funktio

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Syvennetään ja laajennetaan Derivaatta ja integraali -opintojakson käsitteiden hallintaa ja menetelmiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

12. Laskupaja 1, 2 op (MAA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tuetaan pitkän matematiikan opintojen aloitusta.
- Harjoitellaan pitkän matematiikan opiskelussa tarvittavien ohjelmistojen käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ensimmäisen vuoden pitkän matematiikan aihepiirit ja ohjelmistot.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- vahvistetaan luottamusta omiin kykyihin
- luodaan työn tekemisen kulttuuri
- ohjataan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta
- kehitetään oppimistaitoja
- ajankäytön suunnittelu

Vuorovaikutusosaaminen

- opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa auttamaan ja saavuttamaan omia tavoitteita

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä läsnäolon ja tuntityöskentelyn perusteella. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

13. Laskupaja 2, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa toisen vuosikurssin pitkän matematiikan keskeisten sisältöjen hallintaa
- ryhmätyötaitojen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Toisen vuoden pitkän matematiikan aihepiirit ja ohjelmistot.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteita sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä

Vuorovaikutusosaaminen

- rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä läsnäolon ja tuntityöskentelyn perusteella. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tukee toisen opintovuoden matematiikan opintoja.

14. Talousmatematiikka 2, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tarkastellaan talouden ilmiöitä palveluntarjoajan ja kuluttajan näkökulmasta.
- Tarjotaan valmiuksia talousmatematiikan jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lineaarinen optimointi
- suhteellisen edun periaate
- kannattavuuden arviointi
- sijoittaminen
- laskentatoimi

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa tarkastelemaan talouden ilmiöitä palveluntarjoajan ja valtiovallan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4- 10) jatkuvan näytön ja kokeen/kokeiden perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

15. Kertaus, 4 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Pitkän matematiikan oppimäärän kertaaminen
- Omaksuttujen taitojen hallitseminen kokonaisuutena yli opintojaksorajojen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pitkän matematiikan oppimäärä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) kokeen perusteella. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opettajan kanssa.

8.5. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetuksen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumenttoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdintoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä

- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluysteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

1. Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetus innostaa tutkimaan ja oppimaan uutta, sekä luomaan yhteyksiä biologian ja muiden luonnontieteiden eri osa-alueiden välille. Opintojaksolla korostuu lähdekriittisyys sekä monilukutaito eri lähdemateriaalien käytössä. Tulevaisuuden työelämässä on tärkeää osata yhdistää eri tieteenalojen aiheita loogisiksi kokonaisuuksiksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla kehitetään oppilaan valmiuksia vaikuttaa turvalliseen ympäristöön sekä kestävän tulevaisuuden puolesta, jotta opiskelijoista kasvaisi aktiivisia ja valveutuneita kansalaisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käydään läpi biologian keskeisiä perusteemoja, keskittyen evoluutioon ja eliökuntaan.

2. Ekologian perusteet ja ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 2 op (BI2)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen

- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyskannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastomuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla painotetaan ajankohtaisia ja eettisiä ympäristökysymyksiä ja -uutisia sekä yksittäisen ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa sekä Suomen että koko maailmanlaajuisiin ongelmiin sekä lisätään opiskelijoiden valmiutta osallistua ympäristökysymyksistä käytävään globaaliin keskusteluun.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla keskitytään luonnon monimuotoisuuden tunnistamiseen ja vaalimiseen sekä tutkitun tiedon käyttöönottoon ilmastomuutoksen vastaisessa työssä sekä muiden ympäristökysymysten ratkomisessa. Opetuksessa painotetaan kiertotalouden ja kestävän kehityksen merkitystä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle, jotta opiskelijoilla on konkreettisia keinoja vaikuttaa maapallon hyvinvointiin omassa arjessaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla kehitetään oppilaan valmiuksia vaikuttaa turvalliseen ympäristöön sekä kestävän tulevaisuuden puolesta, jotta opiskelijoista kasvaisi aktiivisia ja valveutuneita kansalaisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon muun muassa päättökoe ja opintojakson aikana tehtävät suoritukset, joihin sisältyy ajankohtaisten ympäristökysymysten käsittely, ympäristökysymysten ratkomismahdollisuuksia sekä keinoja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan populaatioihin, lajien välisiin suhteisiin, ekosysteemeihin, biomeihin, sekä niissä havaittuihin ihmisen toimista johtuviin häiriöihin.

3. Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI3)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisolu
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätte-
leminen sukupuusta

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetus innostaa tutkimaan ja oppimaan uutta, sekä luomaan yhteyksiä biologian ja muiden luonnontieteiden, erityisesti kemian, välille. Tulevaisuuden työelämässä on tärkeää osata yhdistää eri tieteenalojen aiheita loogisiksi kokonaisuuksiksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään solujen rakenteeseen ja toimintaan sekä perinnöllisyyden yleisiin lainalaisuuksiin.

4. Ihmisen biologia, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosis, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla perehdytään terveellisten elämäntapojen yhteyteen ihmisen biologiaan ja etenkin fyysiseen hyvinvointiin, jotta opiskelijoilla olisi luotettavaa tietoa, jonka avulla huolehtia itsestä sekä omasta terveydestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käydään läpi ihmisen biologian eri osa-alueita.

5. Biologian laborointi A, 1 op (BI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu käyttämään biologisen tutkimuksen välineitä ja menetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ihmisen biologiaan liittyvät laboroinnit ja kokeelliset työt.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla perehdytään terveellisten elämäntapojen yhteyteen ihmisen biologiaan ja etenkin fyysiseen hyvinvointiin, jotta opiskelijoilla olisi luotettavaa tietoa, jonka avulla huolehtia itsestä sekä omasta terveydestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä solujen ja elimistön toimintaan liittyviä erilaisia laborointeja sekä tutkia eri eläimien sisärakenteita.

6. Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetus innostaa tutkimaan ja oppimaan uutta, käyttäen uusia biotieteisiin liittyviä tekniikoita sekä välineitä. Opintojaksolla korostetaan tulevaisuuden työelämässä tärkeää monitieteistä yhteistyötä sekä uusia innovaatioita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla korostetaan oppilaan valmiuksia kehittää omaa osaamista niin, että sitä voi käyttää sekä omaksi, että yhteiskunnan hyödyksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutetaan opiskelijat mikrobiologiaan ja sen globaaliin ja henkilökohtaiseen merkitykseen, sekä mikrobien käyttöön geeniteknikan sovelluksissa lääketieteestä ympäristönsuojeluun. Käydään läpi keskeiset menetelmät, joita geeniteknikka hyödyntää sekä biotekniikan ja geeniteknikan keskeisiä sovelluksia ja mahdollisia tulevaisuuden menetelmiä. Tarkastellaan kasvi- ja eläinjalostuksen saavutuksia ja DNA-tiedon hyödyntämismahdollisuuksia yksilöiden ja lajien tunnistamisessa.

7. Biologian laborointi B, 1 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu käyttämään biologisen tutkimuksen välineitä ja menetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mikrobeihin ja biotekniikkaan liittyvät laboroinnit ja kokeelliset työt.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetus innostaa tutkimaan ja oppimaan uutta, käyttäen uusia biotieteisiin liittyviä tekniikoita sekä välineitä. Opintojaksolla korostetaan tulevaisuuden työelämässä tärkeää monitieteistä yhteistyötä sekä uusia innovaatioita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla korostetaan oppilaan valmiuksia kehittää omaa osaamista niin, että sitä voi käyttää sekä omaksi, että yhteiskunnan hyödyksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla toteutetaan mikrobeihin ja biotekniikkaan liittyviä laborointeja.

8. Lääketieteellinen biologia, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syvennetään ja täydennetään opiskelijan tietoja ihmisen terveydestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään muun muassa ihmisen terveyteen liittyviä keskeisiä teemoja, kuten syöpää, perinnöllisiä tauteja, mikrobitauteja sekä ihmisen lisääntymistä, alkionkehitystä ja siihen liittyviä häiriöitä.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla perehdytään terveellisten elämäntapojen yhteyteen ihmisen biologiaan ja etenkin fyysiseen hyvinvointiin, jotta opiskelijoilla olisi luotettavaa tietoa, jonka avulla huolehtia itsestä sekä omasta terveydestä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta pyritään antamaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksyttyyn suoritukseen vaaditaan opintojakson alussa erikseen annettujen tehtävien suorittamista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään muun muassa ihmisen terveyteen liittyviä keskeisiä teemoja, kuten syöpää, perinnöllisiä tauteja, mikrobitauteja sekä ihmisen lisääntymistä, alkionkehitystä ja siihen liittyviä häiriöitä.

9. Biologian kertaus, 2 op (BI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmistaudutaan biologian ylioppilaskokeen suorittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla täydennetään ja kerrataan aiempien opintojaksojen sisältöjä sekä valmistaudutaan biologian ylioppilaskokeisiin.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan eri lukioaineiden antamien näkökulmien yhdistämistä ja tietojen yhdistämistä oikeaan asiayhteyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jonka saaminen edellyttää oppitunneille osallistumista sekä annettujen tehtävien tekemistä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla täydennetään ja kerrataan aiempien opintojaksojen sisältöjä sekä valmistaudutaan biologian ylioppilaskokeisiin.

10. Metsäala tutuksi, 2 op (BI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan metsätieteiden perusteisiin sekä metsäalan jatko-opintomahdollisuuksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään muun muassa metsävarojen käyttöä, metsien yhteiskunnallista roolia ja biotaloutta, sekä tutustutaan jatko-opintomahdollisuuksiin.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa hahmottamaan metsiin ja metsien käyttöön liittyviä ympäristökysymyksiä sekä ympäristövaikutuksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla kehitetään opiskelijan valmiuksia ymmärtää metsien moninainen yhteiskunnallinen merkitys sekä kestävän metsäkäytön vaikutus kestävän tulevaisuuden saavuttamiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä läsnäolojen ja suoritettujen kirjallisten tehtävien perusteella. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoon kuuluu luentoja, verkkotehtäviä, maastoretki sekä mahdollisia yritys- tai yliopistovierailuja.

8.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävästä tulevaisuudesta ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelijaymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja

- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediala tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisesti menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

1. Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedian hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ajankohtaisia globaaleja maantieteellisiä ilmiöitä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa kansainväliseksi, sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana korostuu kulttuurien ja luonnon monimuotoisuuden tärkeys sekä kestävän elämäntavan välttämättömyys.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Maailman karttakuvan ja paikannimistön osaaminen huomioidaan arvioinnissa. Globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä eettisyys- ja ympäristöosaaminen vaikuttavat arvioinnissa positiivisesti. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

2. Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina

- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Maannokset ja kasvillisuusalueet

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintokokonaisuus lisää ymmärrystä luonnonympäristön merkityksestä sekä ohjaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvosana perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Eettisyys- ja ympäristöosaaminen vaikuttavat arvioinnissa positiivisesti. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

3. Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmis-oikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri alue-tasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Yhteiskunnallinen osaaminen vaikuttaa arvioinnissa positiivisesti. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

4. Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestäväen tulevaisuuden edistämisessä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa.

Hyvinvointiosaaminen

Oman tuotoksen laatimisessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opintojakson aikana opiskelijaa tuetaan omien tavoitteiden asettamisessa oppimisprosessin eri vaiheissa. Tämä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson kuluessa tehtävä tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti huomioidaan arvioinnissa. Monitieteinen ja luova osaaminen sekä hyvinvointiosaaminen huomioidaan arvioinnissa positiivisesti. Opintojakson itsenäisestä suoritamisesta tulee sopia opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

5. Maantieteen menetelmät, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana syvennetään keskeisiä maantieteen tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kartografisten taitojen harjoittaminen.
- Paikkatietotaitojen kehittäminen.
- Maantieteen digitaalisten menetelmien harjoittaminen.
- Maastossa tapahtuvan havainnoinnin sekä karttojen ja kuvien perusteella tehtävän maisematulkinnan harjoittaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavat ovat monipuolisia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Opintojakson aikana opiskelijan saama ohjaus, tuki ja kannustus vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan arvioinnissa positiivisesti.

6. Globalisaatio ja kestävä kehitys, 2 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää globalisaation ja kestävän kehityksen periaatteet sekä niiden merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tarkastellaan globalisaatiota esimerkiksi talouden, politiikan, kulttuurin, matkailun ja ympäristön näkökulmasta.
- Perehdytään kestävän elämäntavan edellytyksiin ja haasteisiin; mikä on ekologisesti välttämätöntä, kulttuurisesti arvokasta, yhteiskunnallisesti oikeudenmukaista ja taloudellisesti kannattavaa.
- Tarkastellaan globalisaatioon ja kestävään kehitykseen liittyviä ajankohtaisia ilmiöitä monitieteisesti.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä sekä ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan arvioinnissa positiivisesti.

7. Kertaus, 2 op (GE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmistautua maantieteen ainerealin ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan lukion maantieteen keskeisiä teemoja.
- Harjoitetaan ylioppilaskirjoituksissa vaadittavien digitaalisten menetelmien käyttöä.
- Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan omien tavoitteiden asettamisessa sekä tuetaan ja kannustetaan vastuunottoon omasta työskentelystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Hyvinvointiosaaminen vaikuttaa arviointiin positiivisesti.

8.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä.

Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden ra-

kentamisessä sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista sekä hyvinvointiosaamista.**

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laajentamiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteita ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla

- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämässä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

1. Johdatus luonnontieteisiin, 4 op (FYKE1)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen
- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteinä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: liikeilmiöt, tiheysmittaukset ja puutoamiskiihtyvyys.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen

- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: kemiallinen energia energialähteenä, kansallinen energiantuotanto ja -kulutus sekä energian käyttö kotitalouksissa.

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisiä aineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään fysiikan ja kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan oppiaineeseen suunnittelemalla ja toteuttamalla yksinkertaisia kokeita tai tutkimuksia yhdessä muiden kanssa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikalla ja kemialla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittämisessä. Moduulin aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson arviointiin vaikuttaa ryhmässä suoritettut tutkimukset ja niiden tulosten esittäminen. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajien kanssa. Opintojakson jokainen osa arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

2. Energia ja lämpö, 2 op (FY2)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: energiantuotanto, rakentaminen ja energia kotona, ilmastonmuutos sekä lämpövoimakone.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: absoluuttisen nollapisteen määrittäminen (ekstrapolointi), veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen ja Boylen lain todentaminen.

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kehittää osaamista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja valtakunnallisesta energiantuotannosta ja käytöstä. Ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fyysisen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen arviointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

3. Voima ja liike, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate

- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: vesi- ja tuulivoima, liikenne sekä urheilu.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: putoamiskiihtyvyyden määrittäminen, kitkakertoimen määrittäminen ja kappaleeseen vaikuttavien voimien määrittäminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen sekä tuotosten esittämiseen

Hyvinvointiosaaminen

Turvallisuuskäsitteitä voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

4. Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertuminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: heiluri, soittimet, akustiikka ja ää-
nentoisto, melun haittavaikutukset ja kuulon suojaaminen sekä ultraäänikuvaus.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: heilurin heilahdusajan määrittäminen, äänen nopeuden mää-
rittäminen ja äänen taajuusanalyysi.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja
matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen
havainnointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan nu-
meroarvosanalla (4-10).

5. Sähkö, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: yksinkertaiset sähkölaitteet, aurinkokenno tasajännitelähteenä ja sähköenergian varastoiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: mittauksia komponenttien toiminnasta virtapiirissä ja pariston sisäisen resistanssin kokeellinen määrittäminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

6. Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: hiukkaskiihdytin, tuulivoima ja optinen tiedonsiirto.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: magneettivuon tiheyden määrittäminen käämin sisällä, valon heijastumisen ja taittumisen tutkiminen rajapinnassa sekä laserin aallonpituuden määrittäminen hilan avulla.

Laa-ala-ainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto ja viestintäteknologiaa käytetään tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen ja mittaustulosten käsittelyyn. Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen.

Hyvinvointiosaaminen

Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

7. Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön
- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotonin sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia
- ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkasfysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: säteilyturvallisuus, säteilyn käyttö lääketieteessä, ilmastonmuutos ja kasvihuoneilmiö.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: spektrin mittaaminen, spektrin muutoksen tarkastelu fluoresenssi-ilmiössä, mittaukset laser-diodeilla ja moduulin aihepiiriin liittyvät simulaatiot.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön.

Opiskelijan on tärkeää ymmärtää ionisoivan säteilyn haitallisuus.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

8. Mekaniikan syventävä jakso, 1 op (FY8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hallitsee laskennallisesti liikeyhtälön sekä kytketyissä kappaleissa että kaltevalla tasolla
- tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja kaksikulotteiset törmäykset
- tasapaino
- liikeyhtälö kytketyillä kappaleilla
- liikeyhtälö kaltevalla tasolla

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Kinematiikan ja dynamiikan keskeisten ilmiöiden tutkiminen on usein mahdollista vain ryhmätyönä.

Saatuja tuloksia esittämällä voidaan vahvistaa opiskelijan esiintymistaitoa ja -varmuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa. Opintojakso arvioidaan suorituserkinnällä.

9. Elektroniikka, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tasavirtapiirien laskennallisen osaamisen vahvistaminen.
- Elektroniikan peruskomponenttien tunteminen.
- Elektroniikan peruskytkentöjen hallinta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kondensaattorit
- Diodit ja diodipiirit
- Transistori

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakso ei ole suoritettavissa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan suorituserkinnällä.

10. Syventävä jakso (kertaus), 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaava fysiikan pakollisen ja syventävien jaksojen keskeiset sisällöt.
- Opiskelija saa yhtenäisen kokonaiskuvan lukion fysiikasta.
- Hallitsee laskennallisesti eri jaksojen keskeisimmät asiat.
- Hallitsee fysiikan ilmiöiden soveltamisen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Fysiikan pakollisen ja valtakunnallisten syventävien jaksojen keskeiset sisällöt.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojakso ei ole suoritettavissa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

11. Laboratorio 1, 2 op (FYKE2)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaa suunnitella ja rakentaa fysiikan ja kemian koejärjestelyjä.
- Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.
- Osaa piirtää ja tulkita graafisia esityksiä.
- Pystyy arvioimaan tulosten mielekkyyttä.
- Osaa tehdä työselostuksen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoituja töitä fysiikan ja kemian valtakunnallisten opintojaksojen aiheista.
- Mittausjärjestelyjen suunnittelu ja toteutus sekä itsenäisesti, että ryhmässä.
- Tutustuminen lähialueen yrityksiin, joiden toiminnassa korostuu fysiikka ja kemia.
- Yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työskentely ja yhteistyö yritysten ja yliopistojen kanssa kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Fysiikan ja kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös luonnontieteiden merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen saa tukea fysiikan ja kemian opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Moduulin aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan yksin ja ryhmässä suorittamien tutkimusten havainnointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan arvioinnissa mittaustulosten käsittelyssä, kokeiden havainnoinnissa ja tulkinnassa sekä tulosten esittämisessä. Opintojakso ei ole suoritettavissa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

12. Laboratorio 2, 2 op (FYKE3)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.
- Osaa piirtää ja tulkita graafisia esityksiä.
- Pystyy arvioimaan tulosten mielekkyyttä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mittausjärjestelyjen suunnittelu ja toteutus sekä itsenäisesti että ryhmässä.
- Tutustuminen lähialueen yrityksiin, joiden toiminnassa korostuu fysiikka ja kemia.
- Yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työskentely ja yhteistyö yritysten ja yliopistojen kanssa kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta,

merkityksestä ja käytöstä. Fysiikan ja kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös luonnontieteiden merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan yksin ja ryhmässä suorittamien tutkimusten havainnointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan arvioinnissa mittaustulosten käsittelyssä, kokeiden havainnoinnissa ja tuloksinassa sekä tulosten esittämisessä. Opintojakso ei ole suoritettavissa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

8.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian

opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mitausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävänsä käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluysteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

1. Johdatus luonnontieteisiin, 4 op (FYKE1)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen
- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä

- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteinä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: liikeilmiöt, tiheysmittaukset ja puutoamiskiikkyvyys.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: kemiallinen energia energialähteenä, kansallinen energiantuotanto ja -kulutus sekä energian käyttö kotitalouksissa.

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisiä aineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä

- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään fysiikan ja kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan oppiaineeseen suunnittelemalla ja toteuttamalla yksinkertaisia kokeita tai tutkimuksia yhdessä muiden kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikalla ja kemialla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittämisessä. Moduulin aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Eettisyys- ja ympäristöosaaminen vaikuttavat arvioinnissa positiivisesti. Opintojakson arviointiin vaikuttaa ryhmässä suoritettut tutkimukset ja niiden tulosten esittäminen, jonka osana on luova osaaminen. Opintojakson itsenäisestä suoritamisesta tulee keskustella jakson opettajien kanssa. Opintojakson jokainen osa arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

2. Molekyylit ja mallit, 2 op (KE2)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: arjen ja elinympäristön yksinkertaiset molekyylit, kosmetiikka sekä lääkkeet ja muut fysiologisesti vaikuttavat aineet.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: hiilen yhdisteiden ominaisuuksien tutkiminen, hiilen yhdisteiden tunnistaminen funktionaalisten ryhmien osoitusreaktioilla, liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä liuoksen pitoisuuden määrittäminen standardisuoran ja lineaarisen mallin avulla.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: arjen ja elinympäristön yksinkertaiset molekyylit, kosmetiikka sekä lääkkeet ja muut fysiologisesti vaikuttavat aineet.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön tunnilla. Opintojaksolla voidaan tehdä erilaisia tuotoksia, jotka vaikuttavat arviointiin positiivisesti. Lisäksi oppilaiden kokeelliset työskentelytaidot otetaan huomioon arvioinnissa. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa.

3. Kemiallinen reaktio, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: saannon merkitys vihreän kemian kannalta, palamistuotteet ja ilmanlaatu, biomolekyylit ravinnossa, polymeerimateriaalit vaatteissa ja arjen käyttöesineissä sekä biotuotetekiikka ja modernit materiaalit.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktion saannon määrittäminen, kaasua muodostavan reaktion havainnointi ja osoitusreaktiot, esterisynteesi ja -hydrolyysi, biomateriaalin valmistaminen sekä muovien ominaisuuksien tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen. Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa.

4. Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: reaktiosarjat teollisuusprosesseissa, kaivannais-teollisuuden merkitys yhteiskunnassa, energian tuotanto, varastoiminen ja käyttö uusiutuvassa energiataloudessa sekä hybridien energia.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: liukenemis- tai reaktioentalpian määrittäminen kalorimetrissä, hapetus-pelkistystitraus, sähkökemiallisen parin jännitteen mittaaminen, esineen pinnoittaminen elektrolyytisesti, veden hajotus elektrolyysillä sekä polttokennon toiminnan tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa.

5. Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja vedenpuhdistus, happamoitumisen ja ilmastomuutoksen ehkäisy, savukaasujen puhdistus sekä lääkkeen tai jonkin peruskemikaalin tuotantoprosessin tehokkuus ja ympäristövaikutusten arvioiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktionopeuden määrittäminen massan muutosta seuraamalla, vahvan ja heikon protolyytin titrauskäyrien laatiminen, tasapainotilaan kuten kompleksinmuodostukseen vaikuttaminen sekä puskuriliuoksen valmistaminen ja puskurointikyvyn tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Osaa muiden kanssa tehdä kemian tutkimuksia kokeellisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella jakson opettajan kanssa.

6. Kemian tutkimus, 1 op (KE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppilas osaa tehdä tutkimuksia tärkeistä kemian aiheista
- oppilas osaa käyttää tietoteknisiä sovellutuksia
- oppilas osaa käyttää hakuteoksia hyväksi
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutkittava ilmiö valitaan ryhmän mielenkiinnon ja ajankohtaisten aiheiden mukaan
- kemian teknologia
- projektityöskentelyn taitojen hallitseminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii tekemään omia tutkimuksia ja toimimaan ryhmässä ottaen selvää kemian lainalaisuuksista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

7. Makromolekyylit, 1 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- opiskelija osaa tulkinta orgaanisten yhdisteiden malleja
- opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.
- opiskelija tutustuu lähemmin joihinkin makromolekyyleihin
- tietää tarkemmin nykyaikaisista analyysimenetelmistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- orgaanisten makromolekyylien mallintaminen esim. valkuaisaineet, hiilihydraatit, rasvat, muovit, lääkkeet
- makromolekyylien ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti
- makromolekyylien merkitys jokapäiväisessä elämässä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppilas pystyy arvioimaan kemiaa suhteessa toisiin tieteisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

8. Kemian syventävä opintojakso orgaanisesta ja epäorgaanisesta kemiasta (kertaus), 2 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kemiallisen tiedon syventäminen ja kokonaisuuksien ymmärtäminen.
- lisätä opiskelijan tietoteknisiä ja laskennallisia valmiuksia
- osaa tunnistaa kemian tärkeimmät reaktiot ja ymmärtää niiden merkityksen
- hallitsee kemian erilaiset vastaustekniikat erilaisiin ainereaalien tehtävätyyppeihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- syvennetään ja laajennetaan oppiaineen keskeisiä sisältöjä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppilas pystyy yhdistämään eri tieteitä kemian kokeellisissa töissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

9. Kemian laskupaja (kertaus), 1 op (KE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kemian oppimäärän kertaaminen
- Omaksuttujen taitojen syventäminen
- Kemian ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin syventyminen ja vastaustekniikan harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kemian oppimäärä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija pohtii ratkaisuvaihtoehtoja yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tukee opiskelijaa, joka valmistautuu kemian ylioppilaskokeeseen toisen opintovuoden keväällä.

10. Laboratorio 1, 2 op (FYKE2)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaa suunnitella ja rakentaa fysiikan ja kemian koejärjestelyjä.
- Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.
- Osaa piirtää ja tulkita graafisia esityksiä.
- Pystyy arvioimaan tulosten mielekkyyttä.
- Osaa tehdä työselostuksen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoituja töitä fysiikan ja kemian valtakunnallisten opintojaksojen aiheista.
- Mittausjärjestelyjen suunnittelu ja toteutus sekä itsenäisesti, että ryhmässä.
- Tutustuminen lähialueen yrityksiin, joiden toiminnassa korostuu fysiikka ja kemia.
- Yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työskentely ja yhteistyö yritysten ja yliopistojen kanssa kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Fysiikan ja kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös luonnontieteiden merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen saa tukea fysiikan ja kemian opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Moduulin aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan yksin ja ryhmässä suorittamien tutkimusten havainnointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan arvioinnissa mittaustulosten käsittelyssä, kokeiden havainnoinnissa ja tuloksinna sekä tulosten esittämisessä. Opintojakso ei ole suoritettavissa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

11. Laboratorio 2, 2 op (FYKE3)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.
- Osaa piirtää ja tulkita graafisia esityksiä.
- Pystyy arvioimaan tulosten mielekkyyttä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mittausjärjestelyjen suunnittelu ja toteutus sekä itsenäisesti että ryhmässä.
- Tutustuminen lähialueen yrityksiin, joiden toiminnassa korostuu fysiikka ja kemia.
- Yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työskentely ja yhteistyö yritysten ja yliopistojen kanssa kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Fysiikan ja kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös luonnontieteiden merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan yksin ja ryhmässä suorittamien tutkimusten havainnointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan arvioinnissa mittaustulosten käsittelyssä, kokeiden havainnoinnissa ja tulkinnassa sekä tulosten esittämisessä. Opintojakso ei ole suoritettavissa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

8.9. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperaiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteidenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperaiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteluita näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokration, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyyksiä niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja tämentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofiaan kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofiaan ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofiaan kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnan ja kulttuurin monimutkaistuminen sekä muutosvauhdin kasvu lisäävät juuri sellaisten ajatuksellisten valmiuksien tarvetta, joita filosofian opinnot antavat. Filosofian opiskelu luo valmiuksia jäsentää asioita käsitteellisesti, ajatella kriittisesti ja keskustella monimutkaisistakin kysymyksistä selkeästi ja järkipäisesti. Aine pyrkii kehittämään yhteiskunnallisia vaikuttamisen taitoja esim. argumentaation harjoittelun kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia ei ole varsinainen empiirinen tiede, vaan se käsittelee keskeisiä kysymyksiään kuten olemista, hyvyyttä, tietämistä, totuutta sekä käsitteellisesti että argumentatiivisesti. Se palvelee kuitenkin myös erityistieteitä selventämällä tieteen peruskäsitteitä ja tieteen harjoittamiseen liittyviä peruskysymyksiä. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi tieteellisen tiedon luonne, mahdollisuudet, metodologia ja rajat. Lisäksi filosofiassa käsitellään pätevän päättelyn ja perustelemisen ehtoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

2. Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalien luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalien tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Etiikan opintojaksolla pyritään siihen, että opiskelija ymmärtää filosofisen etiikan keskeiset kysymykset (kysymykset hyvästä elämästä ja oikeasta toiminnasta) ja tuntee tärkeimmät niihin esitetyt vastaukset. Hän hallitsee normatiivisen etiikan keskeiset teoriat ja metaetiikan ydinkysymykset sekä tuntee niihin liittyvät keskeiset käsitteet. Opintojaksolla käydään myös nykyajan keskeisiä eettisiä kysymyksiä (soveltava etiikka) ja ympäristökysymykset tulevat selkeästi esiin tässä yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

3. Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoria
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kuten edellä mainittu, filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmis-oikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Tämän opintojakson suoritettuaan opiskelija tuntee yhteiskuntafilosofian keskeiset kysymykset länsimaisen teorianmuodostuksen näkökulmasta. Hän tuntee ja osaa kuvata modernin yhteiskuntafilosofian keskeisiä aiheita ja teorioita. Tällä tavoin opiskelija saa ajattelun valmiuksia yhteiskunnallisten kysymysten filosofiseen tarkasteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

4. Tieto, tiede ja todellisuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoria; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla käsitellään filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä. Opintojakson suorittuaan opiskelija tuntee metafysiikan keskeiset kysymykset ja niiden historiallisen taustan sekä ymmärtää metafyyssisten kysymyksenasettelujen suhteen muihin tieteisiin ja filosofian osa-alueisiin.

Hyvinvointiosaaminen

Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun. Monimutkaisten ongelmien käsitteleminen kehittää opiskelijoissa epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista. Epävarmuuden sietäminen kuuluu edellä mainittujen laaja-alaisten tavoitteiden ohella myös **hyvinvointiosaamisen** ytimeen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

8.10. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntieteissä kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyyssuomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

1. Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Psykologia tieteenä

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyyssuhteukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ensimmäisen opintojakson teemat vahvistavat erityisesti opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista. Ihmisen toimintaa tarkastellaan kokonaisuutena, johon vaikuttavat biologiset, psykiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia kehittää omia oppimisen taitojaan. Opintojakso luo myös hyvän pohjan ymmärtää tieteellisen ja arkitiedon eroja sekä tieteellisen tutkimuksen periaatteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan psykologisen tutkimuksen eettisiä periaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian opintojakso 1 on johdanto psykologian perusteisiin ja psykologiseen ajatteluun.

2. Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisoinnin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologian tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyyksikaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänsäajan aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvu ympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Toinen opintojakso mahdollistaa oman kehityksen tarkastelun suhteessa kehityksen yleisiin lainalaisuuksiin, mikä vahvistaa opiskelijan itseymmärrystä ja hyvinvointiosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa myös valmiudet toimia aktiivisesti hyvän kasvu ympäristön luomiseksi (esim. vanhempana, kasvattajana, asiantuntijana), ja tukee siten opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian opintojakso 2 käsittelee ihmisen psyykkistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä elämänsäajan eri vaiheissa.

3. Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa

- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ihmisen tiedonkäsittelyn mahdollisuuksiin ja rajoituksiin perehtyminen vahvistaa opiskelijan kykyä toimia informaatioyhteiskunnassa ja suhtautua kriittisesti hänelle esitettyyn tietoon.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan moniin aivoperäisiin oireyhtymiin, mikä auttaa opiskelijaa ymmärtämään ja kohtaamaan erilaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian opintojaksossa 3 käsitellään ihmisen kognitiivisia toimintoja sekä niiden biologista perustaa

4. Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*

- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisista mittausmenetelmistä hyödyntävistä tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Neljännessä opintojaksossa käsitellään laajasti hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyviä teemoja, ja opiskelija saa näin välineitä oman ja toisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tunteiden ilmaisuun ja säätelyyn liittyvät sisällöt vahvistavat tunnetaitoja.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Sekä mielenterveyttä että tunteita käsitellessä huomioidaan niiden kulttuurisidonnaisuus.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Mielenterveyshäiriöihin ja niiden hoitoon liittyvissä kysymyksissä pyritään antamaan tilaa opiskelijoiden eettisille pohdinnoille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian opintojaksossa 4 tarkastellaan tunteita sekä ihmisen hyvinvointia, mielenterveyttä ja mielenterveyden häiriöitä.

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*

- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyyli
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät
- reliabiliteetti ja validiteetti
- esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista
- esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Viides opintojakso antaa opiskelijalle laajat tiedot persoonallisuuspsykologiassa käytettävistä tutkimusmenetelmistä, mikä tukee monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian opintojaksossa 5 käsitellään persoonallisuuspsykologiaa sekä opiskellaan perustiedot sosiaalipsykologiasta.

6. Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää sosiaalipsykologian tietojaan
- Opiskelija tunnistaa ja osaa eritellä sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä ilmiöitä
- Opiskelija ymmärtää ryhmätoiminnan lainalaisuuksia
- Opiskelija osaa toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa
- Opiskelija tietää, miten ryhmien erimielisyydet syntyvät, ja osaa toimia niiden ratkaisemiseksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sosiaalipsykologia tieteenä
- Sosiaalisen tiedon käsittely
- Pienryhmän ilmiöt: status, roolit, normit ja kiinteys
- Sosiaalinen vaikutus: konformisuus, myöntyminen ja totteleminen
- Ryhmien väliset suhteet
- Opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan aiheita seuraavista teemoista: rakkaus ja attraktio, aggressio, prososiaalisuus, sukupuoli, kulttuurien moninaisuus, köyhyys ja rikkaus, ilmastonmuutos, vaikuttaminen ja media.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sosiaalipsykologian opintojaksossa käsitellään ympäristön merkitystä yksilön toiminnalle sekä kulttuurien erilaisuutta. Opintojakso kehittää näin opiskelijan valmiuksia kehittyä suvaitsevaksi ja avarakatseiseksi kansalaiseksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana työskennellään paljon pienryhmissä, ja opetellaan havainnoimaan sekä omaa että muiden toimintaa ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sosiaalipsykologian opintojaksossa syvennetään sosiaalipsykologian tietoja sekä vahvistetaan opiskelijan itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja käytännön harjoitusten avulla.

7. Psykologian tutkimus, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa muotoilla mielekkään tutkimusongelman tai -kysymyksen
- Opiskelija tutustuu yhteen psykologian tutkimusmenetelmään käytännössä
- Opiskelija ymmärtää aineiston keruuseen liittyviä periaatteita
- Opiskelija tutustuu aineiston laadulliseen tai määrälliseen analysointiin esimerkiksi käyttämällä yksinkertaisia tilasto-matemaattisia menetelmiä
- Opiskelija osaa tehdä kerätystä aineistosta johtopäätöksiä ja pohtia saatujen tulosten merkitystä
- Opiskelija osaa etsiä tieteellisiä lähteitä, viitata niihin tekstissä ja laatia lähdeluettelon
- Opiskelija hallitsee tutkimusraportin kirjoittamisen perusteita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Itse valittuun aiheeseen perehtyminen aikaisemmin tehtyjen tutkimusten pohjalta
- Aiheen rajaaminen tutkimusongelman avulla
- Tutkimusmenetelmän valinta ja muokkaaminen
- Aineiston keruu
- Aineiston analysointi
- Raportin kirjoittaminen
- Tutkimustulosten esittely ja opponointi ryhmässä.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oman tutkimuksen suunnittelu ja toteutus kehittää luovuutta sekä kykyä yhdistää tilastotieteellistä ja psykologista tietoa, ja tukee siten opiskelijan monitieteellistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian tutkimus-opintojaksolla tehdään (yksin tai ryhmässä) pienimuotoinen empiirinen tutkimus, jonka aihe voi olla esimerkiksi kehitys-, sosiaali-, persoonallisuus- tai kognitiivisen psykologian alalta. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu psykologisen tutkimusprosessin kaikkiin vaiheisiin käytännössä, ja saa näin valmiuksia tieteellisen tutkimuksen tekemiseen esimerkiksi jatko-opintoja varten.

8. Psykologian abikertaus, 2 op (PS8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hallitsee psykologian keskeisimmän sisällön opintojakson rajat ylittävällä tavalla
- Opiskelija hallitsee vastaustekniikan erilaisiin psykologian ainereaalien tehtävätyyppeihin
- Opiskelija tuntee hyvän yo-vastauksen piirteitä
- Opiskelija osaa tehdä itselleen realistisen lukusuunnitelman.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Psykologian oppimäärän kertaus
- Tehtävätyypit ja niihin vastaaminen psykologian ainereaalissa
- Psykologian yo-vastauksen jäsentäminen ja kirjoittaminen
- Psykologian yo-kokeeseen valmistautuminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Psykologian abikertauksen aikana valmistaudutaan tavoitteellisesti ylioppilaskirjoituksiin, ja pyritään vahvistamaan pystyvyyssuomuksia. Tämä tukee opiskelijan työelämätaitojen ja yritteliään asenteen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian abikertauksessa annetaan syventävää opetusta opintojaksoissa 1-6 opiskelluista aiheista sekä harjoitellaan kirjoituksissa tarvittavia taitoja, mm. vastausten jäsentämistä ja kirjoittamista. Opintojakso on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka kirjoittavat psykologian ainereaalien.

8.11. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuva ja edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestäväen tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen

- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

1. Ihminen ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalien talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eurooppalaisen kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärtäminen.

Opintojaksolla tarkastellaan länsimaisen kulttuurin juuria.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Pohditaan taloudellisen kasvun ja ympäristön kestävyvyn välistä ristiriitaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

2. Kansainväliset suhteet, 2 op (H12)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (H12), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina

- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä
- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen käyttäminen omaksi ja yhteiskunnan hyväksi. Opintojaksolla ovat keskeisessä roolissa ihmisoikeuskysymykset, kuten rikokset ihmisyyttä vastaan ja YK:n ja muiden järjestöjen rooli kansainvälistyvässä maailmassa sekä demokratian ja diktatuurien välinen ristiriita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

3. Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemus osana kansallisen identiteetin rakentumista.

Opintojakson aikana korostuu globaali- ja kulttuuriosaamisen kokonaisuus. Suomalaisen kulttuuriperinnön ymmärtäminen kansallisella, paikallisella ja mikrohistorian tasolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opiskelija voi halutessaan täydentää osaamistaan omaan sukuhistoriaan liittyvällä työllä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

4. Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat
- demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- sukupuoliroolien murros

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Eurooppalaisen kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärtäminen. Opintojaksolla tarkastellaan länsimaisen kulttuurin juuria, kuten esimerkiksi antiikkia, renessanssia ja valistusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (H15)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (H15), valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti
- tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa
- hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomalaisen identiteetin rakentuminen esihistoriasta kansalliseen heräämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

6. Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä

- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot, esimerkiksi projektitöiden rakentamisen ja esittämisen kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne maailmankulttuurien tuntemuksen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

7. Kriisit ja konfliktit sekä kansainvälinen oikeus, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lisätä opiskelijoiden ymmärrystä kansainvälisestä politiikasta. Auttaa heitä sisäistämään kriisien syitä, ristiriitakysymyksiä ja kansainvälisen oikeuden näkökulmia. Avata kansainvälisten organisaatioiden roolia kriisien yhteydessä.

- Ymmärtää kriisien ja konfliktien historiallista taustaa. Osaa analysoida ajankohtaisia tapahtumia sekä kehittää media-lukutaitoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan kansainvälisiin ajankohtaisiin valtioiden välisiin ja sisäisiin konflikteihin sekä kriiseihin.
- Opintojakso täydentää hyvin Kansainvälisten suhteiden opintojaksoa.
- Kunkin opintojakson alussa sovitaan ajankohtaiset maailmanpolitiikan kohdealueet, joihin perehdytään.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen Kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Arvolähtöinen eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa huomioidaan jatkuva näyttö ja riittävän laaja perehtyminen seurattavaan aihealueeseen. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

8. Tutkielman perusteet, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tieteellisen toiminnan perusteista lähteiden käytön ja sieltä etsityn tiedon jäsentämisen tutkielman muotoon.
- Osaa metodiopin perusteet
- Tuntee keskeiset lähteet
- Osaa arvioida lähteitä kriittisesti
- Osaa viitata oikein käyttämiinsä lähdeaineistoihin
- Osaa tuottaa kirjallisen tutkielman valitsemastaan aiheesta
- Syventää osaamistaan valitsemassaan yhteiskunnallisessa/historian teemassa
- Saa perusvalmiudet historiallisen/yhteiskunnallisen tiedon tuottamiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu tutkielmien tekemiseen

- Metodiopin perusteet
- Tutustuminen erilaisiin lähdeaineistoihin
- Lähdekritiikkiharjoittelu
- Viittaustekniikka
- Tutkielman laatiminen ja sen muotokriteerit

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppimisen säätely, lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso voidaan suorittaa itsenäisesti opiskelemalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu erilaisten tutkielmien toteuttamiseen ja sen tavoitteena on syventyä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä vaadittavien tutkimusmenetelmien perusteisiin. Opintojaksolla syvennytään erityisesti tieteellisen ajattelun periaatteisiin, kuten esimerkiksi perusmetodeihin, keskeisiin lähteisiin sekä tutkielman laadintaan. Opintojakson voi suorittaa opettajan ohjaamana joko itsenäisen tutkielmatyöskentelyn kautta tai pienryhmätutkielmana.

Tutkielmien aiheet valitaan historian ja yhteiskuntaopin alueelta. Tarvittaessa tutkielmat voidaan aihepiireiltään liittää osaksi koulun kulloistakin opintoteemaa.

9. Abikertaus, 2 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Edistää opiskelijoiden kykyä vastata kirjallisesti ylioppilaskirjoitusten erilaisiin ainereaalien tehtävyytyyppeihin.
- Osaa tulkita historiallisia lähteitä ja arvioida niitä lähdekriittisesti
- Osaa analysoida tilastoja ja kuvaajia historiallisen kehityksen ilmentymänä
- Ymmärtää syy-seuraussuhteiden merkityksen
- Hallitsee historian keskeiset osa-alueet kaikkien opintojaksojen osalta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Historian opintojaksojen kertaus ja vastaustekniikan harjoittelu
- Hyvän vastauksen rakenne
- Historialliset dokumentit, kuten erilaiset tekstit, maalaukset/ piirrokset ja kuvat historiallisten tapahtumien ilmentäjinä, sekä niiden lähdekriittinen tarkastelu

- Vertaileva vastaustekniikka
- Historian aikakausijako, aikakausien rajatapahtumat ja keskeiset sisällöt
- Kunkin aikakauden keskeisimmät käsitteet
- Ainerealin kysymysten monimuotoinen tarkastelu

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monilukutaito digiajassa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tunneilla opiskellaan historian ainerealin vastaustekniikkaa ja pakollisten sekä koulukohtaisten opintojaksojen sisältöjä laajempia kokonaisuuksia. Lisäksi kerrataan ajallisesti ja sisällöllisesti keskeisimpiä teemoja mm. vanhojen yo-kysymysten kautta.

8.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratia taitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin

- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyntyä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

1. Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet

- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- *pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- *osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa painottuu opiskelijan demokratiataitojen kehittyminen sekä vaikuttaminen yhteiskunnassa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa korostetaan yhteiskunnan merkitystä kansalaisen elämänkaaren aikana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetusjakson aikana opiskelijat oppivat perustelemaan omia mielipiteitään erilaisista yhteiskunnallisista teemoista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan toimintaa niin rakenteiden, demokratian, hyvinvoinnin kuin vaikutamisen kannalta.

2. Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa pohditaan taloudellisen kasvun ja ympäristön kestävävyyden välistä ristiriitaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostetaan erilaisten taloudellisten merkitysten etsimistä ja niiden yhdistelemistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii oman talouden hallintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana käsitellään monipuolisesti kansantalouden ja markkinoiden toimintaa.

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälistä sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*

- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Gloaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentymisen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana korostetaan Suomea osana Eurooppaa sekä suomalaisten roolia maailmankansalaisina.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan opiskelijan mahdollisuuksia jatko-opintoihin Euroopan unionissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisiä teemoja ovat globalisaatio, Euroopan unioni ja turvallisuuspolitiikka.

4. Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet
- osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin
- osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- sopimus- ja vahingonkorvausoikeus
- perhe- ja jäämistöoikeus
- varallisuus oikeus
- tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus
- työoikeus
- asumiseen liittyvä sopimusoikeus
- hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa
- prosessi- ja rikosoikeus
- ympäristöoikeus

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii tuntemaan kansalaisoikeudet ja velvollisuudet. Ymmärtää lainsäädännön merkityksen siinä, että kykenee pitämään itsestään huolta yhteiskunnan jäsenenä. Osaa hyödyntää oppimaansa sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson kautta opiskelija tuntee keskeiset kansalaisoikeudet ja -taidot.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan suomalaisen oikeusjärjestelmän perusteisiin.

5. Syventävä talous- ja lakitieto, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tavoitteena on lisätä oppilaiden tietämystä talousasioista ja edistää valmiuksia hakeutua kaupallisen alan jatko-opintoihin.
- hallitsee julkistalouden keskeiset käsitteet
- ymmärtää rahapolitiikan mekanismit ja Suomen roolin osana Euroopan talous- ja rahaliittoa
- saa syventävää tietoa julkistaloudesta ja sen haasteista
- työ- ja rahoitusmarkkinoista
- saa tietoa ajankohtaisista talousasioista ja juridisista haasteista asiantuntijavierailuiden kautta
- syventää opiskelijoiden oikeudellista tietämystä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oppia julkistalouden periaatteita ja haasteita sekä eurojärjestelmän toimivuutta osana Suomen rahataloutta. Oppia ajankohtaisia Suomen- ja maailmantalouteen liittyviä kokonaisuuksia.
- Syvennetään oikeudellista tietämystä
- Asiantuntijavierailut

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monilukutaito digiajassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on kansantalous- ja oikeustieteen peruskäsitteistön laajempi osaaminen.

6. Yrittäjyyden perusteet ja käytännön yrittäjyys, 2 op (YH6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- sisäistää yrittäjyyteen merkityksen kansantaloudelle
- ymmärtää liikeidean ja markkinoinnin merkityksen yritystoiminnalle
- osaa laatia suunnitelman liikeideasta toimivaksi yritykseksi
- hallitsee yritysmuodot ja yrityksen keskeiset sidosryhmät
- tutustuu yritystoimintaan vierailujen kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yrittäjyys
- Liikeidea
- Yrityksen perustaminen
- Yritysmuodot
- Rahoitus
- Sidosryhmien merkitys
- Yrityksen kasvu ja kansainvälisyys
- Vierailut

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uudistumiskyky, työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudellaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelijat tutustuvat yrittäjyyteen ja yrityksen perustoimintoihin. Opintojaksolla käytetään vaihtelevasti eri opetus- ja toimintamuotoja, yrittäjyyden perusteista aina käytännön suunnitelmiin. Opintojakson sisältöön kuuluvat myös erilaiset yritysvierailut ja asiantuntijaesitykset.

7. Yhteiskunta- ja talouslinjan seminaari, 1 op (YH7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijat järjestävät tapahtuman ja oppivat organisointia sekä toimintaa ryhmässä
- tapahtuman aikataulutus
- ryhmän johtaminen
- tapahtuman markkinointi

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vierailijoiden kontaktointi ja sitouttaminen
- tapahtuman rungon laatiminen
- yhteydenpito sidosryhmiin
- tiimeissä organisoituminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainvälisyysvalmiudet, eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteiskunta- ja talouslinjan lopputyönä opiskelijat järjestävät tapahtuman.

8. Vastaustekniikat haltuun, 1 op (YH8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaa tulkita yhteiskunnallisia lähteitä ja arvioida niitä lähdekriittisesti
- Osaa analysoida tilastoja ja kuvaajia yhteiskunnallisen kehityksen ilmentymänä
- Ymmärtää yhteiskuntaopin keskeiset sisällöt aikaisempaa laajemmin
- Kehittää argumentointitaitojaan
- Harjoitellaan asiakokonaisuuteen liittyvän keskustelutilaisuuden järjestämistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ajankohtaisten yhteiskunnallisten ja taloudellisten teemojen käsittely
- Lähdekritiikki
- Hyvän vastauksen rakenne
- Harjoitellaan erilaisia ainereaalikokeen tehtäviä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppimisen säätely, lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana kerrataan erilaisia yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksissa vaadittavia taitoja.

9. Globaalit markkinat, 2 op (YH9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat saavat tietoa kansanvälisten markkinoiden toimintaperiaatteista.
- Opiskelijat ymmärtävät megatrendejä, kiertotaloutta, yritysten toimintaa ja kulttuureja kansainvälisen kaupan näkökulmasta.
- Opintojakso valmistaa opiskelijaa jatko-opintoihin ja työelämään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan kansainvälisten markkinoiden toimintaan ja yritysten strategioihin niiden hyödyntämisessä.
- Opintojaksolla on mahdollista toteuttaa projektityö.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainvälisyysvalmiudet ja kulttuurien moninaisuuden ymmärtäminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lähdekriittisyys ja monilukutaito digiajassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksolla ei suositella itsenäistä opiskelua.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelijat tutustuvat kansainvälisten markkinoiden sekä yritysten toimintaan globaalissa maailmassa.

8.13. Uskonto (UE)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskunnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohdittavana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan

- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Evangelisluterilainen uskonto

Opintojaksot

1. Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa

- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoi-
keutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liitty-
viä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämän opintojakson alkupuolella käsitellään uskontoa ilmiönä ja uskontojen tutkimusta. Jälkimmäisellä puolella opintojaksoa läpikäydään Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet. Tämän perusteella oppilas oppii tuntemaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan.

Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja kehittää valmiuksia toimia monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemoja pohditaan yhdessä keskustellen. Perehdyttäessä uskontoihin ja katsomuksiin ilmiöinä sekä juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää uskontojen ja katsomusten merkitystä ja monimuotoisuutta yksilöiden ja yhteisöjen elämässä ja oppii siten ottamaan huomioon katsomuksellisia näkökohtia vuorovaikutuksessaan muiden kanssa ja erilaisissa toimintaympäristöissä. Opiskelija saa valmiuksia hahmottaa kulttuurienvälisen ymmärryksen merkitystä kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

2. Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ilmiönä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Tällä opintojaksolla oppilaat saavat mahdollisuuden tarkastella kristinuskon vaikutuksia niin historiallisesti kuin tässä päivässä maailmanlaajuisesti. Opintojakson tarkoituksena on tehdä oppilas tietoiseksi maailman levinneimmän uskonnon syntyhistoriasta ja siihen liittyvien keskeisimpien kirkkokuntien ja uskonyhteisöjen piirteistä. Opintojaksolla perehdytään esim. katolisen ja ortodoksisen kirkkokuntien syntyyn ja erityispiirteisiin. Vaikka kirkkohistorialla on keskeinen rooli kokonaiskuvan luomisessa, on opintojakson fokus myös toisaalta tässä päivässä. Lisäksi opintojaksolla sivutaan myös kristillisperäisten yhteisöjen elämää ja esitelään maailmanlaajuisia kristillisiä ilmiöitä esim. karismaattisuutta.

Nämä asiasisällöt auttavat oppilaita tiedostamaan tarkemmin omia uskonnollisia juuria ja taustahistoriaa sekä näiden tekijöiden vaikutusta globaalissa toimintaympäristössä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustumalla uskonnon asemaan sekä uskonnon ja valtioiden suhteisiin Euroopassa sekä kristinuskon vaikutukseen ympäröivän kulttuurin kanssa opiskelija saa välineitä hahmottaa yksilöiden ja yhteisöjen erilaisia mahdollisuuksia ja asemaa yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilannejainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksien ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontojen keskeisiin piirteisiin ja niiden rooliin osana yksilöiden ja yhteisöjen elämäntapaa, opiskelija rakentaa ymmärrystä maailman ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Käsiteltävien sisältöjen avulla opiskelija saa valmiuksia reflektoida uskontojen ja katsomusten roolia yhteisöjen kulttuuriperinnössä, yksilöiden elämässä ja globaalissa maailmassa ja tämän kautta saa valmiuksia toimia kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden puolella.

Hyvinvointiosaaminen

Tutustuttaessa erilaisiin uskontoihin, sekä erityisesti niihin liittyviin elämäntapoihin ja etiikkaan, opiskelija saa valmiuksia ymmärtää katsomusten roolia osana yksilöiden ja yhteisöjen elämää. Nämä valmiudet tarjoavat työkaluja tarkastella uskonnon ja katsomuksen merkitystä niin omassa kuin muidenkin elämässä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Käsiteltäessä esimerkiksi hindulaisuuden vaikutuksia Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, buddhalaisuuden vaikutuksia Aasian maiden kulttuureihin sekä Kiinan perinteisten uskontojen vaikutuksia Kiinan kulttuuriin ja yhteiskuntaan, opiskelija kehittää kulttuurista lukutaitoaan ja saa välineitä ymmärtää uskontojen ja katsomusten roolia osana kulttuureita ja yhteiskuntia. Tutustumalla opintojaksossa käsiteltyjen uskontojen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin ja vaikutuksiin länsimaissa, opiskelija vahvistaa valmiuksiaan toimia katsomuksellisesti moninaisissa ja globaaleissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

4. Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisen uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältöjä opiskeltaessa opiskelija kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystään ja dialogitaitojaan, mikä antaa hänelle valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta. Opiskelija syventää ymmärrystään omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa perehtymällä moduulin sisältöihin, kuten uskontoon ja uskonnollisiin yhteisöihin suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnottomuuteen, uskonnon- ja katsomuksenvapauteen, yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviin kysymyksiin, uskonnon rooliin etnisten ja kansallisten vähemmistöjen elämässä Suomessa sekä uskonnon merkitykseen julkisella sektorilla, politiikassa, taloudessa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

5. Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehtymällä uskonnolliseen taiteeseen ja symboliikkaan opiskelija oppii osaltaan tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat eri kulttuureissa. Samalla opiskelija saa valmiuksia ymmärtää kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin merkitystä yksilöille ja yhteisöille. Moduulin sisällöt tukevat monipuolisesti valmiuksia toimia kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä erilaisissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa taiteeseen ja populaarikulttuurin liittyvät sisällöt tukevat opiskelijan monilukutaidon kehittymistä sekä eettisten ja esteettisten arvojen pohdintaa. Perehtymällä uskonnolliseen taiteeseen ja symboliikkaan sekä uskonnollisiin teemoihin populaarikulttuurissa opiskelija tutustuu erilaisiin informaation esittämisen tapoihin. Opetuksessa opiskelijaa rohkaistaan kehittyvien tulkitsemisen taitojensa luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

6. Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuuritutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rahan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnon tutkimukseen ja uskontoon liittyviin mediasisältöihin perehtyminen kehittää opiskelijan monilukutaitoa ja tutustuttaa hänet erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Tässä opintojaksossa opiskelija vahvistaa taitojaan arvioida tiedon luotettavuutta harjoittelemalla uskontoon liittyvän informaation ja sen lähteiden kriittistä arviointia. Lisäksi opintojakson sisällöt tarjoavat mahdollisuuden pohtia elämän- ja maailmankatsomusten näkökulmasta tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja sekä vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita. Opintojakson tavoitteet antavat hyvät edellytykset myös korkeakouluyhteistyölle esimerkiksi humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Media-aineistojen lähdekriittisen tarkastelun avulla opintojaksossa on mahdollisuus tutustua uskontojen ja ympäristökysymysten suhteeseen, mikä tukee opiskelijan eettistä ja ympäristöosaamista. Samalla opiskelija harjaantuu hahmottamaan perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opintojakson teemat lisäävät opiskelijan ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Opintojaksossa uskonnon ja median suhteen

tarkasteluun kuuluu olennaisena osana uskontoihin liittyvien eettisten kysymysten tarkastelu. Ajankohtaisen uskonnon tutkimuksen ja uskontoon liittyvien mediasisältöjen tarkastelu ohjaa opiskelijaa pohtimaan monipuolisesti uskontojen eettisiä ulottuvuuksia sekä rohkaisee häntä pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut jakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

8.14. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avorakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteista. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajan-kohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erotamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastomuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunteita.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastomuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa

- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmasto-vastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa poh-tia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi pe-rustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suori-tuksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

1. Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jä-sentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoit-teisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuulli-sesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuus, elämäkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva

- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.

Laa-ala-ainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan omaan identiteetin muodostamiseen liittyviä teemoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan monipuolisesti ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin (mm. ilmastonmuutos).

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemoja pohditaan yhdessä keskustellen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

2. Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäkatsomukselle ja elämänvalinnoille

- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäriäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäntarkastukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana korostuu yksilön rooli aktiivisena yhteiskunnan toimijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemoja pohditaan yhdessä keskustellen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

3. Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavolleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäntavolliset ratkaisut ja identiteettivaivat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntavolleen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurisia ilmiöitä jäsennetään käsitteellisesti ja ne asetetaan historialliseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiinsa. Tämä auttaa ymmärtämään eri kulttuuria edustavia ihmisiä ja rohkaisee vuorovaikutukseen heidän kanssaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on opintojakson lopputyö sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät suoritukset. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

4. Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä, ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana yhdistetään muissa oppiaineissa (mm. historia ja kuvaamataide) käsiteltyjä asiakokonaisuuksia elämäntiedon sisältöihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan niihin kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin tekijöihin, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat katsomusten muotoutumiseen niin yhteiskunnan kuin yksilönkin tasolla.

Hyvinvointiosaaminen

Käsiteltävät asiat auttavat opiskelijaa arvioimaan oman katsomuksensa perusteita ja rakentamaan omaa identiteettiään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

5. Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäntietämiseensä*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*

- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustettomuuden periaate*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan uskonnolliseen ja uskonnottomaan ajatteluun eri puolilla maailmaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perehdytään sekä suuriin maailmanuskontoihin että uskonnottomiin katsomuksiin ja hahmotetaan niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

6. Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastomuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntutkimukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan hyvää elämää, yhteiskuntaa, kulttuureja, katsomuksia ja ympäristöä tulevaisuuden näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Huomio kiinnitetään erilaisiin tulevaisuuden skenaarioihin, jotka ohjaavat yksilöiden toimintaa, talouselämää ja yhteiskunnallista päätöksentekoa jo tällä hetkellä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Teemat auttavat opiskelijaa tunnistamaan, erittelemään ja arvioimaan erilaisia vastauksia tulevaisuuden hyvinvointia, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, moraalialia, ympäristöä ja kulttuuria liittyviin kysymyksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

8.15. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiantietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syven-

tymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyysarvos-
tamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintaky-
kynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenver-
taisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä
ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on
ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa
perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena
on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida
kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen
liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppi-
misen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä
eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen
tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasa-
painoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhtei-
söllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ter-
veystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuk-
sessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edis-
tää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa
opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää
tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä
ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden
eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja
kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien ku-
lutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkas-
tellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuri-
osaamista**.

Tavoitteet

Oppilas osaa käyttää omista teksteistään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

1. Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen

- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhuvinvointi

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään terveyden kokonaisvaltaisuutta eli hyvinvointiosaamista yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista. Arviointia suoritetaan itsearviointina sekä osana opintojakson koetta.

Vuorovaikutusosaaminen

Tunne- ja vuorovaikutustaitoja käsitellään mielen hyvinvoinnin kokonaisuudessa. Arviointia suoritetaan itsearviointina sekä osana opintojakson koetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

2. Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri tieteiden yhteys tulee ilmi tutustuttaessa tieteellisen ja arkitiedon eroihin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tieteellisen tiedon hallintaan ja tiedon kriittiseen pohdintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristön merkitys terveydelle sekä elintapojen ja kulutuksen merkitys ympäristön terveydelle käsitellään tässä opintojaksossa. Kokonaisuuden arviointina koe.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa huomioidaan globaali ympäristöterveys. Kokonaisuuden arviointina koe.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

3. Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveyskäsitteitä ja sairauksien selitysmalleja
- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan yhteiskunnallisten olosuhteiden kehitykseen ja niiden yhteyksiä väestön terveyteen. Arviointi suoritetaan osana opintojakson aikana tehtäviä töitä tai koetta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa analysoidaan terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Arviointi suoritetaan osana opintojakson aikana tehtäviä töitä tai koetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

4. Terveystiedon kertausjakso, 1 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hallitsee terveystiedolle tyypillisen monitieteisen ajattelun sekä osaa yhdistellä aiempien opintojaksojen sisältöjä suuremmiksi kokonaisuuksiksi.
- Opiskelija hallitsee moninäkökulmaisen esseekirjoituksen ja osaa valmistautua yo-kirjoituksiin.
- Opiskelija kykenee hyödyntämään tilastoja ja valmiita aineistoja osana tiedon tulkintaa ja analysointia.
- Opiskelija ymmärtää opittujen sisältöjen merkityksen niin oman kuin häntä ympäröivän yhteisön ja yhteiskunnan ja globaalin terveyden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Elintavat: terveystietäminen, ravitsemuksen yhteys kansantauteihin, liikunnan ja liikkumattomuuden terveysvaikutukset, riippuvuuskäyttäytyminen, seksuaalisuuden terve ilmentäminen, sosiaalisen perimän ja mielenterveyden vaikutus hyvinvointiin.
- Terveys ja yhteiskunta: terveyden selitysmalleista terveyskulttuureihin, sosiaali- ja terveyspalvelut ja sairauksien hoito, globaali kestävä kehitys ja terveys, terveysviestintä muuttuvassa maailmassa.
- Turvallisuus ja eettisyys: terveysteknologia, eettiset kysymykset terveystieteissä.

- Ylioppilaskoe: tehtävätyypit, pisteytysjärjestelmä, näkökulmat osana esseekirjoittamista, käytännön harjoittelu.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kerrataan yhteiskunnallisiin terveysasioihin liittyvät asiakokonaisuudet. Arviointi suoritetaan annettujen tehtävien suorittamisena.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakennetaan yhteisöllisesti kokoavaa tietoa ryhmissä. Arviointi suoritetaan annettujen tehtävien suorittamisena.

Hyvinvointiosaaminen

Kerrataan hyvinvoinnin keskeiset teemat. Arviointi suoritetaan annettujen tehtävien suorittamisena.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kerrataan terveyskulttuurisia ilmiöitä ja globaaleja terveyskysymyksiä. Arviointi suoritetaan annettujen tehtävien suorittamisena.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kerrataan terveystieteiden eettisiä kysymyksiä ylioppilaskokeen näkökulmasta. Arviointi suoritetaan annettujen tehtävien suorittamisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhdistellään aiempaa osaamista mahdollisuuksien mukaan myös oppiainerajojen yli. Arviointi suoritetaan annettujen tehtävien suorittamisena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelijan on suoritettava opintojakson aikana annetut käsitekartat tai muut ker-
taavat tehtävät. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.16. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

*Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuk-
sen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija ra-*

kentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteidenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja keuhollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

1. Oppiva liikkuja, 2 op (L1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (L1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluuympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyskokemuksia erilaisilla liikuntamuodoilla ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin pelimuodoin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisten pelien kautta harjoitellaan omien tunteiden tunnistamista ja säätelyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Liikunta ei pääsääntöisesti sovi itsenäisesti suoritettavaksi.

2. Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opitaan ymmärtämään omaa toimintakykyä. Omaa toimintaa peilataan terveysliikuntasuositukseen esimerkiksi liikuntapäiväkirjalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää mm. opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Liikunta ei pääsääntöisesti sovi itsenäisesti suoritettavaksi.

3. Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen

- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla korostetaan liikunnan merkitystä opiskelu- ja työelämässä. Fyysisen kunnon ylläpito vaatii pitkäjänteistä ja tavoitteellista toimintaa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa mahdollisuuksien mukaan.

Opintojaksolla harjoitellaan liikuntaan liittyvän informaation kriittistä tulkintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Liikunta ei pääsääntöisesti sovi itsenäisesti suoritettavaksi.

4. Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.

Paikallinen lisäys

- Vanhojen tanssien opettelu ja esitys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelytaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan kantamaan vastuuta yhteisen toiminnan suunnittelusta ja toteutusta.

Toiminnassa korostuu muiden opiskelijoiden huomiointi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Liikunta ei pääsääntöisesti sovi itsenäisesti suoritettavaksi.

5. Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

- *jaksosisällöt suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa (lajivalinnat, omatoiminen liikunta)*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelu- ja toimintakykyä erilaisin liikuntamuodoin. Tunneilla korostuu liikunnan ilo ja virkistys.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Liikunta ei pääsääntöisesti sovi itsenäisesti suoritettavaksi.

8.17. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä

musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitojaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suoja ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

1. Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuunteluhedtään
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojaksolla opiskelija pohtii omaa musiikillista identiteettiään ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillinen keksiminen on osana opintojakson työskentelyä, jossa korostuu luova osaaminen.

Musiikki peilaa aikaa ja ajan ilmiöitä monitieteisesti.

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä, joka mahdollistaa luovuuden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Opintojaksolla on paljon yhteismusisointia, jossa pitää huomioida kaikki osallistujat ja lähiympäristö.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Intro - kaikki soimaan -opintojaksolla tutustutaan monipuolisesti musiikin perusasioihin, esim. bändisoittimiin, laulamiseen, musiikin peruselementteihin ja omaan musiikki-identiteettiin.

2. Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa
- kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan
- analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä
- heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto

- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan musiikki-identiteettiä ja musiikillisia taitoja. Opintojakson ohjelmistossa monipuolisesti erilaisia musiikkityylejä sekä tutustumista musiikin luovaan tuottamiseen.

3. Genre -globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla pohditaan musiikin merkityksiä eri kulttuureiden konteksteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan eri kulttuurien musiikkeihin mm. soittamalla, laulamalla ja kuuntelemalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on tavoitteena, että opiskelija oppii tuntemaan erilaisia musiikkilajeja, - tyyliä, - ja kulttuureja. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan. Opintojakson voi suorittaa myös projektina.

4. Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijälähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään musiikin rooliin vaikuttajana eri konteksteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillinen keksiminen on osana opintojakson työskentelyä, jossa korostuu luova osaaminen.

Musiikki peilaa aikaa ja ajan ilmiöitä monitieteisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan tai liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esim. elokuvassa tai näyttämöllä. Opintojakson voi suorittaa projektina.

5. Musiikin projekti 1, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on lisätä opiskelijoiden yhteistyötaitoja ja kehittää suunnitelmallisuutta kohti projektin päämäärää. Opintojakson aikana opiskelijat kokoavat taitotonsa mukaisen ryhmän, jolle valitsevat sopivan ohjelmiston esitettäväksi koulun tapahtumassa. Ohjelma suunnitellaan ja valmistellaan tällä opintojaksolla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmiston valinta ohjatusti ja yhteysoitto- ja instrumentin hallintataitojen kehittäminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Haluatko sinä olla mukana esiintymässä ja suunnittelemassa musiikkiohjelmaa vuoden huipputapahtumiin: Lukion Linnanjuhliin ja Itsenäisyysjuhlaan? Jos haluat, niin MU5 ja MU6 musiikin opintojaksot ovat juuri sinulle tarkoitettuja. Ohjelma suunnitellaan ja valmistellaan molemmilla kursseilla eli kokoamme juhlabändin. MU6 opintojakson harjoittelu on palkkien ulkopuolista harjoittelua opiskelijoiden omalla ajalla. Opintojaksolle osallistuminen edellyttää jonkin verran perussoitto- ja/tai laulutaitoa.

6. Musiikin projekti 2, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on lisätä opiskelijoiden yhteistyötaitoja ja kehittää suunnitelmallisuutta kohti projektin päämäärää. Opintojakson aikana opiskelijat kokoavat taitotonsa mukaisen ryhmän, jolle valitsevat sopivan ohjelmiston esitettäväksi koulun tapahtumassa. Ohjelma suunnitellaan ja valmistellaan tällä opintojaksolla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmiston valinta ohjatusti ja yhtyesoitto- ja instrumentin hallintataitojen kehittäminen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Haluatko sinä olla mukana esiintymässä ja suunnittelemassa musiikkiohjelmaa vuoden huipputapahtumiin: Lukion Linnanjuhliin ja Itsenäisyysjuhlaan? Jos haluat, niin MU5 ja MU6 musiikin opintojaksot ovat juuri sinulle tarkoitettuja. Ohjelma suunnitellaan ja valmistellaan molemmilla kursseilla eli kokoamme juhlabändin. MU6 opintojakson harjoittelu on palkkien ulkopuolista harjoittelua opiskelijoiden omalla ajalla. Opintojaksolle osallistuminen edellyttää jonkin verran perussoitto- ja/tai laulutaitoa.

7. Löydä oma äänesi - Laulun ja äänenkäyttö, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla perehdytään äänenkäyttöön tekemällä erilaisia ja monipuolisia äänenkäyttö- ja hengitysharjoituksia.
- Opintojaksolla lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Opintojakson ohjelmisto on monipuolista, johon opiskelijat pääsevät vaikuttamaan.
- Opintojaksolla perehdytään myös mikrofoni laulamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson ohjelmisto on monipuolista, johon opiskelijat pääsevät vaikuttamaan.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla lauletaan yhdessä ja koetaan sen kautta yhteisöllisyyttä ja kehitetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojaksolla tehdään hengitys- ja lauluharjoitteita, joista voi olla hyötyä opiskelijan hyvinvoinnin näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään äänenkäyttöön tekemällä erilaisia ja monipuolisia äänenkäyttö- ja hengitysharjoituksia. Opintojaksolla lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Opintojakson ohjelmisto on monipuolista, johon opiskelijat pääsevät vaikuttamaan. Opintojaksolla perehdytään myös mikrofoni laulamiseen. Opintojakson aikana on mahdollisuus saada myös yksityistä lauluopetusta. Opintojakson aikana esiinnyttään, opiskelijoiden toiveet huomioiden, joko koulun tilaisuuksissa tai muussa projektissa. Opintojaksosta ei anneta numeroarvostelua.

8. Kohti monipuolista bändisoittoa, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kertaillaan soitinten perustuntemusta ja harjoitellaan ja viedään eteenpäin jo olemassa olevia yhteisosoittotaitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lisäksi pyritään syventämään soittimille ominaisia tapoja soittaa erityyillisissä kappaleissa ja tehdä myös omia versioita kappaleista (esim. eri genre, uusi soinnutus, uusi sanoitus). Ryhmän kiinnostuksen mukaan voidaan myös tutustua oman biisin tekemiseen, eli säveltämiseen, sovittamiseen ja sanoittamiseen, jolloin yhdeksi tavoitteeksi voidaan ottaa esimerkiksi yhden oman biisin alusta loppuun tekeminen yksin tai pienessä ryhmässä.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä, mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kertaillaan soitinten perustuntemusta ja harjoitellaan ja viedään eteenpäin jo olemassa olevia yhtyesoittoaitoja. Lisäksi pyritään syventämään soittimille ominaisia tapoja soittaa erityyisissä kappaleissa ja tehdä myös omia versioita kappaleista (esim. eri genre, uusi soinnutus, uusi sanoitus). Ryhmän kiinnostuksen mukaan voidaan myös tutustua oman biisin tekemiseen, eli säveltämiseen, sovittamiseen ja sanoittamiseen, jolloin yhdeksi tavoitteeksi voidaan ottaa esimerkiksi yhden oman biisin alusta loppuun tekeminen yksin tai pienessä ryhmässä. Opintojakso voidaan toteuttaa yhdessä Musiikin lukiodiplomin (MULD6) kanssa. Tämä opintojakso antaa hyvää pohjaa projektikursseille (MU5 ja MU6). Opintojaksosta ei anneta numeroarvostelua.

8.18. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisistä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien raken-

tumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävästä tulevaisuudesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävässä kehityksessä liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa

- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteesta ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisissa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

1. Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Paikallinen lisäys

- pyrkii omalla kuvailmaisulla ottamaan kantaa ja vaikuttamaan itselle merkittäviin ilmiöihin
- löytää kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin maailmasta välineitä omaan itseilmaisuuksiin
- luovan ajattelutavan ja ongelmanratkaisukyvyyn kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulokinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

- opetuksessa huomioidaan lähiympäristön taidemuseot, galleriat, julkinen taide sekä taideoppilaitokset
- ajankohtaiset taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöt sekä koulun sisältä, että lähiympäristöstä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ymmärrys kuvien tuottamisen ja kuluttamisen vastuusta, vallasta ja merkityksistä sekä omassa elämässä, että yhteiskunnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvallisella ja/tai sanallisella ilmaisulla tuodaan esiin mielipiteitä, näkemyksiä ja tunteita. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä käytetään lähtökohtina tutkittaessa omaa, yhteisöjen ja globaalia kulttuuri-identiteettiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen ensimmäisellä opintojaksolla tutustutaan monipuolisesti kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tekniikkoihin ja ilmiöihin. Taiteen kautta käsitellään omaa suhdetta kulttuuriin, identiteettiin ja ympäristöön. Kuvilla otetaan kantaa, viestitään ja ilmaistaan tunteita. Inspiraatiota ammennetaan omista ja ympäristön kuvista, taidehistorian merkkiteoksista ja ajankohtaisista ilmiöistä. Opintojaksolla piirretään, maalataan, valokuvataan ja tutustutaan nykytaiteen tekniikkoihin. Kuvia tekemällä ja tulkitsemalla rakennetaan omakohtaista suhdetta taiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin.

2. Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*

- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

- opetuksessa huomioidaan lähiympäristön taidemuseot, galleriat, julkinen taide sekä taideoppilaitokset
- ajankohtaiset muotoilun, median ja visuaalisen kulttuurin ilmiöt koulun sisältä, ja lähiympäristöstä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija huomioi ajattelussaan ja ratkaisuisaan kestävän ja eettisen elämäntavan vaatimukset. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan omaa lähiympäristöään kestävän ja eettisen elämän näkökulmista. Suunnittelua tutkitaan mahdollisuutena kestävämmän ja oikeudenmukaisemman tulevaisuuden rakentamisessa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla syvennetään omaa suhdetta itselle merkityksellisiin tiloihin, paikkoihin ja elinympäristöön. Tilaa ja ympäristöä tutkitaan moniaistisesti. Tutkitaan elinympäristön merkitystä omalle ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen toisella opintojaksolla käännetään katse ympäristöön. Opintojaksolla tarkastellaan digitaalisia, rakennettuja sekä luonnon ympäristöjä. Tehtävissä tutustutaan muun muassa arkkitehtuurin ja muotoilun käsitteisiin ja toimintatapoihin. Opintojaksolla työskennellään monipuolisesti eri materiaaleja ja tekniikoita käyttäen kaksi- ja kolmiulotteisesti, sekä digitaalisia välineitä hyödyntäen.

3. Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoita ohjataan tutkimaan yhteyksiä erilaisten median muotojen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöiden välillä. Opintojaksolla käytetään, kokeillaan ja yhdistellään monipuolisesti erilaisia kuvan tekemisen ja viestimisen välineitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään ymmärrystä jokapäiväiseen median vaikutuksista yhteiskuntaan. Opintojaksolla tutkitaan kriittisesti opiskelijoiden käyttämän ja kuluttaman median välittämiä merkityksiä ja arvoja. Opiskelijaa rohkaistaan ottamaan taiteen keinoin kantaa median ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa tutkitaan mediaa ja sen viestejä monista näkökulmista. Kuinka sosiaalinen media muovaa identiteettejä ja ihmissuhteita, ovatko uutiskuvat totta? Voiko Snapchatilla tehdä taidetta? Opintojaksolla tutkitaan median ilmiöitä ja käytetään kuva- ja mediataiteen välineitä monipuolisesti ja kokeilevasti. Käytössä ovat yleisimmät media-alan ohjelmistot, järjestelmäkameerat sekä perinteiset kuvan tekemisen tavat. Opintojaksolla opiskelijoilla on myös mahdollisuus jakaa omaa osaamistaan eri mediavälineistä. Opintojakso soveltuu kaikille mediasta ja viestinnästä kiinnostuneille! Aiempaa kokemusta esim. digitaalisesta kuvankäsittelystä ei tarvita.

4. Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun
- syventää kuvailmaisuuden taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaikaiselle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteesta ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisuuden lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestöisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteesta ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan eri aikoina ja eri kulttuureissa tehtyyn taiteeseen. Taiteellisen työskentelyn kautta opiskelijaa ohjataan tutkimaan kulttuurien moninaisuutta ja lisäämään kulttuurien erilaisuuden arvostamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Taiteen monet maailmat -opintojaksolla tutustutaan eri kulttuureissa ja eri aikoina tehtyyn taiteeseen. Taidemaailman kiinnostavista teoksista ja ilmiöistä haetaan inspiraatiota omaan taiteelliseen työskentelyyn. Opintojakson tehtävissä on laajat mahdollisuudet eri tekniikoiden ja materiaalien käyttöön oman kiinnostuksen mukaisesti. Opintojakso soveltuu kaikille taiteesta kiinnostuneille, eikä ennakkotaitoja tarvita!

5. Muotoilu ja arkkitehtuuri, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää muotoilun ja arkkitehtuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- havainnoi muotoiltua ja rakennettua ympäristöä omassa elinympäristössään ja tunnistaa sen yhteyksiä eri kulttuureihin ja historiaan
- hyödyntää monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia kaksi- ja kolmiulotteisia työskentelytapoja
- ymmärtää muotoilun ja arkkitehtuurin vaikutuksen yhteiskuntakehityksen, tasa-arvon, esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävänsä tulevaisuuden kannalta
- ottaa kantaa muotoilun ja arkkitehtuurin välittämiin arvoihin ja asenteisiin ja tunnistaa mahdollisuutensa vaikuttaa niihin muotoilu- ja arkkitehtuuriosaamisen kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- muotoilun ja arkkitehtuurin ilmiöt, joihin opiskelijat osallistuvat omaehtoisesti
- omien muotoiluun ja arkkitehtuuriin liittyvien kiinnostusten ja havaintojen käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana
- omien muotoilu- ja arkkitehtuurihavaintojen tarkasteleminen suhteessa laajempaan muotoiltuun ja rakennettuun ympäristöön
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen arkkitehtuurin ja muotoilun näkökulmista
- vaikuttaminen ja osallistuminen omaan elinympäristöön muotoilun ja arkkitehtuurin kautta

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijaa ohjataan tutkimaan arkkitehtuuria ja muotoilua globaalisena, kansallisena ja opiskelijan oman kulttuurisen taustan näkökulmasta. Arkkitehtuuri ja muotoilu nähdään yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa muokkaavana sekä kulttuuriperintöä heijastavana ilmiönä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Arkkitehtuuri ja muotoilu liittyvät sekä globaalin ekologisen kriisin syihin, että sen mahdollisiin ratkaisuihin. Muotoilun ja arkkitehtuurin vaikutus on suuri myös eettisten ja sosiaalisten ilmiöiden kuten tasa-arvon kannalta. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan arkkitehtuurin ja muotoilun merkitystä ekologisten ja eettisten kysymysten kannalta sekä ottamaan niihin kantaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämme muotoilussa maailmassa. Joku on suunnitellut tämän tekstin kirjaimet, muotoillut tietokoneen ruudun ja suunnitellut sinua ympäröivän rakennuksen ovenkahvoista ikkunoihin. Muotoilu ja arkkitehtuuri -opintojaksolla syvennetään muotoiluun ja arkkitehtuuriin liittyviä tietoja ja taitoja. Opintojaksolla käydään läpi eri muotoilualoja ja työskentelytapoja, opitaan luovan suunnitteluprosessin vaiheita sekä työskennellään kaksi- ja kolmiulotteisesti erilaisilla menetelmillä yksin ja ryhmässä.

Opintojaksolla tehtävien harjoitustöiden lisäksi opiskelijat tekevät itseään kiinnostavasta aiheesta projektityön yksin tai ryhmässä. Projektityössä on mahdollista hyödyntää monipuolisesti koulun välineitä ja teknologioita keramiikkatyöskentelystä ja piirtämisestä 3D-tulostukseen ja laserleikkaukseen.

6. Piirrä ja maalaa, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on laajentaa piirustuksen ja maalauksen teknistä osaamista sekä taiteellista ilmaisua
- opiskelija tutustuu monipuolisesti havaintopiirtämiseen: piirustuksen mittaamistekniikkaan, linjojen ja valöörien hahmottamiseen
- opiskelija oppii käsittelemään piirrettävää/maalattavaa aihetta eri tyyleillä ja tekniikoilla
- opiskelija oppii ilmaisemaan ja käsittelemään itselle merkityksellisiä aiheita taiteen keinoin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- piirtämisen materiaalit ja tekniikat
- piirustustaide taiteellisen ilmaisun välineenä
- maalaamisen materiaalit ja tekniikat
- maalaustaide taiteellisen ilmaisun välineenä
- ajankohtaiset esimerkit taiteen maailmasta oman kuvailmaisun lähtökohtana
- omat kuvakulttuurit kuvailmaisun lähtökohtana

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Piirrä ja maalaa -opintojaksolla hyödynnetään ryhmässä oppimisen mahdollisuuksia keskustelun ja kuvallisen jakamisen kautta. Opiskelijoita ohjataan antamaan palautetta ja tulkitsemaan toistensa töitä. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä.

Hyvinvointiosaaminen

Piirtämisen ja maalaamisen kautta kannustetaan opiskelijaa etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvailmaisun tapoja. Kuvailmaisun sisältyvien aistinautintojen tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten kautta tuetaan opiskelijan hyvinvointiosaamista. Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen Piirrä ja maalaa -opintojaksolla opiskelija pääsee tutustumaan monipuolisesti piirustuksen ja maalauksen materiaaleihin ja tekniikoihin. Piirtämisessä keskitytään havaintopiirtämisen kautta, muotoihin, mittasuhteisiin, liikkeeseen, kuvapintaan ja valoon. Maalauksessa käydään läpi eri materiaalien ja välineiden mahdollisuuksia, kerrataan sommittelua ja värioppia oman ilmaisun kehittämiseksi. Opiskelija voi valita työskentelyn lähtökohdaksi itseä kiinnostavan aihekokonaisuuden ja hyödyntää työskentelyssään niin havaintoja kuin mielikuvitustakin. Opintojakso soveltuu kaikille piirtämisestä ja maalaamisesta kiinnostuneille!

7. Kuvataiteen työpaja, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu kuvataiteen pajan mahdollistamiin tekniikoihin, ja näin syventää osaamistaan näillä kuvataiteen osa-alueilla
- opintojakson tavoitteena on saada opiskelija perehdytettyä yhteen tai useampaan työpajassa opetettavaan tekniikkaan
- opintojakson tavoitteena on, että opintojakson aikana opiskelija oppii käyttämään kuvataiteen pajassa käytettäviä laitteita ja materiaaleja ja pystyy tämän jälkeen myös itsenäiseen työskentelyyn kuvataiteen pajassa
- opintojakson tavoitteena on laajentaa opiskelijan teknistä osaamista ja taiteellista ilmaisua valitsemallaan työpajan osa-alueella
- opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää käytettävään tekniikkaan vaadittavat työturvallisuus näkökohdat

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- taidegrafiikan peruseriaatteen ja vedoksen tuottaminen, sekä tutustuminen taidegrafiikkaan taiteellisen ilmaisun välineenä
- kankaanpainon peruseriaatteen ja painokankaan valmistaminen, sekä tutustuminen tekstiilitaiteeseen taidekentän osana
- keramiikan ja kuvanveiston peruseriaatteen ja kolmiulotteisen ilmaisun tekniikoihin tutustuminen
- kuvataiteen työpajassa käytettävien työtapojen turvallisuus ja ekologisuus

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lahden yhteiskoulussa taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan kokeilemaan häntä kiinnostavia kuvataiteen ilmaisutapoja. Opiskelijan on helpompi ymmärtää ja arvostaa kuvataiteen kentässä esiintyviä taiteen ja kulttuurin luomia kuvia ja ideoita. Opiskelija pystyy laajentamaan kuvallista ilmaisuun uuden osaamisen avulla. Taide kuvastaa usein yhteiskunnan ja kulttuurin arvoja. Kuvien kriittinen tutkiminen auttaa ymmärtämään Gloaalia maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen työpajassa opiskelija pääsee tutustumaan monipuolisesti kuvataiteen erityistekniikoihin, kuten taidegrafiikkaan, tekstiilipainantaan, keramiikkaan sekä kuvanveistoon. Opintojaksolla opiskelija voi keskittyä yhteen tai kokeilla useampaa työtapatekniikkaa. Työpajassa opiskelija pystyy kehittämään omaa taiteellista osaamistaan. Opintojaksolla vierailaan taidenäyttelyissä ja tutustutaan taidenäyttelyn rakentamiseen. Työpajassa pääset toteuttamaan omia suunnitelmiasi ja ideoitasi kuvataideopettajan opastuksella.

8. Mainonta ja markkinointi, 1 op (KU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija ymmärtää mainonnan ja markkinoinnin merkityksen vaikuttamiskeinona

- opiskelija osaa ideoida kehittämästään tuotteesta tai ideasta toimivan markkinointistrategian
- opiskelija ymmärtää kestävä kehityksen tavoitteet mainonnassa ja markkinoinnissa
- opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa oman markkinointikampanjansa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijoiden omasta tarpeesta ja kiinnostuksesta nouseva ilmiö markkinointikampanjan suunnittelun lähtökohtana
- yhteisen markkinointi-idean suunnitteleminen ja toteuttaminen esim. abiturienttivuoteen kuuluvat mainosmateriaalit
- mainonnan ja markkinoinnin kuvasto: painetut, digitaaliset ja liikkuvat kuvat
- mainonnan ja markkinoinnin vastuu ja eettisyys

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Opintojakson tehtävillä pyritään lisäämään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutkitaan kuvakulttuurin merkitystä ja vaikutusta yhteiskunnallisiin toimintoihin. Harjoitellaan kuvan kriittistä tutkimista ja sisältömerkityksen tulkintaa. "Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa".

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee keskustella etukäteen opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mainonta ja markkinointi -opintojakso on lyhyt opintojakso (1 op.) Tule opiskelemaan mainontaa ja markkinointia. Luo oman ideasi pohjalta toimiva markkinointikampanja tai perustakaa yhteinen markkinointitiimi. Opintojakson aikana voit toteuttaa vaikka abivuoden markkinointimateriaalia, esim. oman luokkasi mainokset penkkariajelua varten.

8.19. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään,

oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaus-toimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

1. Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämäntaitotaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää monitieteistä ja luovaa osaamista tunnistamalla ja kehittämällä omia opiskelutaitojaan. Oma opintosuunnitelmaa, ylioppilastutkintosuunnitelmaa ja jatko-opintosuunnitelmaa rakentamalla opiskelija oppii asettamaan tavoitteita ja havaitsee opintojaksojen valintojen yhteydet jatko-opintoihin ja työelämään

Vuorovaikutusosaaminen

Erityisesti pienryhmäohjauksessa opiskelijaa tuetaan ja kannustetaan kehittämään sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opinto-ohjauksessa keskeisenä osiona hyvinvointiosaamisen kehittämisessä on oman itsetuntemuksen edistäminen, omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee neuvotella opinto-ohjaajan kanssa.

2. Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen

- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjauksessa opiskelija kehittää työnhakuvalmiuksiaan. Työelämän asiantuntijoiden vierailujen kautta opiskelijat saavat käsitystä työelämän vaatimuksista ja rakenteesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjauksessa opiskelijaa kannustetaan oman arvopohjansa ja oppimistarpeiden tutkimiseen ja tunnistamiseen sekä näiden merkityksen pohtimiseen tulevaisuuden työelämän näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija perehtyy kansainvälisiin koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opinto-ohjauksessa keskeisenä osiona hyvinvointiosaamisen kehittämisessä on oman itsetuntemuksen edistäminen, omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Erityisesti pienryhmäohjauksessa opiskelijaa tuetaan ja kannustetaan kehittämään sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee neuvotella opinto-ohjaajan kanssa.

8.20. Vieraat kielet

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä

taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arki- kielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompe- tenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen raken- teista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asia- yhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mu- kaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saa- men ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikalli- sessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka

ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kielialaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteeseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokration kasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opinnot aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1(A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkiksi äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia

- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.20.1. Vieras kieli, Ranska, B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

1. Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 2 op (RAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3 (VKB21)

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa kohdekielellä, tavanomaiset asiointitilanteet, vapaa-ajan vietto ja harrastukset sekä koulu.

2. Tapoja, perinteitä ja kulttuuria, 2 op (RAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1 (VKB22)

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä. Keskeiset sisällöt ovat kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit, Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta, arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailu.

3. Elämää ennen, nyt ja tulevaisuudessa, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2 (VKB23)

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään.

4. Kulttuuria kaikille, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3 (VKB24)

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Keskeisiä sisältöjä opintojaksossa ovat eri kulttuuriaiheet kieli- ja kulttuurialueelta, ajankohtaiset kulttuuriaiheet sekä luova toiminta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4 (VKB25)

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalais-toimintaan. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat.

6. Yhteinen maapallomme, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5 (VKB26)

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojakson aikana vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja. Keskeisinä sisältöinä ovat ajankohtaiset aiheet ja kohdekieliset mediat sekä lähdekritiikki.

7. Kestävä elämäntapa, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1 (VKB27)

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aiheina ovat kansainvälinen yhteistyö, vapaaehtoistyö ja työelämä ranskankielisessä ympäristössä. Kielitaitoa voidaan hyödyntää ja kulttuurista ymmärrystä vahvistaa osallistumalla itse kansainväliseen toimintaan mahdollisuuksien mukaan.

8. Kansainvälistä elämää, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2 (VKB28)

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen. Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiireinä ovat opintojaksoilla 1-7 käsitellyt kokonaisuudet, joita kerrataan ja vahvistetaan. Opintojaksolla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

8.20.2. Vieras kieli, Saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

1. Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3 (VKB21)

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa kohdekielellä, tavanomaiset asiointitilanteet, vapaa-ajan vietto ja harrastukset sekä koulu.

2. Tapoja, perinteitä ja kulttuuria, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1 (VKB22)

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurieroja vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä. Keskeiset sisällöt ovat kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit, Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta, arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurieroja vertailu.

3. Elämää ennen, nyt ja tulevaisuudessa, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2 (VKB23)

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat hyvinvointi ja terveys sekä eri elämänvaiheet.

4. Kulttuuria kaikille, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3 (VKB24)

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Keskeisiä sisältöjä opintojaksossa ovat eri kulttuuriaiheet kieli- ja kulttuurialueelta, ajankohtaiset kulttuuriaiheet sekä luova toiminta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4 (VKB25)

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisyhteiskuntaan. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat.

6. Yhteinen maapallomme, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5 (VKB26)

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojakson aikana vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja. Keskeisinä sisältöinä ovat ajankohtaiset aiheet ja kohdekieliset mediat sekä lähdekritiikki.

7. Kestävä elämäntapa, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1 (VKB27)

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

8. Kansainvälistä elämää, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2 (VKB28)

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen. Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

8.20.3. Vieras kieli, Espanja, B3-oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

1. Minä opiskelemassa espanjaa, 2 op (EAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1 (VKB31)

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson tehtävänä on motivoida opiskelijaa pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opintojakson aikana tutustutaan toisiimme sekä uuteen kieleen ja kieli-alueeseen.

2. Matkailua, arkea ja juhlaa espanjaksi, 2 op (EAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2 (VKB32)

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi. Opintojakson aikana opitaan kuvailemaan omaa lähipiiriä ja arkea sekä toimimaan tavanomaisissa asiointitilanteissa kohdekielellä.

3. Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 2 op (EAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3 (VKB33)

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa kohdekielellä, tavanomaiset asiointitilanteet, vapaa-ajan vietto ja harrastukset sekä koulu.

4. Tapoja, perinteitä ja kulttuuria, 2 op (EAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1 (VKB34)

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä. Keskeiset sisällöt ovat kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit, Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta, arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailu.

5. Elämää ennen, nyt ja tulevaisuudessa, 2 op (EAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2 (VKB35)

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat hyvinvointi ja terveys sekä eri elämänvaiheet.

6. Kulttuuria kaikille, 2 op (EAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3 (VKB36)

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Keskeisiä sisältöjä opintojaksossa ovat eri kulttuuriaiheet kieli- ja kulttuurialueelta, ajankohtaiset kulttuuriaiheet sekä luova toiminta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (EAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4 (VKB37)

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalais-toimintaan. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat.

8. Yhteinen maapallomme, 2 op (EAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5 (VKB38)

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojakson aikana vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja. Keskeisinä sisältöinä ovat ajankohtaiset aiheet ja kohdekieliset mediat sekä lähdekritiikki.

8.20.4. Vieras kieli, Ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

1. Minä opiskelemassa ranskaa, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1 (VKB31)

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson tehtävänä on motivoida opiskelijaa pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opintojakson aikana tutustutaan toisiimme sekä uuteen kieleen ja kieli-alueeseen.

2. Matkailua, arkea ja juhlaa ranskaksi, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2 (VKB32)

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi. Opintojakson aikana opitaan kuvailemaan omaa lähipiiriä ja arkea sekä toimimaan tavanomaisissa asiointitilanteissa kohdekielellä.

3. Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3 (VKB33)

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa kohdekielellä, tavanomaiset asiointitilanteet, vapaa-ajan vietto ja harrastukset sekä koulu.

4. Tapoja, perinteitä ja kulttuuria, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1 (VKB34)

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä. Keskeiset sisällöt ovat kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit, Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta, arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailu.

5. Elämää ennen, nyt ja tulevaisuudessa, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2 (VKB35)

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tunteuksiaan ja mielipiteitään.

6. Kulttuuria kaikille, 2 op (RAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3 (VKB36)

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuurialueita tutkiessa. Keskeisiä sisältöjä opintojaksossa ovat eri kulttuurialueet kieli- ja kulttuurialueelta, ajankohtaiset kulttuurialueet sekä luova toiminta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4 (VKB37)

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalais-toimintaan. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat.

8. Yhteinen maapallomme, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5 (VKB38)

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojakson aikana vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja. Keskeisinä sisältöinä ovat ajankohtaiset aiheet ja kohdekieliset mediat sekä lähdekritiikki.

8.20.5. Vieras kieli, Saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

1. Minä opiskelemassa saksaa, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1 (VKB31)

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson tehtävänä on motivoida opiskelijaa pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opintojakson aikana tutustutaan toisiimme sekä uuteen kieleen ja kieli-alueeseen.

2. Matkailua, arkea ja juhlaa saksaksi, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2 (VKB32)

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi. Opintojakson aikana opitaan kuvailemaan omaa lähipiiriä ja arkea sekä toimimaan tavanomaisissa asiointitilanteissa kohdekielellä.

3. Opintojakson nimi: Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3 (VKB33)

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa kohdekielellä, tavanomaiset asiointitilanteet, vapaa-ajan vietto ja harrastukset sekä koulu.

4. Tapoja, perinteitä ja kulttuuria, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1 (VKB34)

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä. Keskeiset sisällöt ovat kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit, Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta, arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailu.

5. Elämää ennen, nyt ja tulevaisuudessa, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2 (VKB35)

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään.

6. Kulttuurista kaikille, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3 (VKB36)

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolahtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuurialueita tutkiessa. Keskeisiä sisältöjä opintojaksossa ovat eri kulttuurialueet kieli- ja kulttuurialueelta, ajankohtaiset kulttuurialueet sekä luova toiminta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4 (VKB37)

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalais-toimintaan. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat.

8. Yhteinen maapallomme, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5 (VKB38)

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojakson aikana vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja. Keskeisinä sisältöinä ovat ajankohtaiset aiheet ja kohdekieliset mediat sekä lähdekritiikki.

8.20.6. Vieras kieli, Venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

1. Minä opiskelemassa venäjää, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1 (VKB31)

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

2. Matkailua, arkea ja juhlaa venäjäksi, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2 (VKB32)

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

3. Koulua, arkea ja vapaa-aikaa, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3 (VKB33)

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

4. Tapoja, perinteitä ja kulttuuria, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1 (VKB34)

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

5. Elämää ennen, nyt ja tulevaisuudessa, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2 (VKB35)

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

6. Kulttuuria kaikille, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3 (VKB36)

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4 (VKB37)

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalais-toimintaan. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

8. Yhteinen maapallomme, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5 (VKB38)

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta on neuvoteltava opintojakson opettajan kanssa.

8.21. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvälistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan.

Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja

se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

8.21.1. Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija näyttää taitonsa kuvataiteen monipuolisesta osaamisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Lukiodiplomisuurituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista

8.21.2. Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Opintojakson moduulit

- Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3), valinnainen

Tavoitteet

Käsityön lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä
- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Käsityön lukiodiplomi

- perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin
- muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija näyttää taitonsa käsityön monipuolisesta osaamisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Käsityön lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut käsityön opintojakson. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä. Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija kehittää osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä prosessin arvioinnissa. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin. Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

8.21.3. Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittämällä fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija näyttää taitonsa liikunnan monipuolisesta osaamisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudesta liikunnassa sekä osoittaa kykyä itsenäiseen työskentelyyn asettaen liikuntadiplomille omat lähtökohdat ja tavoitteet. Liikuntadiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen/ harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

8.21.4. Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenvedo ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija näyttää taitonsa musiikin monipuolisesta osaamisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toi-

minnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenvedo ja arvioitsijoiden lausunto.

8.22. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

8.22.1. Tietotekniikka (AT)

1. Tietotekniikan perusteet, 2 op (AT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija päivittää peruskoulussa saadut tietotekniikan tiedot ja taidot
- opiskelija saa tieto- ja viestintätekniikan peruskäyttötaidot
- opiskelija perehtyy lukiossa käytettyihin tieto- ja viestintätekniisiin järjestelmiin ja ohjelmiin
- opiskelija voi käyttää tasavertaisesti tietotekniikkaa lukio-opiskelussaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksolla tutustutaan tietotekniisiin laitteistoihin
- opintojaksolla tutustutaan yleisimpiin ohjelmistoihin ja niiden perustoimintoihin
- opintojaksolla tutustutaan tietoturvaan ja tekijänoikeuksiin

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija näyttää taitonsa tietotekniikan monipuolisesta osaamisesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan tiedot ja taidot tietoturvasta sekä tekijänoikeuksista laajenevat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso suoritetaan pääosin itsenäisesti.

2. Tietotekniikan syventävä, 2 op (AT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventää tieto- ja viestintätekniisiä taitojaan
- opiskelija saa tieto- ja viestintätekniikan monipuoliset käyttötaidot
- opiskelija perehtyy lukiossa käytettyihin tieto- ja viestintätekniisiin järjestelmiin ja ohjelmiin
- opiskelija voi käyttää tasavertaisesti tietotekniikkaa lukio-opiskelussaan
- saa valmiuden hyödyntää tietotekniikkaa jatkokoulutuksessaan sekä työelämässään

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksolla syvennetään aiemmin opittuja asioita
- opintojaksolla tutustutaan monimedian työkaluihin mm. eri kuvankäsittelyn, multimedian ja verkkojulkaisun teknologioiden avulla
- opintojaksolla harjoitellaan kymmensormijärjestelmän käyttöä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukio-opinnoissa tietotekniikan taitoja käytetään kaikissa oppiaineissa. Opintojakson aikana opiskelija näyttää taitonsa tietotekniikan monipuolisesta osaamisesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tietotekniikan opinnot tukevat opiskelijaa käyttämään tietotekniikkaa tarkoituksenmukaisesti niin opinnoissa kuin vapaa-ajalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso suoritetaan pääosin itsenäisesti.

3. Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (AT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa perustaidot ja käytännön ymmärryksen ohjelmoinnista ja sen merkityksestä
- opiskelija saa ymmärryksen ohjelmoinnista ja ohjelmien rakenteesta
- opiskelija tutustuu valittujen kielten ohjelmointiympäristöihin ja niiden syntakseihin
- opiskelija osaa laatia pieniä toimivia ohjelmia
- opiskelija oppii tuottamaan eheitä ohjelmakokonaisuuksia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksolla tutustutaan ohjelmoinnin perusteisiin ja historiaan
- opintojaksolla tutustutaan eri ohjelmointikieliin
- opintojaksolla harjoitellaan ohjelmoinnin taitoja valituilla ohjelmointikielillä

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija näyttää laaja-alaisesti taitonsa eri ohjelmointikielistä ja niiden rakenteista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakso suoritetaan pääosin itsenäisesti.

8.22.2. Eräretki, 2 op (ERÄ)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana opiskelijat oppivat suunnittelemaan eräretkeä ja siihen tarvittavia varusteita
- harjoitellaan maastossa liikkumista ja suunnistusta
- harjoitellaan erilaisia erätaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eräretken suunnittelu
- maastossa liikkuminen
- luonnontuntemus
- erätaidot

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan luontoon ja kuinka luonto voi auttaa rentoutumiseen ja jaksamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijoiden ryhmätoimintataidot kehittyvät.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijat oppivat arvostamaan koskematonta luontoa ja sen vaalimisen tärkeyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoon kuuluu teorianunteja sekä maastovaellus perjantai-iltapäivästä sunnuntaihin.

Vaelluskohteena on Repoveden erämaa-alue Pohjois-Valkealassa. Yöpyminen tapahtuu omissa teltoissa. Opintojaksoon osallistumisesta kerätään osallistumismaksu kuljetuksen järjestämistä varten.

8.22.3. Hyvinvointi, 2 op (HyVok)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu tieteellisesti tutkittuihin, hyvinvointia tukeviin menetelmiin käytännössä
- Opiskelija löytää itselleen sopivia menetelmiä oman hyvinvoinnin lisäämiseen ja ylläpitämiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Hyväksyvän tietoisien läsnäolon menetelmät (mindfulness) hyvinvoinnin tukena
- Musiikki hyvinvoinnin tukena
- Liike ja kehon kuuntelu hyvinvoinnin tukena.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa yhdistyy psykologian, musiikin, terveystiedon ja liikunnan tieteenalat, mikä vahvistaa opiskelijan monitieteellistä osaamista. Erityisesti musiikin osuudessa käytetyt luovat menetelmät tukevat luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijoita ohjataan löytämään omat, toimivat tavat ehkäistä stressiä, mikä auttaa fyysisen ja psyykkisen tasapainon saavuttamisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa toimitaan ryhmässä ja jaetaan jatkuvasti omia kokemuksia toisille, mikä kehittää sekä kykyä sanoittaa omia kokemuksia että kuunnella toisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on vahvistaa lukiolaisen hyvinvointia. Hyvinvointia ja sen ylläpitämistä lähestytään musiikin, psykologian, terveystiedon ja liikunnan näkökulmista. Opintojaksossa tehdään käytännön harjoituksia, mutta osallistujilta ei edellytetä erityisiä tietoja tai taitoja ko. aloilta. Tärkeintä on oppia tunnistamaan keinoja, joiden avulla jaksaa niin ulkoisten kuin sisäistenkin paineiden, kiireen ja stressin keskellä. Opintojaksossa käytettävät työtavat valitaan opiskelijaryhmän toiveiden mukaisesti.

8.22.4. Ilmaisutaito (IT)

1. Ilmaisutaito 1, 2 op (IT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ilmaisutaito kehittää opiskelijan kokonaispersoonallisuutta draaman keinoin.
- Ilmaisutaito kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista ja rohkaisemaan monipuoliseen itseilmaisuun.
- Ilmaisutaito kehittää opiskelijan ymmärrystä teatterin taiteellisesta luomisprosessista.
- Ilmaisutaito kehittää opiskelijan esteettistä ja eettistä elämänasennetta.
- Ilmaisutaito rohkaisee opiskelijaa hallitsemaan arkielämän esiintymistilanteita ja vähentämään esiintymisjännitystä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ilmaisutaidon keskeisiä sisältöjä ovat improvisaatiot sekä muut soveltavan teatterin lajit.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaito kehittää laaja-alaisesti opiskelijan vuorovaikutusosaamista ja esiintymisvarmuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Ilmaisutaidossa perehdytään erilaisiin rentoutustekniikoihin ja harjoitellaan niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

2. Ilmaisutaito 2, 2 op (IT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ilmaisutaito syventää itsetuntemusta ja kykyä toimia ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ilmaisutaidon keskeisiä sisältöjä ovat teatterin tekemisen perusteet ja improvisaatio.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaito kehittää laaja-alaisesti opiskelijan vuorovaikutusosaamista ja esiintymisvarmuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Ilmaisutaidossa perehdytään erilaisiin rentoutustekniikoihin ja harjoitellaan niitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

8.22.5. Kansainvälisyys, 2 op (KV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia kansainvälisyyteen liittyen. Opiskelija harjaantuu hahmottamaan kansainvälisyyteen liittyviä ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Opiskelija oppii hyödyntämään eri aloilta hankkimiaan kansainvälisyyteen liittyviä tietoja ja taitoja sekä hakemaan kansainvälisyyteen liittyvää informaatiota eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta. Opiskelija oppii soveltamaan osaamistaan ja kehittämään tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa. Opintojakson aikana opiskelija työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti vuosittain valittavaan teema-alueeseen.

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avorakatseiseksi ihmiseksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso koostuu tiedoista, taidoista, arvoista, asenteista ja tahdosta, jonka avulla opiskelija pystyy toimimaan demokraattisesti, vastuullisena ja aktiivisena osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.22.6. Kotitalous, 2 op (KO)

Rakkaudesta ruokaan

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- antaa valmius kirjallisen hygieniapassitestin suorittamiseen
- keventää teoriapainotteista opiskelua
- ohjata oman itsenäisen arjen hallintaan opiskeluaikana
- kerrataan ruoanvalmistuksen ja leivonnan taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- hygieniapassin suorittaminen
- sisältöjä valitaan opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan, huomioiden ruokaan ja asumiseen liittyvät ajankohtaisuudet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii keskeisiä oman elämän hallintataitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa perusvalmiudet toimia elintarvikealalla (hygieniapassi).

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan toiveiden mukaan kansainvälisiin ruokakulttuureihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.22.7. Käsityö, 2 op (KÄ)

Käsityömix - ideasta tuotteeksi

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijat tutustuvat erilaisiin materiaaleihin ja valmistustekniikoihin
- syvennetään jo aiemmin opittuja tietoja ja taitoja
- opiskelija hallitsee kokonaisen käsityöprosessin
- opiskelija huomioi kestävän kehityksen
- opiskelija arvioi käsityöprosessia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijaideoi, suunnittelee ja valmistaa mieleisensä käsityötuotteen valitsemallaan käsityötekniikalla
- opiskelija dokumentoi käsityöprosessin
- opintojaksolla voi käyttää teknisen työn tai tekstiilityön materiaaleja ja tekniikoita
- opiskelija dokumentoi ja arvioi käsityöprosessia

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää käsityöllisen toiminnan merkityksen ihmisen psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija pohtii ja kehittää käsityöprosesseja yhdessä ympäristön, toisten opiskelijoiden ja opettajan kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää ja soveltaa laajasti eri tieteenalojen mahdollisuuksia luovassa käsityöprosessissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ottaa huomioon yhteiskunnan asettamat normit, muutokset ja mahdollisuudet käsityöllisessä toiminnassaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija ymmärtää esteettisyyden merkityksen käsityöprosessissa ja toimii ympäristön hyvinvoinnin huomioon ottaen.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää käsityön merkityksen maailmanlaajuisesti, ja oppii arvostamaan eri kulttuurien käsityöperinteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta keskustellaan opettajan kanssa. Jos opiskelija haluaa tehdä käsityön lukiodiplomin, niin sen suorittamistavasta neuvotellaan tarkemmin opettajan kanssa.

8.22.8. Liikennekasvatus, 2 op (LK)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija suorittaa autokoulun EAS-teoriatunnit
- Opiskelija suorittaa hätäensiavun perusteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Autokoulun teoriaopetuksen aiheet opetuskerroilla
 1. opetuskerta
 1. Kuljettajaopetus ja liikenneympäristö
 2. Kuljettajaopetuksen tavoitteet
 3. Vastuullisen kuljettajan perustaidot
 2. opetuskerta
 4. Liikenteen erityisryhmät
 5. Ajokorttikohtaiset erityispiirteet ja kuljettajantutkinto
 6. Risteysajo - ajolinjat
 3. opetuskerta
 7. Risteysajo - ajovuorot
 8. Ajaminen taajamaliikenteessä
 9. Pysäköinti
 4. opetuskerta

10. Ajaminen maantieliikenteessä
11. Ohittaminen
12. Matkan suunnittelu

5. opetuskerta

13. Ajaminen vaikeissa keliolosuhteissa - sade ja pimeys
14. Ajaminen vaikeissa keliolosuhteissa - liukkaus
15. Ajokunto ja sen hallinta

- Hätäensiavun perusteet

Laaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat saavat lisätietoa suomalaisesta liikennekulttuurista ja -turvallisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat saavat keskeiset ensiaputaidot.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikennekasvatuksen opintojakso muodostuu kahdesta osasta: Lahden seudun autokoulu järjestää ensimmäistä ajokorttiaan suorittavan (EAS) teoriaopetuksen viiden opetuskerran aikana. Yhteensä teoriaopetusta annetaan 16 x 45 minuuttia. Finnmedica oy järjestää laajan ensiapukoulutuksen neljän opetuskerran, yhteensä 16 tunnin aikana.

8.22.9. Muuttuva ilmasto ja sää, 2 op (SÄÄ)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää säähän ja ilmastoon sekä niiden muutoksiin vaikuttavat tekijät.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan ilmakehän fysiikkaan, säätilaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa ja maailmalla sekä sääennusteiden laatimiseen. Keskeisiä ja ajankohtaisia teemoja ovat myös ilmastomuutos sekä sen syyt, seuraukset

ja hillitsemismahdollisuudet. Opintojakson monitieteiset teemat liittyvät fysiikkaan, maantieteeseen ja biologiaan. Opintojaksoon kuuluu asiantuntija- ja opintovierailuja.

Laaaja-alainen osaaminen

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteelliseen ja luovaan työskentelyyn.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8. Liitteet

LIITE 1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

[Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018](#)

LIITE 2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten opimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Lukiossa opiskeltavien kielten eri oppimäärien tavoitetasot on linkitetty alla kuvattuihin taitotasoihin. Taitotasoasteikko kuvaa

- taitoa toimia vuorovaikutuksessa (vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa, viestintästrategioiden käyttö, viestinnän kulttuurinen sopivuus)
- taitoa tulkita tekstejä (laaja tekstikäsitys)
- taitoa tuottaa tekstejä (laaja tekstikäsitys).

Taitotasoasteikkoon on kuvattu opiskelijan edistymisen taitotasolta A1.1 (kielitaidon alkeiden hallinta) taitotasolle C1.1 (taitavan kielenkäyttäjän perustaso).

Alla löydät taitotasokuvaukset etenemisjärjestyksessä alimmalta taitotasolta ylimmälle lukion asteikossa kuvatulle taitotasolle.

A1.1

- Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus arvailla tai päättellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja. **Tekstien tuottamistaidot**

A1.2

- Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin ainekset. **Tekstien tuottamistaidot**

A1.3

- Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. **Tekstien tuottamistaidot**

A2.1

- Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa. **Tekstien tuottamistaidot**

A2.2

- Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki). **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**

- Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisistä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa. **Tekstien tuottamistaidot**

B1.1

- Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuuriin käytänteisiin liittyviä näkökohtia. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa. **Tekstien tuottamistaidot**

B1.2

- Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuuriin käytänteisiin liittyviä näkökohtia. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiinsa myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa. **Tekstien tuottamistaidot**

B2.1

- Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiaakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja. **Tekstien tuottamistaidot**

B2.2

- Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan monipuolista kieltä. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä. Opiskelija pystyy edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan. **Viestintästrategioiden käyttö**
- Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja tai lukemaansa. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja. **Tekstien tuottamistaidot**

C1.1

- Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa. **Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa**
- Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakoidessaan tulevaa. **Viestintästrategioiden käyttö**

- Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaaliin tarkoituksiin, myös ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä. **Viestinnän kulttuurinen sopivuus**
- Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsennehtyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä. **Tekstien tulkintataidot**
- Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset. **Tekstien tuottamistaidot**

LIITE 3. Lahden yhteiskoulun lukion ohjaussuunnitelma

Lahden yhteiskoulun lukiossa ohjaustoiminta muodostaa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Päävastuu ohjaustoiminnan toteutuksesta on opinto-ohjaajilla, mutta ohjaus on myös kaikkien oppilaitoksen opetushenkilöstöön kuuluvien yhteinen tehtävä. Lukion opinto-ohjausta annetaan opintojaksomuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena.

Ohjauksen toteutustavat Lahden yhteiskoulun lukiossa opintojen eri vaiheissa

Nivelvaihe perusopetus – lukio

Lukio-opintojen esittelyä tehdään tiiviissä yhteistyössä perusopetuksen oppilaanohjaajien kanssa. Opinto-ohjaajat ja tutor-opiskelijat käyvät mahdollisuuksien mukaan esittelemässä Lahden yhteiskoulun lukiota ja lukio-opiskelua 9-luokkalaisten oppitunneilla. Vuosittain perusopetuksen oppilaanohjaajille järjestetään myös tilaisuus, jossa esitellään oppilaitosta, opintojen tarjontaa sekä kulloinkin ajankohtaisia aiheita. Hakijoille ja vanhemmille tutustumismahdollisuuksia kouluun ovat avointen ovien päivät sekä infotilaisuudet.

Yhteishakuajan päättyessä hakijat palauttavat alustavan Opintosuunnitelma-lomakkeen, jossa hakija pääsee tutustumaan opintotarjontaan sekä tekemään ensimmäisiä valintojaan lukio-opintojen ainevalinnoistaan. Opintosuunnitelmaa päivitetään lukio-opintojen edetessä.

Yhteishaun tulosten julkistamispäivänä koululla järjestetään opiskelupaikan vastaanottopäivä, jossa tutorit ovat vastaamassa uusien opiskelijoiden kysymyksiin ja opiskelijat saavat lukio-opintoihin orientoivan aloituspaketin.

Opiskelijan opiskeluhuollollisia tarpeita pyritään tunnistamaan lukion alkaessa opiskelijan esitietolomakkeessa antamien tietojen perusteella. Esitietojen pohjalta nousseita tarpeita käsitellään yhteistyössä opiskelijan, ryhmänohjaajien ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa.

Opintojen aloitus

Sekä lukio-opintojen esittelyssä että opintojen alkuvaiheessa tutor-opiskelijoilla on suuri merkitys aloittavien opiskelijoiden perehdyttämisessä sekä ryhmäytymisessä. Opastusta lukujärjestyksen tekoon annetaan koulun alkua edeltävinä tutorpäivystyspäivinä. Tutorit järjestävät myös uusille opiskelijoille ryhmäytymispäivän lukio-opintojen alussa. Tutorit tarjoavat tärkeää vertaistukea aloittaville opiskelijoille ja opastavat lukio-opiskelun käytänteissä.

Ryhmänohjaajalla on keskeinen rooli vastuunopettajana koko opiskelijan lukio aikana. Opintojen alkuvaiheessa ryhmänohjaajan roolissa korostuu opastaminen ja perehdyttäminen lukion käytänteisiin.

Myös opinto-ohjauksessa käsitellään lukion suorittamiseen liittyviä käytänteitä. Perehdyttämistä tehdään yhteistyössä TVT-vaatavan, erityisopettajan, opiskeluterveydenhuollon, koulupsykologin ja -kuraattorin kanssa.

Ohjaus opintojen aikana

Opinto-ohjauksen toteutustapoina käytetään luokkamutoisen ohjauksen (oppituntien) lisäksi pienryhmäohjausta sekä henkilökohtaista ohjausta. Keskeisiä ohjauksen työkaluja opintojen aikana ovat opiskelijalle tehtävä opintosuunnitelma, ylioppilastutkintosuunnitelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opinto-ohjaajat seuraavat ja tukevat opiskelijan opintojen etenemistä koko lukioajan ja samalla osaltaan pitävät huolta opiskelijan hyvinvoinnin edistämisestä sekä toimivat yhteistyössä kotien ja opiskelija-

huollon kanssa. Opinto-ohjaajat myös edistävät yhteistyötä korkeakoulujen ja työelämän kanssa kutsumalla työelämän ja korkeakoulujen edustajia koululle kertomaan opiskelu- ja uramahdollisuuksista. Lisäksi opiskelijoille pyritään järjestämään lukioaikana mahdollisuuksia vierailla korkeakouluilla ja yrityksissä.

Myös ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja ja haastattelevat oman ryhmänsä opiskelijat ensimmäisen lukiovuoden aikana. Aineenopettajat tukevat opiskelijoita omien aineidensa opiskelutaidoissa sekä tuovat esille oman alansa jatko-opintomahdollisuuksia.

Opintojen loppuvaihe - nivelvaihe jatko-opintoihin

Opintojen loppuvaiheessa jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opinto- ja urasuunnitelma ja opiskelijoita autetaan jatko-opintoihin hakeutumisen käytänteissä. Opiskelijoille tarjotaan myös lukiosta valmistumisen jälkeen mahdollisuus jälkiohjaukseen.

LIITE 3.

Lahden yhteiskoulun säätiön opiskeluhooltosuunnitelman liitteet

Liite 1

Opetushallituksen määräykset opetussuunnitelman perusteiden muuttamiseksi Lahden yhteiskoulun järjestämissä koulutuksissa

2.1. Perusopetus

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta¹⁴.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä¹⁵. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää¹⁶. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus¹⁷.

Opiskeluhoolltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa¹⁸. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut.¹⁹ Opiskeluhooltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat²⁰.

2.2. Lukiokoulutus

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta²¹.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä²². Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja²³. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.²⁴

Opiskeluhoolltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa²⁵. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä.

¹⁴ Perusopetuslaki 14 § (477/2003) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 §

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

¹⁷ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § (377/2022)

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §

²⁰ Terveystoimintalaki 15 a § (378/2022) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (377/2022)

²¹ Lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022

²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §

²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9 §

²⁴ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhohtopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut.²⁶ Opiskeluhohtopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen as-teen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa.²⁷

2.3 Aikuisten perusopetus

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetuksen järjestäjän opiskeluhohtosuunnitelman laatimisesta (perusopetuslaki²⁸ ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki²⁹).

Oppilas- ja opiskeluhohtalakia sovelletaan opiskelijoihin, jotka opiskelevat perusopetuksen koko oppimäärää aikuisten perusopetuksen perusteiden mukaan (tutkintotavoitteiset opiskelijat). Opiskeluhoollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan soveltuvien osien samoja periaatteita kuin oppivelvollisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään³⁰.

Opiskeluhoollon tarkoituksena on varmistaa opiskelijoiden yhdenvertainen mahdollisuus oppimiseen ja hyvinvointiin sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista ja opiskelu ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Tavoitteena on ongelmien ehkäisy ja tarvittavan tuen järjestäminen mahdollisimman varhain. Opiskeluhohtoa toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhohtona.

Opiskeluhohtoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä.

Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhohtopalveluihin, joita ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut³¹. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja³². Opiskeluhohtopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa.³³

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhohtosuunnitelma³⁴. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä³⁵. Opiskeluhohtosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhohtopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa³⁶. Hyvinvointialueella on terveydenhohtolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhohtosuunnitelman valmistelussa³⁷.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhohtosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhohtotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteen opiskeluhoollon to-

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.

²⁷ Terveystenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022

²⁸ Perusopetuslaki 477/2003, 14 §

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 377/2022, 13 §

³⁰ Määräys 104/01/2014

³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §

³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

³³ Terveystenhuoltolaki 15 a § (378/2022) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (377/2022)

³⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

³⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

³⁷ Terveystenhuoltolaki 15 a § (378/2022)

teuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhuoltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja tarkistetaan tarvittaessa.³⁸

2.4 Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVa)

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä³⁹. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja⁴⁰. Opiskeluhuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet kuin perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa tai ammatillisessa koulutuksessa.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma⁴¹. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallista opetussuunnitelmaa. Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa noudatetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaa.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yksilöllinen opiskeluhuolto on osa koulun toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhuoltoa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on ennaltaehkäisevää ja sen tehtävänä on edistää opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä vahvistaa vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on kaikkien koulu- ja oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä.⁴²

Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon kuuluvat opiskeluhuoltopalvelut, joita ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja kuraattori- ja psykologipalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tarjoama tuki⁴³. Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu opiskelijan suostumukseen⁴⁴. Opiskeluhuoltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat⁴⁵. Opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetyssä opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa.⁴⁶

2.5 Aikuisten lukiokoulutus

Koulutuksen järjestäjän käytettävissä olevien toimien avulla edistetään opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia oppimiseen ja hyvinvointiin sekä huolehditaan oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista, opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakeja ei sovelleta sellaiseen opiskelijaan, joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti eikä lukion aineopiskelijoihin. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:n mukaan aikuisten opetussuunnitelman mukaisesti lukio-opintoja suorittavat oppivelvolliset opiskelijat kuuluvat opiskeluhuollon piiriin. Näiden opiskelijoiden opiskeluhuollon toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaa⁴⁷. Opiskeluhuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin samoja periaatteita kuin lukion opetussuunnitelman

³⁸ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 13 § (377/2022)

³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §

⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9 §

⁴¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 §, muutettu lailla 377/2022

⁴² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 4 §

⁴³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §

⁴⁴ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

⁴⁵ Terveystieteidenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §

⁴⁶ Terveystieteidenhuoltolaki 378/2022 15 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §

⁴⁷ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013, 13 §

perusteissa määrätään⁴⁸. Tällöin opiskeluhoollon osuus paikallisessa opetussuunnitelmassa korvataan koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmalla.

⁴⁸ Määräys OPH-2263-2019

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Peruskoulu

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoitopalveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä

momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.⁴⁹

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista⁵⁰. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla. Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun⁵¹. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia toimia koskeva suunnitelma

Lahden yhteiskoulussa suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista valmistelee koulun johtoryhmä. Opettajia ja oppilaskuntaa kuullaan suunnitelmaa laadittaessa ja ennen sen hyväksymistä tai päivittämistä. Suunnitelma on osa opetussuunnitelmaa.

Kasvatuskeskustelu

Lahden yhteiskoulussa aineenopettajan tai luokanvalvojan suorittama kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan sääntörikkomukseen tai epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskusteluun voivat ottaa osaa myös koulukuraattori ja koulun KIVA-tiimi. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Ei-toivotun käytöksen jatkuessa oppilas ohjataan klinikkaopettajan tai erityisopettajien kanssa käytäviin kasvatuskeskusteluihin, joissa voi olla mukana myös huoltaja.

⁴⁹ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) ja (163/2022)

⁵⁰ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁵¹ Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

Kasvatuskeskustelu käydään mahdollisimman nopeasti rikkomuksen tai epäasiallisen käyttäytymisen tapahduttua. Keskustelusta ei ole välttämätöntä tehdä muistiota. Tapauksesta riippuen keskustelun keskeiset asiat kuitenkin kirjataan ja keskustelun osapuolet allekirjoittavat sen. Luokanvalvojalle tulee kertoa pidetystä kasvatuskeskustelusta.

Kurinpidolliset keinot

Lahden yhteiskoulussa kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaiset enintään kahden tunnin pituinen jälki-istunto, kirjallinen varoitus sekä määräaikainen erottaminen. Lahden yhteiskoulussa jälki-istunto toteutuu osallistumalla enintään kahden tunnin pituiseen läksyparkkiin klinikaluokassa. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan tai koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli tarvitaan aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoiltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle järjestetään muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Kurinpitotoimea harkitessa otetaan huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä oppilaan huoltajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Määrääjäksi erotetulle oppilaalle järjestetään opetusta, joka estää jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Lisäksi huolehditaan, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Lahden yhteiskoulussa rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa asioiden selvittämisvastuusta, työnjaosta sekä kuulemis- ja kirjaamisvastuusta määrää rehtori. Oppilasta ja hänen huoltajaansa kuullaan ennen päätöksen tekoa.

Vakavimmissa riketapauksissa oppilaalle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Rehtori päättää kirjallisen varoituksen antamisesta. Ennen varoituksen antamista kuullaan oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppilaan määräaikaisesta erottamisesta päättää koulun johtokunta rehtorin esityksestä. Ennen erottamispäätöksen tekemistä kuullaan oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, rehtori voi panna määräaikaisen erottamisen täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.

Oppilaalle järjestetään opetus siten, ettei se estä määräajaksi erotetun oppilaan jäämistä jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Kurinpidollisten keinojen käyttöperiaatteista ja niiden muutoksista annetaan henkilöstölle säännöllistä koulutusta. Oppilaille perusperiaatteet ja koulun järjestyssäännöt kerrotaan lukuvuosikalenterissa (Lyk-kalenteri). Vanhemmille asiasta kerrotaan vanhempainilloissa, lukuvuosi- ja jaksotiedotteissa.

Suunnitelman toteuttamisen ja vaikuttavuuden arviointia tekevät opiskeluhoitoryhmä ja rehtori. Lisäksi käydään läpi tilastoja esillä olleiden tapausten määrästä ja laadusta.

Lukio

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä⁵². Lukioryhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja⁵³.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelmanyhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelmanperusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti,

voidaan antaa kirjallinen varoitus.

- Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee teki-
jästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa

⁵² (Lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022)

⁵³ Lukiolaki 714/2018, 41 §, muutettu lailla 165/2022

huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös.⁵⁴

Laissa säädetyt kurinpitokeinot

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.
- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata.⁵⁵

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä Lahden yhteiskoulun lukiossa

Lahden yhteiskoulun lukion kurinpitokeinoja ovat oppitunnilta poistaminen, kirjallinen varoittaminen, opinto-oikeuden määräaikainen epääminen tai opiskeluoikeuden menettäminen.

Lahden yhteiskoulun lukiossa kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa käytetään vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käyttö perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tekijästä riippumatta määrätään samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamus on oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä käytetä asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Lievemmissä rikkomuksissa opettaja voi puuttua opiskelijan toimintaan ohjein, neuvoin ja kehotuksin. Tarvittaessa opettajalla on oikeus määrätä opiskelija poistumaan luokasta. Vakavammissa tapauksissa vastuu opiskelijan toimintaan puuttumisesta on rehtorilla ja hänellä on myös oikeus käyttää lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja. Epäiltäessä rikosta, johon rehtorin toimivalta ei riitä, koulu ilmoittaa asian aina poliisille. Jos opiskelija on epäilty rikoksesta tai jos hänelle on tuomioistuimien määrännyt rangaistuksen, häneen ei voida tällöin kohdistaa koulun toimesta kurinpidollisia rangaistustoimia (44§).

Opiskelijaa kuullaan ennen kurinpidollisten keinojen käyttöä. Alaikäisen opiskelijan huoltajaa kuullaan ennen päätöksen antamista. Kuulemisesta tehdään aina kirjallinen muistio, joka toimitetaan asianosaisille. Kuulemisten jälkeen rehtori tai johtokunta tekee päätöksen kurinpidollisista seuraamuksista. Ylioppilastutkintoon liittyvistä seuraamuksista säädetään laissa ylioppilastutkinnosta ja ylioppilastutkintoasetuksessa. Kirjallisesta varoituksesta ja kiireellisestä lyhytaikaisesta erottamisesta päätöksen tekee rehtori. Määrääjäksi erottamisesta tai opiskeluoikeuden eväämisestä päätöksen tekee oppilaitoksen johtokunta rehtorin esityksestä. Kaikki kurinpitotapahtumat kirjataan. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle järjestetään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Kurinpitokeinoista ilmoitetaan opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.

Kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä sekä järjestysäänneistä tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukiolaisen kalenterissa. Lisäksi huoltajat saavat tietoa näistä asioista vanhempainilloissa.

⁵⁴ lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022

⁵⁵ lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista on laadittu yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa.

Aikuislukio

Aikuislukion opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat toimintakulttuurin kehittäminen, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että kurinpitokeinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää opiskelijoita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Ohjauksen, oppimisen ja opiskelun tuen, opiskeluhuollon sekä kurinpidollisten keinojen käytännöistä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista sekä oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuria.

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa noudatetaan Lahden yhteiskoulussa laadittuja ja aikuislukioon tarkennettuja järjestyssääntöjä ja turvallisuusohjeita (liitteenä). Järjestyssäännöissä on kuvattu menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt. Henkilökuntaa perehdytetään ja osaamista varmistetaan kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä. Opiskelijoita ja henkilökuntaa tiedotetaan järjestyssäännöistä ja turvallisuusohjeista säännöllisesti sekä välittömästi niihin tulevista muutoksista. Suunnitelmaa seurataan sekä sen toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti.

Jos opiskelija häiritsee oppituntia Opiskelija voi menettää oikeutensa osallistua kurssin opetukseen ja kokeeseen, jos hän vielä huomautuksen jälkeen aiheuttaa häirintää oppitunneilla. Opettaja tai rehtori antaa opiskelijalle järjestyssääntöjen rikkomisesta suullisen huomautuksen. Jos opiskelija edelleen huomautuksen jälkeen rikkoo järjestyssääntöjä, rehtori kuulee ja puhuttelee opiskelijaa ja tarvittaessa alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajaa asiasta. Tarvittaessa rehtori voi pidättää oikeuden opiskella.

Jos opiskelija huomautuksen jälkeen edelleen rikkoo järjestyssääntöjä, rehtori antaa opiskelijalle kirjallisen varoituksen. Kirjallinen varoitus voidaan antaa asianosaiselle opiskelijalle myös siinä tapauksessa, jos hän on vaikuttaa tai provosoi toista opiskelijaa järjestyssääntöjen rikkomiseen. Lahden yhteiskoulun johtokunta voi erottaa opiskelijan määräajaksi, jos opiskelija rikkoo järjestyssääntöjä vielä kirjallisen varoituksen jälkeen.

Jos opiskelija vahingoittaa koulun omaisuutta, siihen puututaan heti ja pyydetään lopettamaan toiminta. Opiskelija on korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta.

Lahden yhteiskoulun järjestyssäännöt

1. Koulun nimi

- Lahden yhteiskoulun peruskoulu ja lukio sekä aikuislukio.

2. Järjestyssääntöjen tarkoitus ja soveltaminen

- Järjestyssääntöjen tarkoitus on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.^[i]
- Järjestyssäännöt on laadittu lainsäädännön tueksi ja ne ovat velvoittavia.
- Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa järjestyssääntöjä noudatetaan aikuislukiossa järjestettävissä koulutuksissa soveltuvien osin.
- Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana, koulun alueella ja koulunkäyntiin välittömästi liittyvissä tilaisuuksissa.
- Kaavakartta ja koulualueen rajat ovat liitteenä.

3. Oppilaan ja opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Peruskoulun oppilaista ja lukion opiskelijoista käytetään tästä eteenpäin nimitystä opiskelija

Opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä muut oikeudet

- Opiskelijoilla on oikeus maksuttomaan perusopetukseen tai lukiokoulutukseen.
- Kaikilla opiskelijoilla on oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun, oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä oikeus yksityiselämän suojaan.^[ii]
- Kaikki opiskelijat ovat keskenään tasavertaisia riippumatta sukupuolesta, kulttuurista ja kielestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnollisesta taustasta, vammasta, ulkoisesta ominaisuudesta tai muusta erityisen tuen tarpeesta.^[iii]
- Opiskelijalla on oikeus saada opetusta kaikkina koulun työpäivinä ja oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.^[iv]
- Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on oikeus häiriöttömään työskentelyyn.
- Koulussamme ei hyväksytä henkistä eikä fyysistä väkivaltaa.
- Koululla on opiskeluhuoltoryhmä, joka käsittelee tarvittaessa opiskelijoiden koulunkäyntiä haittaavia ongelmia.
- Opetussuunnitelmista löytyvät tarkemmat menettelytavat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Opiskelijan velvollisuudet

- Oppivelvollisella on velvollisuus osallistua opetukseen, kunnes oppivelvollisuus on suoritettu.^[v]
- Opiskelijan tulee osallistua opetukseen ja koulun järjestämiin tilaisuuksiin, ellei heille ole myönnetty niistä vapautusta. Peruskoulun oppilaalla on velvollisuus osallistua kouluruokailuun.
- Opiskelijan tulee suorittaa tehtävänsä tunnollisesti, käyttäytyä asiallisesti ja käsitellä huolellisesti koulun omaisuutta.
- Opiskelijalla on oltava oppitunneilla vaadittavat opiskeluvälineet.

4. Turvallisuus, viihtyisyys ja opiskelun esteetön sujuminen

Hyvä käytös

- Kouluyhteisön jäseniltä edellytetään hyvien tapojen mukaista käyttäytymistä, kuten toisten huomioon ottamista, työ- ja opiskelurauhan edistämistä ja kunnioittamista, tervehtimistä ja ohjeiden noudattamista.
- Kouluruokailussa noudatetaan hyviä ruokailutapoja.
- Koulun pukeudutaan asiallisesti. Pukeutumisella ei saa loukata toisia, eikä pukeutuminen saa olla hyvien tapojen vastaista. Koulun juhlatilaisuuksiin pukeudutaan niiden arvon mukaisesti.
- Kouluyhteisössä toimitaan täsmällisesti ja noudatetaan yhteisesti sovittuja aikatauluja. Mahdolliset myöhästymiset ja poisolot tulee selvittää huoltajan varmentamana.
- Toisesta henkilöstä otettua valokuvaa tai videota ei saa julkaista ilman tämän lupaa internetissä, sosiaalisessa mediassa tai muussa julkisessa paikassa. Opiskelija voi julkaista sosiaalisessa mediassa ja muualla ainoastaan sisältöjä, joihin hänellä on tekijänoikeudet ja asianmukaiset luvat.^[vi]
- Koulutyössä kunnioitetaan tekijänoikeuksia: oppilastöihin merkitään aina selvästi, mistä lähteestä työssä käytetyt materiaalit, kuten teksti, kuvat ja videot ovat peräisin. Tekstin suora plagiointi on kielletty. Plagioinnin seuraamuksista määrätään erikseen.

Oleskelu ja liikkuminen

- Välitunnit suositellaan vietettävän koulualueella. Jos opiskelija poistuu koulualueelta ilman kouluun liittyvää syytä, hän liikkuu huoltajan vastuulla. Täysi-ikäinen opiskelija liikkuu omalla vastuullaan.
- Koulurakennuksissa liikutaan rauhallisesti ja meluamatta.
- Koulumatkalla noudatetaan liikennesääntöjä ja käyttäydytään hyvien tapojen mukaisesti.
- Koulualueen ulkopuolisille liikuntapaikoille ja muuhun koulun osoittamaan toimintaan kuljettaessa noudatetaan opettajan antamia ohjeita, liikennesääntöjä ja käyttäydytään hyvien tapojen mukaisesti.
- Liikuntavälineitä säilytetään niille osoitetuilla paikoilla.

Siisteydestä ja ympäristöstä huolehtiminen

- Koulun omaisuudesta, oppimateriaaleista ja omista tavaroista huolehditaan hyvin ja kunnioitetaan toisten omaisuutta.
- Roskaaminen on kielletty ja omat jäljet on siivottava. Jokainen pitää omalta osaltaan huolen, että koulu ja sen ympäristö pysyvät siisteinä.
- Opiskelijalla on velvollisuus korvata aiheuttamansa vahinko, puhdistaa tai järjestää likaamansa tai epäjärjestykseen saattamansa koulun omaisuus.^[vii]

Turvallisuus

- Opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa turvallisuuteen liittyvästä viasta tai puutteesta koulun henkilökuntaan kuuluvalla.
- Polkupyörät ja muut kaksipyöräiset parkkeerataan niille osoitetuille paikoille. Koulun pihaan ei saa tuoda opiskelijoita autolla.
- Koulualueella on tallentava kameravalvonta, jota käyttää vain koulun turvallisuushenkilöstö.^[viii]

Tietokoneen, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttö

- Tietokoneita, matkapuhelimia ja muita mobiililaitteita käytetään oppitunneilla opiskeluun opettajan ohjeiden mukaisesti. Opiskelutilanteissa voi käyttää myös omia laitteita, korvausvelvollisuus on kuitenkin rikkoutumistapauksissa opiskelijalla.
- Koulun juhlatilaisuuksissa käytetään mobiililaitteita opettajan ohjeiden mukaisesti.
- Opettajalla ja koulun henkilökunnalla on oikeus kieltää mobiililaitteen käyttö opetustilanteessa, jos siitä ei ole sovittu tai siitä aiheutuu häiriötä.
- Koetilanteessa mobiililaitteiden käyttö on kielletty kokeen mitätöinnin uhalla, ellei opettaja toisin määrää.
- Oppitunteja ja opiskelutilanteita ei saa kuvata tai äänittää ilman kaikkien läsnäolijoiden lupaa.

Päihteet ja vaaralliset esineet

- Lailla kiellettyjen, vaarallisten tai omaisuuden vahingoittamiseen tarkoitettujen esineiden tai aineiden tuominen kouluun on kielletty.^[ix]
- Tupakkatuotteiden esimerkiksi tupakan, sähkötupakan ja nuuskan käyttö koulun alueella on kielletty.^[x]
- Koululla on nollatoleranssi päihteitä kohtaan. Päihtyneeltä opiskelijalta evätään opetus loppupäiväksi ja huoltajalle ilmoitetaan. Opiskelijan hallusta löytyneet päihteet otetaan henkilökunnan haltuun ja niistä ilmoitetaan aina kotiin.

Kurinpito

- Opetussuunnitelmassa on tarkemmat ohjeet kurinpitokeinojen ja kasvatustietokustelun käyttämisen osalta.
- Opettajalla ja rehtorilla on oikeus tarkistaa oppilaan tavarat.^[xi]
- Rehtori tai opettaja voi ottaa häiritsevät tai vaaralliset esineet tai aineet tarvittaessa haltuunsa siten kuin perusopetuslaissa määrätään.^[xii]
- Opettajalla on oikeus poistaa häiritsevä opiskelija tunniltaan tai ohjata hänet klinikkaluokkaan.
- Koulun rehtorin ja opettajan velvollisuus on ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.^[xiii]

5. Järjestyssääntöjen seuranta ja tarkistaminen

- Järjestyssäännöt käydään luokissa läpi lukuvuoden alkaessa ja aina tarvittaessa.
- Järjestyssäännöt ovat luettavissa LYK-kalenterissa ja koulun verkkosivuilla.
- Järjestyssäännöt tarkistetaan vuosittain.

^[i] Perusopetuslaki 29 § 4 mom.

^[ii] Suomen perustuslaki (731/1999) 16 § sivistykselliset oikeudet, 6 § yhdenvertaisuus, 7 § oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen ja 10 § yksityiselämän suoja sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus 28 ja 29 artikla oikeus koulutukseen.

^[iii] Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lisäksi yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä on säädetty yhdenvertaisuuslaissa sekä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa.

^[iv] Perusopetuslaissa kirjattuja oppilaan oikeuksia ovat esimerkiksi 30 § oikeus saada opetusta, 31 § opetuksen maksuttomuus, 29 § oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, 32 § koulumatkaetu, 33 § majoitusetu, 34 § tapaturman hoito ja terveydenhuolto, 31 § ruokailuetu, koulunkäynnin ja oppimisen tuki (16 § tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus, 16 a § tehostettu tuki, 17 § erityinen tuki ja 17a § henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) sekä 31a § oppilashuolto. Perusopetuslain 7 luvusta löytyvät säännökset oppivelvollisuudesta sekä oppilaan oikeuksista ja velvollisuuksista <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Lukiolain 5 luvusta löytyvät säännökset opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629>.

^[v] Perusopetuslaki 25 ja 26 §.

^[vi] Henkilötietolaki (523/1999); Rikoslaki (39/1889) 24: 8-10 §; Tekijänoikeuslaki (404/1961).

^[vii] Vahingonkorvauslaki (412/1974) 2 luku 2§.

^[viii] Henkilötietolaki 5-7, 9, 24, 32, 34 §.

^[ix] Perusopetuslaki 29 §, lukiolaki 21 §, järjestyslaki (612/2003) 9 §.

^[x] Tupakkalaki 2 §.

^[xi] Perusopetuslaki 36e §, lukiolaki 26e §.

^[xii] Perusopetuslaki 36d, 36f, 36g §.

^[xiii] Perusopetuslaki 36d, 36f, 36g §, lukiolaki 26d, 26f, 26g §.

Lahden yhteiskoulun kriisisuunnitelma

1. KRIISISUUNNITELMAN TARKOITUS

Kriisisuunnitelma sisältää tietoa ja ohjeita psykososiaalisen tuen antamisesta äkillisen kriisitilanteen sattuessa Lahden yhteiskoulussa. Kriisitilanne koulussa voi olla esimerkiksi tulipalo, väkivallanteko tai opiskelijan tai opettajan yllättävä menehtyminen tai väkivaltatilanne.

Lahden yhteiskoulussa noudatetaan Koulun turvallisuussuunnitelmassa olevia määräyksiä, ohjeita ja järjestelyitä, joilla pyritään takaamaan opiskelijoille, opettajille ja muulle henkilökunnalle turvalliset opiskelu- ja työskentelyolot niin normaalioloissa, vakavassa häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa. Lahden yhteiskoulun laatima Koulun turvallisuussuunnitelma on luettavissa Lahden yhteiskoulun sisäisellä tiedotuskanavalla Teamsissa (Lyhty, Turvallisuus).

Hyvin suunniteltu ja organisoitu normaaliajan turvallisuuden ylläpito toimii hyvänä pohjana myös varauduttaessa poikkeusoloihin ja suuronnettomuuksiin. Koulun turvallisuusohjelmassa annetaan ohjeet muun muassa erilaisiin vaara- ja kriisitilanteisiin. Ohjelmaa päivitetään vuosittain ja jokainen koulun työntekijä perehtyy ohjelmaan ja turvallisuusasioihin. Koululla järjestetään vuosittain muun muassa poistumisharjoitus ja lukuvuoden alussa henkilöstö kertaa turvallisuuteen liittyviä asioita. Lisäksi vuosittain järjestetään aiheeseen liittyvää koulutusta sekä henkilöstölle että oppilaille, esimerkiksi ensiapu ja paloturvallisuus.

Koulun turvallisuudesta sekä toiminnasta ja viestinnästä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteessa vastaa Lahden yhteiskoulun rehtori. Koulun apulaisturvallisuusjohtajia ovat vararehtori, apulaisrehtori ja aikuislukion rehtori. Muille henkilökunnan jäsenille on osoitettu turvallisuussuunnitelmassa omia tehtäviä.

Koulun opiskeluhoito tarjoaa yhteistyössä opettajien kanssa tarpeen mukaan tukea, esimerkiksi keskusteluapua oppilasryhmille ja yksittäisille oppilaille kriisitilanteissa ja kriisitilanteiden jälkeen sekä ohjaa tarvittaessa jatkoavun piiriin. Koulun henkilöstölle järjestetään tukea työterveyden kautta.

2. LAHDEN YHTEISKOULUN PERUSKOULUN JA LUKION KRIISIRYHMÄN JÄSENET

Kriisitilanteissa rehtori kutsuu kriisiryhmän kokoon. Kuka tahansa koulun työntekijä tai opiskelija voi kriisitilanteissa olla yhteydessä kriisiryhmän jäseniin.

LAHDEN YHTEISKOULUN PERUSKOULUN JA LUKION KRIISIRYHMÄN JÄSENET	
Henkilö, työtehtävä	Varahenkilö, työtehtävä
Markku Moisala rehtori	Juha Hirvonen vararehtori
Lari Laakkonen psykologi	Anni Hänninen psykologi
Nina Vaittinen kuraattori	Katri Engström kuraattori

Lauri Kaartokallio apulaisrehtori	Anna Muikku apulaisrehtori
Hanna Järventausta opettaja	
tilanteen mukaan muita opettajia tai asiantuntijoita	

AIKUISLUKION KRIISIRYHMÄN JÄSENET

Kriisitilanteissa rehtori kutsuu kriisiryhmän kokoon. Kuka tahansa koulun työntekijä tai opiskelija voi kriisitilanteissa olla yhteydessä kriisiryhmän jäseniin.

LAHDEN YHTEISKOULUN AIKUISLUKION KRIISIRYHMÄN JÄSENET	
Henkilö, työtehtävä	Varahenkilö, työtehtävä
Riitta Yrjänä rehtori	Enni Rantahalme opinto-ohjaaja
Lari Laakkonen psykologi	Nina Vaittinen kuraattori
Enni Rantahalme opinto-ohjaaja	
Maria Huttunen opettaja	
Johanna Kivekäs erityisopettaja	
tilanteen mukaan muita opettajia tai asiantuntijoita	

3 KRIISIRYHMIEN TEHTÄVÄT

Kriisitilanteissa ihmisen toiminta muuttuu. Kriisitilanteessa syntyy reaktioita, jotka ovat hyvin henkilökohtaisia. Epätietoisuus, pelko, tuska tai suru ovat sellaisia reaktioita, joissa voidaan auttaa tai jonka syntymistä voi rajoittaa oikeilla tiedoilla ja osuvilla teoilla. Vakavien äkillisten tilanteiden jälkeen on inhimillistä ja välttämätöntä tarjota uhreille ja läheisille toipumista edistävää tukea. Kriisien yhteydessä ei pidä jäädä odottelemaan.

Koulun kriisityöllä pyritään pehmein keinoin reaktioiden helpottamiseen ja selviytymiseen tai pystyvyyden tunteen vahvistamiseen. Kriisityöllä viestitetään, että yhteisö ja sen aikuiset tekevät parhaansa kriisiin joutuneen henkilön tai henkilöiden tukemiseksi. Kriisityöllä pyritään vahvistamaan henkilön omia selviytymiskeinoja.

Seuraavassa on luettelo kriisiryhmän tehtävistä Lahden yhteiskoulussa:

3.1 Ennaltaehkäisevä työ

- Kriisiryhmä laatii kirjallisen kriisisuunnitelman.
- Selvittää tärkeät yhteystahot kriisitilanteita varten.
- Perehdyttää henkilöstön kriisisuunnitelmaan.
- Harjoittelee tekemään tilannearvioita erilaisista kriisitilanteista ja tarvittavista toimenpiteistä.

3.2 Kriisin sattuessa

- Kriisiryhmä organisoii toimintaa kriisitilanteissa.
 - o Huolehtii tiedottamisesta.
 - o Organisoii työnjakoa.
 - o Huolehtii käytännön toimista.
- Kutsuu tarvittaessa apuvoimia henkilöstöstä tai ulkopuolelta.
- Arvioi henkilöstön ja opiskelijoiden tuen tarvetta. Järjestää mahdollisia tukitoimia ja ohjaa ihmisiä tarvittaessa sopiviin jatkopalveluihin.

3.3 Kriisitilanteen muistilista

- Mitä on tapahtunut (kenelle, missä, milloin), kaikki tiedot, jotka ovat koulun käytettävissä sillä hetkellä?
- Mitä omaisten/huoltajien kanssa on sovittu asian käsittelystä koulussa?
- Mitä koululla on jo tehty tapahtuneen johdosta?
- Keihin on oltu yhteydessä tapahtuneen johdosta (työterveys, seurakunta)?

3.4 Arviointi

- Arvioi kriisisuunnitelmaa lukuvuosittain.
- Päivittää kriisisuunnitelmaa tarvittaessa.
- Tekee tarvittavat muutokset kriisisuunnitelmaan arvioinnin perusteella.
- Arvioi kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja niiden onnistumista.
 - o Miten tiedottaminen onnistui?
 - o Miten työnjako onnistui?
 - o Miten tilanne hoidettiin kokonaisuudessaan?

4 PSYKOSOSIAALINEN TYÖ LAHDEN YHTEISKOULUSSA

Yksittäistä koulua, kouluyhteisöä, koulun lähialuetta tai oppilaan/opiskelijan asuinalueita koskeva kriisi vaikuttaa jonkin aikaa koko koulun toimintaan, vaikka tapahtuma ei varsinaisesti koskettaisi yhtä luokkaa, oppilasryhmää tai yksittäistä oppilasta. Lisäksi tulee huomioida, että kansainväliset vakavat kriisitilanteet voivat vaikuttaa oppilaisiin tai opiskelijoihin.

Kriisi käynnistää ihmisissä luonnollisia, mutta joskus hämmentäviä ja rajujakin reaktioita. Psykososiaalisen tuen ensisijainen tavoite on

- vahvistaa yksilöiden palautumista kriisisistä
- antaa tietoa
- antaa tukea
- palauttaa ja vahvistaa yhteisöllisyyden tunnetta.

Tukea tarjotaan ja sen saatavuus varmistetaan ”matalan kynnyksen” periaatteella, samoin tarjotaan tietoa jatkohoitomahdollisuuksista. Ihmisten kriisireaktiot käynnistyvät voimakkaasti, jos joudutaan ns. tapahtumapaikalle. Kriisireaktio voi käynnistyä myös silloin, kun onnettomuus olisi voinut sattua tai tilanne oli ns. läheltä piti tilanne. Tuen järjestäminen vaatii kuitenkin eniten työtä silloin, kun onnettomuus tapahtuu koulun tiloissa ja koulutyön aikana.

5 ERILAISIA KRIISITILANTEITA JA TOIMINTA NIISSÄ

5.1 Opiskelijan kuolema

Viranomainen ilmoittaa aina menehtyneen opiskelijan omaisille kuolemasta. Koulun kriisiryhmän jäsen voi olla tilanteessa mukana.

Peruskoulun oppilaan, lukion opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema

- Rehtori neuvottelee ensin kriisiryhmän kanssa työnjaosta ja toimenpiteistä.
- Suruliputus.
- Mahdollinen aamunavaus.
- Tapahtuneesta keskustellaan luokissa opettajan tai oman koulun oppilashuoltoryhmään kuuluvan terveydenhoitajan, psykologin tai kuraattorin johdolla.
- Vanhemmille ilmoitetaan, miten asiaa on käsitelty koulussa ja keihin vanhemmat voivat tarvittaessa ottaa koulussa yhteyttä. Samalla vanhemmille tiedotetaan mahdollisuudesta ottaa yhteyttä koulun ulkopuoliseen kriisitukeen.
- Ollaan yhteydessä seurakuntaan ja muihin sidosryhmiin.
- Kriisityön käsittely
 - o henkilöstölle annetaan mahdollisuus ryhmäkeskusteluun tapahtuneesta. Myös työterveydenpalvelut ovat käytettävissä.
 - o oppilaiden toipumista seurataan ja asia otetaan puheeksi myöhemminkin.
 - o oppilaan tai opiskelijan luokkatila voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestellä menehtyneen muistoa kunniottavasti.
 - o hautajaisiin osallistumista tuetaan.

Jos aikuislukion opiskelija kuolee koulussa

- Rehtori neuvottelee ensin kriisiryhmän kanssa työnjaosta ja toimenpiteistä.
- Kriisiryhmän jäsenet järjestävät ryhmäkeskustelun kuolemantapauksen sattuessa paikalla olleiden ihmisten kanssa.
- Paikalla olleiden ihmisten kanssa toipumista seurataan ja asia otetaan puheeksi myöhemminkin.
- Järjestetään suruliputus.

Jos opettaja saa tiedon opiskelijan kuolemasta jossakin muussa paikassa kuin koulussa, hän välittää siitä tiedon rehtorille, joka käynnistää tarvittavat toimet yhdessä kriisiryhmän kanssa.

5.2 Opiskelijan lähiomaisen kuolema

- Lähiomaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan vanhempia, sisaruksia, puolisoa tai isovanhempia.
- Rehtori neuvottelee kriisiryhmän tai opiskeluhuoltoryhmän kanssa työnjaosta ja toimenpiteistä.
- Järjestetään opiskelijalle mahdollisuus keskustella tapahtuneesta opiskeluhuoltoryhmän kanssa.
- Myönnetään opiskelijalle tarvittaessa vapaata koulunkäynnistä.

5.3 Onnettomuus tai väkivaltatilanne koulussa

- Toimitaan ensisijaisesti Lahden yhteiskoulun turvallisuusohjelman mukaisesti.
- Tieto tapahtuneesta välitetään rehtorille, henkilöstölle ja kriisiryhmälle.
- Huolehditaan turvallisuuden tunteen säilyttämisestä ja toimitaan rauhallisesti.
- Tiedotetaan tapahtuneesta onnettomuudesta tai väkivaltatilanteesta opiskelijoille.
- Ilmoitetaan koulussa tapahtuneesta onnettomuudesta tai väkivaltatilanteesta opiskelijoiden huoltajille mahdollisimman pian.
- Järjestetään keskustelutilaisuuksia opiskelijoille.